

Roma rapszódia

Bob Hitching

Roma rapszódia

Bob Hitching

Első rész

Jászmina, Dárkó és Miléna

Originally published in English under the title:

The Roma Chronicles by Bob Hitching

© Robert Ian Hitching Budapest 2009

English edition published by:

Spear Books & Media, P.O. Box 330, Sevenoaks, TN13 1GF, England

Cover: copyright © biblioteka Maleni, www.bibliotekamaleni.hr

Designed by: Nolda studio, www.noldastudio.com

© 2014 by OM EAST for the Hungarian edition.

Translated by permission. All rights reserved.

Published in Cooperation with Roma Bible Union

Translator: Garai Randimbiarison Julianna

Project Manager: Garai Randimbiarison Julianna

Editor: Czövek Olivérné

A MŰ EREDETI CÍME: *THE ROMA CHRONICLES*

© SZERZŐI JOG: Bob Hitching

FORDÍTOTTA: Garai Randimbiarison Julianna

PROJEKT TANÁCSADÓ: Garai Randimbiarison Julianna

SZERKESZTETTE: Czövek Olivérné

Dedikáció

Szeretett feleségemnek:

Drága Nancy, te vagy a legjobb barátom, tanácsadóm és lelki társam. Csak te tudod, hogy mennyire igaz ez a történet.

Első rész

Jászmina

A szeretet ereje

1

A halál szaga

A saját testszaga hányásra ingerelte. Összevert, szétzúzott arccal lökték a puha, sötét földre, annak íze összekeveredett a szájában a saját vére ízével. Összetört fogai a nyelvéhez tapadtak, az orrát ismeretlen támadója öklével zúzta be. Az az idegen, aki behatolt legintimebb testrészébe és megfosztotta őt a tisztaságától, amelyet oly féltve őrzött, hogy egy napon azt férjének ajándékozza.

Közvetlen mögötte lágyan és halkán csobogott a patak. De jó lenne tisztára mosni magát! Még az a gondolat is átfutott a fején, hogy ha képes lenne rá, odakúszna. Bárcsak belefulladásna!

A ruhái cafatokban lógtak róla. Úgy feküdt erőtlően, mint egy rongybaba, amelyet a család kutyája szétmarcangolt majd a szoba sarkába dobott. A jobb szeme be volt dagadva, nem tudta kinyitni, a homlokából vér szivárgott. Támadójának utolsó brutális tette az volt, hogy elővette kését, és keresztet hasított a gyenge bőrbe, ily módon „szentesítve” gonosztettét.

Megmaradt fél szemével házuk felé nézett. Testét fájdalom kínozza, mégis leste az ajtót, amely mögött nem is olyan régen még nevetés és zene hangzott. Szüleivel élt ott: édesapjával, aki imádta őt, édesanyjával, aki kicsit ugyan konzervatív volt, mégis inkább barátnői, mint anya-lánya kapcsolat volt köztük. És ott volt még gyönyörű húga és kedves kisöccse, Hamid, akit szinte saját fiaként szeretett, és nem mint testvérét. Néma csend áradt most a kis házból. Mintha a pokol árnyai lapulnának a valamikor barátságos ajtó mögött.

A távolban fiatal nők sikoltásait hallotta, akiket egy életre tönkretettek. Könyörületért rimánkodó, kétségbeesett kiáltásaikba durva nevetés és gúnyolódás vegyült. Tudta, hogy meg fog halni. Még ha össze is tudná szedni az erejét, hogy megmozduljon és életjelt adjon, újból úgy bánnának vele, mintha egy gonosz ember értéktelen játékszere lenne csak, vagy lelőnék, mint egy kóbor kutyát. Ha pedig fekvé marad, egyszerűen meghal, mert az életösztön már rég elhagyta.

Pár lépésnyire egy fehér galamb üldögélt a kerítésen, kecses alakja az ellentéte volt a tájat uraló örületnek és erőszaknak. A madár tisztasága felkeltette benne a vágyat: bárcsak madárrá változhatna és messzire repülhetne! Sírní sem tudott, csupán fájdalmas nyöszörgés hagyta el a száját. Csak gondolatban mondogatta a szépséges madárnak: „Kérlek, repülj el, mielőtt visszajönnének és bántanának!”

Sötétedni kezdett, az alkony függönye ereszkedett a vidékre. Mintha maga a teremtés is szégyellné és takarni igyekezne a földre zúduló szenvedést.

Hirtelen ráeszmélt, hogy valaki áll mellette. Becsukta szemét, és igyekezett magába fordulni. A földön repedés volt, és ő azt képzelte, hogy lelkét a testéből a földbe préseli, hogy az biztonságosan körülölelje. Ott nyugton lehetne, amíg mindennek vége nem lesz. Gondolatok cikáztak az agyában, s a vérében zúgó adrenalin élessé tett minden másodpercet és gondolatot. Mintha édesapja hangját hallotta volna, előtte volt síró arca, de a zokogás átváltozott madárturbékolássá. Majd remény kelt benne: talán csak megverték, nem erőszakolták meg, és pár nap múlva teljesen meggyógyul. A reményfoszlányokat kimondhatatlan zúrzavar és mocskos képek váltogatták az agyában. Érezte, hogy még mélyebbre préseli lelkét

a föld repedésébe. Megpróbálta visszafojtani a lélegzetét, hogy így ráerőszakolja magára a halált, de a tüdeje nem engedelmeskedett. Akarata ellenére ösztönösen kapott levegő után.

Felriadt öntudatlan állapotából és összerezzen. Érezte, hogy egy kéz megérinti a vállát. Megijedt, megpróbálta még jobban összehúzni magát. Képzeletében a repedés a földben egy nagy, kavargó energiaörvény lett. Azt kívánta, bárcsak betegségtől fertőzött prostituált lenne, hogy az őt meggyalázzni akarónak elszálljon az öröme, hogy bemocskolhatja ártatlanságát. Az elméje vadul zakatolt. Fellobbant benne a harag, és hatására zavaros gondolatai kitisztultak. Kinyitotta a szemét, hogy átkokat zúdítson a mellette állóra, azokat az átkokat, amelyeket gyermekkorában hallott az effélékben járatos nagynénjétől.

Szeme egy tizenkét éves fiú pillantásával találkozott. Zihálva suttopta:

– Sztefán. Sztefán Petrovity.

Sztefán Petrovity a falu bolondja volt. Nem tudott beszélni, de máshogy se tudott kommunikálni. Általában a falusi ortodox templom környékén kószált. Némely muzulmán roma számára gúny tárgya volt, és olyan történetek keringtek róla, amelyeket túlságosan is durva lenne elismételni. Egyes keresztények csúfolták, mások azonban kedvesek voltak hozzá és kényeztették.

Jászmina mindig gyengédséget érzett iránta. Sztefán szelíd fiú volt, és a szülei jó emberek: azon igyekeztek, hogy tartsanak össze a faluban a muzulmán romák és a keresztények.

Sztefán föléhajolt. A lány ösztönösen összehúzta magán a ruhát. A fiú sarkon fordult, botladozva futott a ház felé. A bejárati ajtó nehezen nyílt, mintha óriási súly tartotta volna. Sztefán nagyot lökött rajta, és az a lendülettől lassan kitárult. Riadt tekintete

rátapadt Jászmina hűgára, aki oda volt kötözve az asztalhoz, a torkát elmetstették, szeme üvegesen meredt a semmibe. A fiú hátrálni kezdett, de az élettelen test látványa szinte megdermesztette. A templomba akart futni, bebújni egy pad alá. Ha a tömjén illatát érezte, az valahogy biztosságérzetet adott neki.

A másik szobában Jászmina kisöccsére talált. A fiúcska a padlón feküdt kiszúrt szemekkel. Kinyújtott kezével halott édesapja kezét fogta, akinek a testét szitává lötték. Vajon melyikük fogta meg a másik kezét?

Sztefán felkapott egy sálat, vállkendőt és kabátot, és Jászminához indult. Ahogyan visszatért az előző helyiségbe, elakadt a lélegzete. Most vette észre, miért himbálózott olyan furcsán a nehéz bejárati ajtó. Jászmina édesanyjának keresztre feszített teste volt részegezve. A fiú majd megzavarodott. Fájdalmasan nyögve botorkált ki a kertbe, ahol fiatal barátnője feküdt. Letérdelt a földre, öklendezett.

Jászmina időnként elvesztette az eszméletét. Most magához tért. A meleg ruhák biztosságérzetet adtak neki. Stefán gyengéden a fejére tette a kendőt, és óvatosan előrehúztta, hogy eltakarja a vértől foltos kereszt jelét. A lány próbált megmozdulni, de nem sikerült. A lábait derekától lefelé nem érezte, a háta és a nyaka viszont lüktetett a fájdalomtól, mintha valaki meggyúrta volna egy kőlapon. Véres arcán meleg könnyek szivárogtak végig vonalakat rajzolva a megalvadt vérben, mintha ismeretlen irányba igyekvő kis patakok lennének.

Sztefán természetfeletti erővel ülő helyzetbe segítette a lányt, majd lábra állította. A leány azonnal elájult a fájdalomtól. A fiú valahogy átkarolta és az erdőbe vonszolta. Saját édesanyja és édesapja teste még mindig az utca közepén feküdt. Nem tömjén, hanem füst szálldogált körülöttük. Stefán úgy haladt el mellettük, mintha észre sem vette volna őket.

Lassan bevonszolta Jászminát az erdő mélyébe, hogy ne lássák a faluból. Óvatosan a földre tette, majd a közeli patakhoz ment. Vízet merített a tenyerébe, először ő ivott, azután vizet öntött a leány sebeire. Zsebkendőjével mosta le könny- és véráztatta arcát.

* * * * *

Az ajtó olyan heves lendülettel tárult fel, hogy Iván azt hitte, kiszakadnak a sarokpántok. Magas, jó negyvenes apja állt előtte. Olyan mérges volt, hogy Iván attól félt, megüti a guta. Emelt hangon szólalt meg:

– Egyszer s mindenkorra megtiltom, hogy elmenj azokhoz!

Iván védekező mozdulattal próbálta enyhíteni a feszültséget. Kiengesztelően és megértően mosolygott, de az apja folytatta:

– Gyűlölöm a szerbeket! Aljas, ocsmány söpredék, gonosz semmirekellők! És azokat a körülmélet, tolvaj cigányokat sem szeretem sokkal jobban, akiket te muzulmánoknak nevezel. Az ördög szállta meg őket, undorító mocskok! Senkinek sem lehet hinni a fajtájuk közül.

Iván mosolya lehervadt, s haragosan talpra ugrott. Egy pillanatig visszafogta magát, a padlót nézte, hogy lehiggadjon.

– Tudom, mit érzel, de én mégis megyek. Szükségük van a segítségemre, az ügyeiket intézem. Ebben a táborban csak muzulmán cigányok vannak, senki sem áll melléjük. Próbálok nekik segíteni. Csak azért, mert te így gondolkozol, nem jelenti azt, hogy én...

Az apja még jobban felemelte a hangját.

– Ne vitatkozz! Ha elmész, vissza se gyere! Ne hidd, hogy majd meggondolom magam! Így döntöttem és kész!

Iván ismét mosolygott. Nyugodtabban, de apjához hasonló határozottsággal válaszolt:

– Meg fogod változtatni a véleményedet, mindig azt teszed. Keménynek akarsz látszani, de a szíved lágy.

– Ne beszélj így ve...

Most Iván vette át az irányítást.

– És amikor az a kis cigánylány megpuszilta az arcodat, mert pénzt adott neki? Majdnem elsírtad magad ott az utca közepén.

Iván apja elcsendesedett.

– Az más volt, az nem számít! Tudod, hogy milyenek ezek a táborok. Könnyen megeshet hogy becsapnak, vagy történhet még rosszabb is. Hagyd, hogy a NATO gondoskodjon róluk! Anyád a szomszéd szobában sír. Azt mondta, hogy ha te elmész, ő belehal.

Iván az ajtót nézte, amely mögött anyja sírdogált. Fájt neki, hogy a szüleinek bánatot okoz, bár szíve mélyén tudta, hogy már nem hátrálhat meg.

– Tudom, hogy megérted, miért kell elmennem.

Az apja hangja meglágyult.

– Hát akkor mikor indulsz? Kiviszlek az állomásra.

Ekkor Iván testvére, Mária lépett be. Finom arcvonású, magas asszony volt, hosszú barna haja a derekáig ért. Sötétbarna szeme szépségét nem a sminknek, hanem a tapasztalatnak és az átélt szenvedésnek köszönhette. Mosolygott, de mintha nem igazán érdekelte volna a férfiak szóváltása.

– Inkább én szeretném levinni Ivánt az állomásra.

Az apa még utolsó próbálkozásként a józan észre hivatkozott, majd sértések áradatát ontotta a szerbekre és a romákra. Végül megölelte a fiát, és kiment a szobából.

– Olyan, mint egy gyermek. Amikor megbántják, begurul – szólalt meg Mária, majd elmosolyodott. – Akárcsak te!

Iván felállt, és átölelte a nővérét.

– Ugye, tudod, hogy miért kell ezt tennem?

A nő gyengéden kibontakozott testvére öleléséből és megsimogatta a vállát. – Nem, igazából nem tudom. Olyan sokan szorulnak segítségre a sajátjaink közül is, miért kell pont a romákhoz menned? Ők annyira mások. Idegen leszel közöttük.

A fiú a az asszony szemébe nézett. A nővére többet tudott erről a nyomorult háborúról, mint sokan mások. A férje alig három hónapi házasság után esett el, és ő a halála miatti bánatban elvetélte gyermeküket. Habár erős személyiség volt, mélységes szomorúság járta át.

– Hát legalább írjunk egymásnak!

A nő bólintott. Elindultak.

* * * * *

Négy fiatalember ülte körül az erdőben a kis tábortüzet. Nedves egyenruháik párologtak a pár apró fahasáb melegétől. Fegyvereik és hátizsákjaik a lábuknál heverték. Durva, szutykos kezükben húsdarabokat szorongattak, azokat rágcsálták elszántan. A levegő hideg és nedves volt, a csendben csak az erdő kis állatainak neszezése hallatszott. Lassan beszélgetni kezdtek.

Nádzsi Ahmedovity a társaira nézett.

– Még soha nem ettem disznóhúst, nem is olyan rossz.

Mellette ülő társa zsiros szájjal vigyorgott.

– Mit is mondhatnék neked, te hitvány muzulmán? Add ide a bort!

Mind a négyen röhögésben törtek ki.

Egy üres szerb faluból jöttek, ahonnan a lakosság elmenekült a bosszú elől. A fiatalemberek átkutatták a házakat, mígnem valóságos kincsre bukkantak egy élelmiszerrel teli konyha alakjában.

Megint Nádzi szólalt meg:

– Micsoda ostobaság! A keresztény papok és a muzulmán imámok megáldják a fegyvereket, és kiküldik a szent harcosokat, hogy visszafoglalják ezt vagy azt a területet. Ezt a húst megeheted, a másikat nem, tilos az alkohol fogyasztás, csak bizonyos napokon ehetsz meg bizonyos ételeket, de megerősítheted a húgomat! Én mondom, mindig a vallással van baj. Jobb lenne nélküle. Higgy, amit akarsz, és ha Isten létezik, ő meg fog érteni. Ha lenne Isten, személyesen szólna hozzánk, nem csak papok által, és tisztázná, kinek van igaza és kinek nincs. Én ki akarok menni Amerikába, ott akarok élni. Magammal viszem a feleségemet és a fiamat, elkotródok innen. Azt mondják, ott mindenkinek van munkája és autója, és azt csinálnak, amihez éppen kedvük támad.

Nádzi a parazsat bámulta, és eluralkodott rajta a búskomorság. Sokatmondóan hallgattak. Mintha az érzelmeik, a tűz és a ruhájukból párolgó nedvesség mind egyetértésbe olvadt volna össze.

Nádzi szomorú, halk, de megfontolt hangon folytatta:

– Azt hiszem, új vallást alapítok: reggel kelj fel és ölj meg egy szerbet, menj el dolgozni és ebédre ölj meg egy szerbet, és a nap végeztével...

Egyik társa egy darab sertéshúst tolt az orra alá.

– Itt van egy szerb lába, egyél!

Nádzsiból kitört a nevetés, és elkezdte rágni a tiltott húst.

2

Béke

Az ágak között átsugárzó nap fénye felébresztette Jászminát. Minden testrésze sajgott a fájdalomtól, meg sem tudott mozdulni. Ugyanakkor eluralkodott rajta a lelki fájdalom is, hiszen emlékezetében újra meg újra lejátszódtak az előző nap eseményei.

Szeretett volna visszamenni az időben és újra átélni a történeteket, de ezúttal legyen nála kés, pisztoly vagy valami, amivel megvédheti magát. Tudta, hogy családtagjai halottak. Megérezte ezt Sztefán viselkedéséből is, bár a fiú nem szólt semmit.

Felfoghatatlan volt, hogy azon a szörnyűséges napon elpusztult minden, amit valamikor is szeretett és értékes kincsnek tartott. Bárcsak meghalna, szép csendben meghalna, és átsuhanna oda, ahol a halottak vannak!

Sztefán letérdelt mellé és az arcát nézte. A lány látta a nyakában lógó láncon a keresztet. Mintha csúfot akarna űzni belőle, ahogy ott himbálózott a mellén. A fiú pedig, látta a lány homlokán a jelet, és fiatal, érzékeny szíve ösztönösen összekötötte a kettőt. ?Kikapcsolta a láncot és gyengéden tartotta a tenyerében. Majd felállt, szétnézett és miután pár méterre észrevett egy girbegurba fát, odalépett és betette az egyik üregbe.

Jászmina kínosan érezte magát. Szerette volna azt mondani neki, hogy ne tegye, és hogy ő megérti, de a szavak nem hagyták el ajkát. Sztefán megint letérdelt mellé és figyelte. A maga korlátozott eszével is tudta, hogy élelmiszert és vizet kell találnia és valamiféle orvosi segítséget, mert ha nem, barátja ott az erdőben fog meghalni.

A húszas éveiben járó fiatalember kinyitotta az ajtót és betessékelte kísérelőjét a szobába. Iván az akcentusáról felismerte, hogy drávamenti.

– Hát, nem valami nagy, Zágráb, de csak ennyink van.

Iván új munkatársával egy kis iroda közepén állt, amelynek a másik felét hálószobának használták. Elmosolyodott, hogy új munkatársa, Dárkó nem a nevéen szólítja, hanem Zágrábnak hívja.

Szétnézett új otthonában. A szoba egy ablakkal, íróasztallal és amott a sarokban egy mosdóval büszkélkedett. Kórházi hangulatot árasztott, ő mégis hálás volt azért, hogy ott lehetett, és hogy részt vállalhatott a segítségnyújtásban.

A munkatársa így folytatta:

– Ennivaló, Zágráb, bármikor található az étteremben. Minden az ENSZ humanitárius segélyszállítmányából származik. Vigyázz a gyümölcskarikás gabonapehellyel, az is egy nonprofit szemétkerakó tevékenység terméke. Nem tudták nyugaton hasznát venni, így hát idekerült hozzánk.

Iván nevetett.

– Mit értesz ez alatt?

A társa kajánul vigyorgott.

– Kék festék van benne. Miután piacra dobták, Amerikában hamar észrevették, hogy a kék karikáktól a gyerekek kéket pisilnek. Jellemző a kapitalizmusra: humanitárius segélyként elküldtek három tonna kéket pisiltető gabonapelyhet a közép európai barbárokna. Tehát ha kéket pisilsz, ne orvoshoz menj, hanem csak küldj mintát Bill Clintonnak!

Iván ismét elnevette magát és az asztalhoz lépett.

– Tehát itt fogok ülni, kikérdezem az embereket és eldöntöm, hogy Amerikába, Németországba vagy Ausztráliába menjenek-e, vagy itt maradjanak?

Dárkó bólintott.

– Így van, de ne feledd, Zágráb, hogy a kéket pisilők Amerikába menjenek.

Azzal kuncogva elhagyta a helységet.

Iván leült az asztalhoz és kinézett az ablakon. Egy sor vontatható faházat látott, amelyek ideiglenes otthonként szolgáltak másoknak is, akárcsak neki. Ezek az emberek, akik valaha falvakban és városokban éltek, most hajléktalanként mintha csak bábuk lennének egy nagyszabású játékban. Elkezdte kicsomagolni kevéske holmiját. Bibliáját a felső fiókba helyezte, a szülei és nővére fényképét pedig a kis asztali naptár mellé. Egy kis rádiót tett az asztalra és addig tekergette az állomás kereső gombot, amíg nem talált valami elbódító dzsessz zenét.

* * * * *

Mária íróasztala mellett ült és levelet írt az öccsének. A falóra arra biztatta, hogy halassza máskorra a levélírást, mivel nagyon fáradt volt és kimerítette ez a nap. Ellenszegült az órának. Újabb csak a megújulás és reménység után sóvárgó város felett felkelő nap jöttével szunnyadt nyugtalan álomba. Egyik kezében a tollat tartotta, másikkal hasát simította meg és keresztülhúzott vágyaira gondolt, miközben halott férje fényképét nézte. Újabb könnyáztatta éjszaka kezdődött.

* * * * *

Jászmina hirtelen arra riadt, hogy négy felfegyverzett fiatalember állja őket körül. Érezte, hogy Sztefán közelebb húzódik hozzá, mintha védelmezni akarná, de mintha saját maga is védelmet keresne nála.

Nádzsi körülnézett, mielőtt melléjük guggolt. Figyelmesen szemlélte Jászmina arcát és Sztefánt.

– Minden rendben, biztonságban vagytok. Muzulmánok vagyunk.

Jászmina nem mozdult, nem szólt. Sztefán megdermedt. A lány felismerte a férfi akcentusát, és tudta, hogy az Közép-Boszniából jött.

Nádzsi gondterhelt arccal figyelte a fiatal lányt. Meglátszott, milyen szenvedéseken ment keresztül és mit élt át. A haragját csak az együttérzés csillapította. Gyengéd hangon szólalt meg:

– Tudnom kell a neveteket. Van rá módunk hogy kijuttassunk titeket innen, de kell a nevetek.

Jászmina egy pillantást vetett Sztefánra, fejében villámgyorsan száguldottak a gondolatok. Alig hallható suttogással válaszolt:

– Jászmina Bajrami, ő az öcsém, Hamid, a család többi tagja halott.

Sztefán tekintetét Jászminára, majd Nádzsira szegezte. A leány neve elárulta, hogy roma származású, muzulmán roma.

– Hamid nem tud beszélni, de mindent megért, amit mondasz neki.

Nádzsi a földet fürkészte, majd lassan felállt és arrébb lépett. Jászmina hallotta, ahogy magában átkozódik és káromkodik. Majd a lány felé fordult:

– Az egyikünk elmegy orvosságért és segítséget hoz, hogy elvihessünk. Egyenlőre tudunk adni enivalót és pokrócot.

Jászmina szemét könnyek öntötték el. Arcát Sztefán, azaz Hamid ölébe rejtette.

Nádzsi kivett egy takarót a hátizsákjából és azzal gyengéden betakarta összetört testét. Olyan kedves és ártatlan lány! Vajon ezek után milyen élet vár rá? Senki sem akarja majd feleségül venni, az is lehet, hogy terhes lett, és a tiszta roma lányok között vannak, akik nem engednék meg egy abortuszt. A saját családja is elutasítaná, nincs számára semmi remény. Jobb lett volna, ha meghal. Csendben megint káromkodott egyet.

Egy másik férfi tüzet gyújtott és húst sütött. Magához intette Nádzsit:

– Azt mondd nekik, hogy szarvas! Nem lehet észrevenni a különbséget, és lehet, hogy nem esznek belőle, ha tudják, hogy disznóhús.

Kis idő múlva három ember érkezett hordágyat cipelve. Jászminát már a gondolattól is a rosszullét kerülgette, hogy férfi érjen hozzá. Nagy megkönnyebbülésére egy harmincas éveiben járó, izmos nő lépett hozzá.

A nő mosolygott, lágy hangon beszélt hozzá, míg gyengéden megfogta a vállát, és anélkül, hogy beleegyezését kérte volna, injekciót adott neki. Még eljutott a fülébe a biztatás: „Rögtön hat”, s csend és nyugalom borult az elméjére. Eltűnt a fájdalom, ernyedten feküdt. Mintha angyalokká változtak volna a körülötte levő emberek. Erőteljes zokogás rázta, amely furcsa módon társult a nyugalom érzetével. „Ó, de jó, köszönöm szépen!” Amikor a hordágyra emelték, kinyújtott karjával Hamid kezét kereste. Majd mély álomba zuhant.

3

A találkozás

Tavaszi reggel fuvallata ölelte körül az ébredező Jászminát. Édesapja a másik szobában nevetgélt. A kávé és a friss kenyér illata az otthon meghittségét sugallta. Hallotta Hamid fürge lépteit odakint a ház melletti lépcsőn. A húga édesanyjával felelt a konyhában, és ez is annyira ismerős volt, hogy ettől is biztonságban érezte magát. Cukott szemmel, nyugodtan feküdt.

Egyszer csak minden átmenet nélkül a hangok elnémultak, a kávé és kenyér illata helyett áporodott levegő csapta meg az orrát, a gyomra émelyegni kezdett. Kinyitotta a szemét. Kis koszos szobában feküdt. Beszélgetést hallott, káromkodó férfihangokat. A durva hangnem megdöbbentette. Az akcentusukból kivette, hogy muzulmánok.

Megpróbált megmozdulni, de a fájdalom miatt felhagyott a kísérletezéssel. A fal nagy repedésen át egy fénycsík hatolt át. Ismét becsukta szemét, mert valaki belépett a szobába.

Ugyanaz az asszony ült le mellé, akitől az injekciót kapta kinn a mezőn. Jászmina egy pillantást vetett rá és halkán megszólalt:

– Azt hittem, otthon vagyok, és hogy mindez meg sem történt.

Az asszony bólintott.

– Valószínűleg az erős gyógyszerek miatt van, és a hallucináció megismétlődhet. A sérüléseid nagyon komolyak. Adok még orvosságot.

Jászmina szótlanul feküdt.

A nő folytatta.

– Ha terhes lettél, meg lehet szakítani, de a döntést neked kell meghoznod.

Jászminában semmilyen érzelmet nem váltottak ki ezek a szavak.

– Mikor tudod megmondani, hogy az vagyok-e, vagy sem?

– Kell még egy kis idő hozzá. Most azonban még úgysem mehetsz sehová, túlságosan beteg vagy. Még visszajövök és gondozlak.

Az asszony ismét beadott a lánynak egy injekciót. Jászmina a falat nézte, köszönetként erőtlenül biccentett. Úgy érezte, hogy süllyed, és mintha édesapja lépkedne a ház felé, hóna alatt újság, és mosolyog.

* * * * *

Mária a folyót bámulta. Déli irányban lakótelep húzódott, azelőtt az összetartozás, a találkozások helye, most pedig milyen távoli és idegen. Nézte a méltóságosan hömpölygő mély vizet. Átvillant az agyán: Mi lenne, ha beleugrana? Elképzelte, ahogy elmerül, és levegő után kapkod. Megremegett.

Életének semmiértelmesem volt, de a haláltól is visszahőkölt. Mint másokat, őt is elborította a szinte kézzel fogható reménytelenség. Lelkére nyomasztó fáradtság nehezedett, melyet át- meg átszótt a visszafojtott harag.

Látta magát kisgyermekként, ahogyan a családjával az óváros felé sétálnak. Itt van még mindig a régi falba akasztott vastag vaslánc, mely gyermekkorát felidézve csalogatta, hogy üljön rá.

Mintha férje arca tükröződne a víz felszínén. Olyan jó ember volt. Nagyon szerette, és sokat beszélgettek. Megértette őt. Vele értelmét látta az életnek. Ajkain szinte érezte első csókjuk forróságát. Elgyengült tőle, ugyanakkor melege lett, biztonságot érzett és izgalmat.

Majd lelki szemei előtt megjelent, amint nyílik az ajtó, katonák állnak előtte, engedélyt kérnek, hogy bejöhessenek, és megkérik, hogy üljön le. Mintha nagyon távolról, visszhangosan hallaná a szavakat, amelyek közlik, hogy a férjét megölték.

Benyúlt a táskájába, és kivett egy cigarettát. Az épületek ablakain kiáradó fények visszas vigasszal kecsegtettek. Egy rövidke pillanatra azt kívánta, bárcsak zene is szólna.

* * * * *

Kinyílt az ajtó. Hideg téli levegő tódult be egy szempillantás alatt kiűzve a meleget, amelyet majd fél óra alatt sikerült összegyűjteni.

– Zágráb, itt egy csúnya eset. Már egy hete itt vannak, de hetekig az erdőt járták... Ne feledd megkérdezni, hogy kéket pisilnek-e.

Iván tiltakozva emelte fel kezét, és kifelé terelgette a barátját. Ránézett az előtte álló Jászminára és Hamidra. Mosolyogva intett, hogy foglaljanak helyet. Jászminán szürke pulcsi volt, bő farmernadrág, tornacipő és a homlokát egy fura kendő takarta. Az arcán verés okozta, de már gyógyuló sebek látszódtak, ajkán varratok nyomai. Mellette Hamid állt hasonló, nem megfelelő méretű ruházatban. Mindketten leültek. Jászmina a padlóra szegezte tekintetét.

Iván megszólalt, de magában imádkozott kezdett.

– Ki kell töltenem néhány nyomtatványt, aztán megpróbálunk elhelyezni benneteket valahol, minél hamarabb. Látom sikerült ruhákat szereznetek az adományokból. Bocs, hogy nem éppen Di Caprio.

Válaszként nevetésre számított, ez megtörte volna a feszültséget, de ez most elmaradt. Már jó pár történetet látott és hallott nemi erőszakról, kínzásról, halálról és pusztításról. Azon kapta magát,

hogy hozzászólt ezekhez a történetekhez. Nem szántsándékkal fogadta őket érzéketlenül, csak éppen működésbe lépett egy védekező mechanizmus. Az ő lelkét is eleinte megrendítette, sértette a sok szörnyűség. Ahogy a munkás tenyerét a nehéz szerszám sebessé, hólyagossá teszi, később azonban megkérgesedik, úgy keményedett meg ő is a tragikus esetek hallatán.

Mégis, néha egy-egy eset áthatolt a védőpajzsán. Még mielőtt az előtte ülők megszólaltak volna, már érezte, hogy ez egy olyan eset.

A fiatal nő arcát fürkészte. Volt benne valami finomság. Sebzett ajkai nem voltak élénk pirosak, inkább pasztell aranyszínűek. Zöld szeme bársonyos és élénk, és ahogy aranybarna, rézvörös árnyalatú hajtincsei kibújtak a kendő alól, valamiért a Marokkó és Spanyolország között kereskedő régi mór hajók vitorláira emlékeztették, ahogy kidagadnak a szélben. Alakja ártatlanul érzéki volt.

A szűkszavú válaszok alapján Iván kitöltötte a kérdőíveket. Megkérte őket, hogy másnap jöjjenek vissza, remélve, hogy addigra tud nekik némi tájékoztatást adni. Végül egy leragasztott borítékot nyújtott át a lánynak.

– Ez az egészségügyiektől van. Azt hiszem, hogy valamilyen eredmény. Jászmina elvette a borítékot. Tisztában volt vele, milyen vizsgálatról van szó.

Jászmina és Hamid egyszerre álltak fel. Mielőtt Jászmina megfordult volna, egy pillantást vetett Ivánra, és tekintetük most először találkozott. Úgy tűnt, mintha érzelmek árja fogta volna át őket, szinte tapintható, meleg áramlat, melytől mindegyikük kellemetlenül érezte magát. A lány gyorsan elkapta tekintetét, biccentett és távozott.

Iván leült, és az ablakon keresztül figyelte, ahogy lassan lépkednek vissza szobájukba. Mérhetetlen szomorúság áradt ebből a lányból és

néma kisöccséből. Valamiben különbözött, valamiben más volt ez a lány. Mi lehet az? A nővére szomorúságára emlékeztette. Benyúlt a fiókba és kivette Bibliáját. Már majdnem kinyitotta, amikor hőmérséklet-változás jelezte a „fő mintaelemző” érkezését.

– Zágráb, milyen volt...? – Iván felemelt kézzel állította le a kérdést, de azért válaszolt.

– Fekete zöld pöttyökkel.

– Zágráb, Zágráb, akkor tudod, mit kell tenned. Pakisztánba velük!

Ivánt azonnal elöntötte a bűntudat, hogy azokon viccelődött, akiknek szenvedéséről halvány fogalma sincs.

* * * * *

Nádzsi bajtársai holtteste felett állt. Nem látszott rajta semmilyen érzelem. Három fekete szakállas ember szögezte rá a puskát, nyakukban súlyos kereszték lógtak. Egyikük előrelépett. Magas volt, izmos, és barnászöld katonai terepruhát viselt.

Megszólította Nádzsit.

– Na, mit kezdünk veled? Adjunk egy utolsó vacsorát, mielőtt meghalnál?

Nádzsi ránézett a férfire, akit nem ismert, de máris gyűlölt. Talán az volt, aki meggyalázta azt a fiatal roma lányt, akinek néma volt a kisöccse.

Elmosolyodott és megszólalt.

– Köszönöm, nem. Épp most ettünk. Lenn az út szélén volt egy szerb család. – Lefelé mutatott. – Ott lent... az anyjuk kicsit rád hasonlított, hasonló szakálla volt, mint neked. Miután megöltem, felnyársaltam és megsütöttem őket, de tudod a húsuk egy kicsit...

Mielőtt befejezte volna, egy golyót röpítettek egyenesen az arcába.

* * * * *

Jászmina a konyhójuk melletti mosdóban álldogált. Kinyitotta a borítékot és kihúzott belőle egy papírt. Öröm árasztotta el, amikor megtudta, hogy nem terhes. A papírt és a borítékot a vécékagylóba dobta és leöblítette vízzel. Aztán csak állt mozdulatlanul. A gondolatok egymást kergették a fejében, nem is annyira a múlttól hanem a jövőről. Ha terhes lett volna, legalább lett volna egy gyereke, de mivel sohasem fog férjhez menni, sohasem fogja megtudni, hogy milyen az, amikor megszoztatja a gyermekét, aki szereti őt, és ő viszontszeretheti. A gondolattól elfacsarodott a szíve.

* * * * *

Mária kilépett az utcára a kis pizzázóból Illicától nem messze. A szél hevesen fújt. Vastag, többrétegű ruházata fölé tekerte még hosszú, fekete gyapjú kendőjét is, hogy meg ne fagyjon, ha már kimerészkedett az utcára. Déli irányba indult, és a fogaskerekűvel feljutott az óvárosba, ahol még egy kicsit sétált. Megszokta, hogy a kőbejáratnál gyertyát gyújt a férjéért és gyermekéért. Ez a megemlékezés gyógyítólag hatott. Közben észrevette, hogy az „O mio bambino caro” dalt dúdolgatja magában. A melankolikus dallamban feloldódott mélységes fájdalma.

Egy ideig csendben állt a gyertyák sora előtt, ami az egyszerű kapualjat és a macskaköves utcát az emlékek szent helyévé változtatta. Majd visszafelé indult a belváros felé. Isten elhagyta, az üdvösség megcsalta – a megszokott, mély fájdalom kerítette hatalmába.

Azt sem tudta, merre jár, fájdalmában nem tudatosult benne, hogy a generációk óta változatlan utcákat rója. Egy sarkon befordult,

tekintete megakadt a szerb ortodox templomon. Nem is tudta miért, de lépteit a nyugati oldal felé irányította. Előtte emelkedett a magas szürke épület, dacolva vele és az Istenről vallott véleményével. Párás lehelete, mintha egy igazságtalanság ellen bosszúért kiáltó dühös fúria orra lövellné, füstként gomolygott. Rádöbbsent, hogy egy fájdalomtól szenvedő lélekben milyen gyorsan feltámadhat a gyűlölet.

Eszét veszítve átfutott a kis zöld parkon, felkapott egy követ és az épületre hajította, közben ordítva szitkozódott. Egy pillanatra magával ragadta az eufória. Tett valamit!

Egy rendőr kiáltozva futott felé, hogy hagyja abba. Megfordult, hosszú barna haja vadul csapkodott körülötte, felvett még egy követ és azt is az épületre hajította, amely azonban továbbra is közömbös maradt. Hallotta, hogy egy csoport fiatalember buzdítja. Tudata legmélyéről olyan szóáradat szakadt fel, amely megbotránkozttatta volna még a legdurvább szívűeket is. Éppen lehajolt, hogy felemelje a harmadik követ is, hogy rázúdítsa a képmutatás és igazságtalanság szimbólumára, amikor a rendőr odaért s megragadta a vállát. Az asszony öklével püfölte a rendőr mellét, közben szeretett férjét hívta, és a csecsemőt, akit elragadtak tőle.

* * * * *

Iván becsukta maga mögött az ajtót és kilépett a friss éjszakai levegőre. Hideg, tiszta éjszaka volt, levegője szabadságot sugallt, s mintha elfödte volna azt az iszonyatos szomorúságot, amely az összeeszkábált lakások falai közé szorult. Lassan elindult lefelé a kis faépületek között, amelyek érezhetően sugározták kifelé a meleget.

Felemelt egy eldobott konzervdobozt és félredobta. Meglátta Jászminát és Hamidot az egyik faház ajtaja előtt. Megpróbálta

elkapni a lány pillantását, de az félénk tekintetét a földre szegezte és kurta fejbólintással az ajtó felé fordult.

Hamid mozdulatlanul állt és Ivánt figyelte. Mosolygott, két ujját összeszorítva pöfékelést utánozva cigarettát kért. Iván megrázta a fejét. Szerette volna felvilágosítani, hogy egy ilyen kisfiúnak mint Hamid nem lenne szabad cigarettáznia, de az ötlet, hogy a dohányzás egészségügyi ártalmairól tartson előadást egy gyerekek, akinek szeme láttára gyilkolták meg a családját, s talán nővére megerősokolásának is tanúja volt, nem tűnt valami helyénvalónak. Azonban észrevette, hogy a fiú keresi a társaságát, így hát hívta, hogy csatlakozzon hozzá. Az interjú során megtudta, hogy a fiú mindent megért, de nem tud beszélni, és kissé „együgyű”. Ez az utóbbi megállapítás szöveget ütött a fejében, mivel volt valami vele született furfangosság Hamid viselkedésében.

Az irodához értek, és Iván megkérte Hamidot, hogy várjon rá. Egy húsz centiméter hosszú tilinkóval tért vissza. Nem volt az sem furulya, sem fuvola, hanem valami a kettő között. Odaadta új fiatal barátjának. Hamid fogta a furulyát és mosolygott.

– Figyelj, Hamid, tanulj meg játszani rajta! Nem fontos, hogy hangzik, csak próbáld meg, és hangold össze a dallamokat az érzéseiddel!

Hamid vigyorgott, tisztelgett és lefelé szökdécselt az úton. Iván látta, hogy eltűnik a faházban, és azon vette észre magát, hogy Jászmina alakját fürkészi, ha csak egy pillantásra láthatná. A hideg éjszakában ismerős hang ütötte meg a fülét.

– Zágráb, gyere igyunk egy sört és harapjunk valami szalámit! Közben megtervezzük, hogyan lehet a világ harmonikus, békés hely, ahol a muzulmánok, szerbek, horvátok és romák szeretetben együtt élnek, ahogyan azt Tito akarta...

* * * * *

Mária az íróasztala mellett ült és újra levélírásba fogott.

„Kedves testvérem, minden nap gondolok rád. Bárcsak azt mondhatnám hogy imádkozom érted, de most egyetlen ima sem hagyja el a számat. Lehet, hogy ez azért van, mert nem találok semmit, ami miatt hálát adhatnék Istennek, és az ima hálaadás nélkül olyan számomra, mintha csak nyavalygás lenne. Bárhogy is van, ma este fent jártam az óvárosban és lenéztem a városra. A kilátás csodálatos volt, és visszaemlékeztem azokra az időkre, amikor gyerekeként jártunk oda. Te túl alacsony voltál és én fölemeltelek a falra, miközben erősen magamhoz szorítottalak, hogy le ne essél.”

Megállt egy pillanatra. Elárasztották az emlékek, sírni kezdett.

„Miért történnek rossz dolgok? Miért várunk örömet a szeretettől, ha az élet elpusztítja azt? Jobb lenne nem is ismerni a szeretetet, mint megtapasztalni, aztán látni összetörni és elveszteni. Hol van most a férjem? És a gyermekem létezett valaha? Most léteznek?”

Felállt és a szembelevő falhoz ment, amelyen egy tükör lógott, mellette polc telezsúfolva borítékokkal és díszekkel. Kezébe vett egy cigarettát, meggyújtotta és lassan beszívta a füstöt, majd a tükörbe fújta és az arcát figyelte. Vajon lesz-e még valaha szerelmes? A teste sóvárgott egy kisbaba után. Mire visszaért az íróasztalhoz, megint azon vette észre magát, hogy hangosan zokog.

* * * * *

Jászmina az ágyán feküdt, sötétség vette körül. Megtapintotta homlokát, érezte a kereszt alakú seb körvonalait. Itt biztonságban érezte magát, de az emlékek továbbra sem hagyták nyugodni.

Gondolatban a jó és a rossz fogalmával küzdött. Ő most tiszta vagy tisztátalan? Tudta hogy saját népe mit mondana neki. De miért neveznék őt tisztátalannak? Semmi rosszat nem tett. De mégis, hogyan mehetne férjhez? Pedig vágyakozott a szeretet után, hogy feleség legyen, és gyermekei legyenek.

Heteken keresztül csak a családjára gondolt. A haláluk miatti fájdalom tompa volt, mivel nem látta a holttestüket, sem őket meghalni. Valahogy még mindig valótlannak tűnt az egész. Minden este sírdogált. Néha úgy érezte, hogy ugyanannyira szenved önmaga miatt, mint miattuk. Ezek a gondolatok bűntudatot ébresztettek benne.

Azon kapta magát, hogy szeretne valakit megbüntetni. Néha azon tűnődött, hogy mindez az ő gonoszága miatt történhetett. Ő nem olyan volt, mint a többi lány a faluban. Az ő természete az apjáéra hasonlított, aki falusi kultúrába és közösségbe bezárt, de városi gondolkodású ember volt.

Ivánra gondolt. Ő valahogy más. Kedves, és amellet valami mély érzelem jellemzi. Felidézte a pillanatot, amikor egymás szemébe néztek. Zavarbaejtő volt. Tetszett neki ez az érzés, de ez nem volt minden. A férfi tekintetében tisztaság volt.

4

A jó ember

Mária visszament az ortodox templomhoz, ahol a dühkitörése volt néhány nappal azelőtt. Alig tudta elhinni, hogy úgy viselkedett. Ismerte a gyűlöletet, de felismerte, hogy a gyűlölet csak neki okozna kárt, sokkal inkább, mint gyűlölete tárgyának. Úgy érezte, hogy valakitől bocsánatot kell kérnie tette miatt, de minden egyes alkalommal, amikor erről beszélgettek, a többiek nevetve azt mondták:

– Gyerünk, csináljuk együtt!

Eldöntötte, hogy elmegy a papjához és beszél vele. Ő kedves és alázatos ember volt, aki már egy ideje megbocsátásra intette híveit. Ez sokaknak nem tetszett. Mária sietve ment fel az úton a templom felé. Haragos felhők gyülekeztek az égen, mintha le akarnának sújtani a városra.

* * * * *

Jászmina íróasztala mögül Ivánra nézett, aki éppen egy fiatalemberrel beszélgetett, és nyomtatványokat töltött ki. A lány azóta figyelte, mióta megkapta tőle ezt a titkárnoi munkát. Nem volt tisztában érzéseivel. Hallotta, hogy sok megerőszkolt lánynak semmi kedve nem volt férfiak társaságához. Ő is így érzett, de nem Ivánnal kapcsolatban. Volt valami belső tisztaság a férfiban, ami inkább vonzotta, mint taszította. A kapott terápia használt, de még mindig voltak rémálmai, és amikor egyedül volt, gyakran pánik tört rá: azt hitte, hogy elájul.

Iván ránézett és mosolygott. Beletekintett a nyomtatványokba, majd ismét Jászminára emelte pillantását. Gyönyörű lány, semmi kétség. És sokkal kulturáltabb, tájékozottabb volt, mint ahogy eleinte gondolta, nagyon is kiismerte magát a körülötte zajló eseményekkel kapcsolatban. Azt mondta, hogy a tudását a rádióknak köszönheti és a könyveknek, amelyeket édesapja hozott neki a könyvtárból.

A fiú tisztában volt azzal, hogy nem kezdeményezhet vele kapcsolatot. A lány muzulmán volt ő pedig keresztény. Akármit lásson is az ember a filmekben, ha mindketten komolyan veszik a vallásukat, akkor egy mohamedán és egy keresztény nem házasodhatnak össze.

Ábrándozását Dárkó érkezése szakította meg.

– Emberek, vagy itt a világ vége, vagy pedig megérkezett az új rakomány Toylandból. A tömeg megvadult az utcákon, a cár meghalt, éhínség fenyeget...

Iván felemelte a kezét.

– Dárkó, elég! Azt akarod mondani, hogy érkezett egy új szállítmány?

Erre a fiatalember, akinek az ügyét Iván éppen intézte, felpattant és kirohant a szobából, sietségében majdnem feldöntve Dárkót. Dárkó fanyar mosollyal nézett utána:

– És így mentek le a vízhez, hitük vakságában.

Becsukta az ajtót maga mögött. Jászmina és Iván egyedül maradtak. Iván rámosolygott a lányra. Annyira kedvesnek és üdének tűnt a szörnyűséges megpróbáltatások ellenére is. Intett neki, hogy üljön le.

– Beszélgessünk?

A lány elmosolyodott, lábait keresztbe tette. Iván számára szokatlan volt a lány testbeszéde és mozdulatai. Egyszerűséget, ugyanakkor bizonyos fokú finomságot és előkelőséget sugárzott.

– Azon tűnődöm – de hidd el, nem akarlak rábeszélni semmire –, hogy mit hiszel Istenről és a vallásról?

A lány mosolygott és habozás nélkül válaszolt, szinte gyermeki lelkesedéssel.

– Hát az igazság az, hogy eddig nem sokat gondolkodtam erről. Újabban, nyilvánvaló okokból másképp van. A következőket gondolom: Az én vallásom szerint Istent nem lehet személyesen ismerni. Úgy értem, hogy amikor mi imádkozunk, nem tudhatjuk biztosan, hogy Isten hallja-e az imánkat, és természetesen azt sem, hogy válaszol-e egyáltalán. De nem is ez nálunk a legfontosabb. A szívemnél sokkal fontosabb az, amit tennem kell.

Iván állát a kezére támasztotta. Fekete póló volt rajta és szürke dzseki.

– És milyen hatással van ez rád? Mármint amikor imádkozol?

A lány elgondolkodott.

– Hát, régebben erről sem gondolkodtam. De amikor régebben imádkoztam, különösen esténként, naplemente után az ima idején, utána különféle dolgokról beszéltem Istenhez. Nem úgy, mint mi most, de például azt mondogattam: „Nem szeretnék a faluban maradni”, és hasonló dolgokat.

Az ajtó kinyílt és ismét Dárkó lépett be. Volt valami kifürkészhetetlen a lényében, mintha nem tekintené valóságosnak az életet, s az embereket is csupán kívülállóként szemlélné. Éles humorát és hasonlatait is nehéz volt megérteni. Nyilvánvalóan intelligens volt, de valamiért ezt az oldalát rejtegette.

– Zágráb és dr. Jászmina, a vacsora tálalva, és ma megéri nem késlekedni.

Ez a fontos felhívás félbeszakította a beszélgetést. Mindnyájan elindultak az étkező felé.

* * * * *

Mária leült Pávity atya íróasztala elé. A szoba tele volt könyvekkel és iratokkal. A pap arról volt ismert, hogy sokat olvasott, továbbá liberálisnak tartották és nem helyeselték a protestánsokkal való gyakori találkozásait.

Nyugodtan, közbeszólás nélkül hallgatta végig Mária történetét a férjéről, gyermekéről, a dühről és a gyűlöletről, amelyet érzett. Miután az asszony befejezte, a férfi némán ült egy ideig, s a szeme megtelt könnyel. Elővette zsebkendőjét és szemét törölgetve megszólalt:

– A gyűlölet olyan, mint a rákbetegség. Vagy kimetszed magadból, vagy elhatalmasodik rajtad. De nem tagadhatod le a létezését, meg se próbáld! Tanácsom a számodra a következő: találj egy szerbet, nem egy egészséges és erős felnőttet, hanem lehetőleg egy idős asszonyt, talán éppen egy özvegyet, vagy egy árvát, és szolgálj őt. Ne törődj a rossz érzéseiddel, csak tedd meg! Szolgálj, és rájössz, hogy annak az egy személynek a segítségével kigyógyulhatsz a gyűlöletből, és a szeretet kiirtja a rákot.

Mária nem tudott megszólalni. Nem akarta a pillanat szentségét megtörni kérdésekkel vagy megjegyzésekkel. A szobában csak a régi óra ketyegése hallatszott, és a szíve kalapált vadul.

* * * * *

Jászmina bekukucskált Iván irodájának az ablakán. A fiú a földön térdepelt, szent könyve előtte feküdt a kis asztalkán. Szeme csukva, ajkai mozogtak. Nyilvánvaló volt, hogy imádkozik. Megrendítette a látvány, de lelkiismeret-furdalása is volt, hogy belelátott egy ilyen intim jelenetbe. A fiú jó ember volt, a lány érezte. Jó ember.

Iván visszaült az asztalához. A fiókból papírt és tollat vett elő. Írni kezdett.

„Kedves Apám,

Lehet, hogy furcsán fog ez hangzani, de épp most imádkoztam, és nagyon fontos dolog jutott az eszembe. Amikor elindultam ide a táborba, úgy jöttem el, hogy csúnyán viselkedtem. Nem törődtem sem a Te érzéseiddel sem édesanyáméival. Tiszteletlen voltam Veled, hibáztam. Tudom, hogy nem akartad, hogy ide jöjsek. Itt teljesen lefoglal, hogy segítsek másokon. Bocsánatot kérek amiatt, ahogyan beszéltem Veled. Becsüllek Téged és szeretnék tiszteletet mutatni irántad.”

A levelet a tábori életről és barátairól szóló hírekkel folytatta, azután aláírta, borítékba tette és a postázandók közé helyezte. Miközben ledőlt az ágyra, azon vette észre magát, hogy imádkozik. „Uram, a te akaratod a tiszteleten alapuló kapcsolat. Enélkül mindnyájan káoszban és anarchiában élnénk, mint itt ezek a szerencsétlen emberek. Add, hogy az életem engedelmességgel és jósággal teljen meg, nem lázadással és önzéssel. Segíts, engedelmeskednem Neked Jászmina iránti érzéseimmel kapcsolatban is!

A lelkiismerete azonnal felszabadult, és mély alvásba zuhant.

5

Szerelem

Jászmina az ablakon keresztül figyelte a tavasz közeledtének jeleit. Az üde levegő frissességgel töltötte el, még akkor is, ha az életének nem volt értelme, és semmi oka sem volt a reménységre.

A táborban nem volt rossz dolguk, bár mindenféle híresztelések kaptak lábra. A legfontosabb alapelv az volt, hogy mindenki törődjön a saját dolgával, s hogy finom ételekhez és jó ruhákhoz jussanak a véget nem érő humanitárius segélyek készleteiből.

Több hét telt el azóta, hogy Hamiddal látogatni kezdték Iván irodáját. A dolgok kezdtek rendeződni, úgy látszott, hogy ők nagy valószínűséggel Németországba kerülnek majd egy kis roma közösségbe.

A lányt magát is meglepte, hogy beszélgetéseik során fokozatosan megnyílt Iván előtt, és habár volt benne némi féltékenység, érezte hogy lassan barátság szövődik közöttük. A fiú megígérte, hogy bárhova kerül, írni fog neki. A köztük kialakult érzéseket testvéri vonzódásként kezelték, ám Jászmina tudta hogy valami sokkal mélyebb lapul a felszín alatt. Valami, amit nem ismertek fel, vagy önmaguknak sem merték bevallani.

A lánynak nagyon tetszett a fiú, de az vajon mit érzett iránta? Csak sajnálatot érezhetett... És egyáltalán hogyan engedheti meg magának, hogy ilyesmire gondoljon, amikor tudja, hogy nem létezik olyan férfi, akinek ő kellene. Miért is ábrándozik olyasmin, hogy valaha összekötik az életüket? A fiú vallásos volt, de nem vitte túlzásba. Szent könyve ott volt gyakran az asztalán, imádkozott, és

az élete tiszta volt. Másként nézett rá, mint a többi férfi a táborban. A többi önkéntestől is különbözött.

A lány gyengéden megérintette a homlokán lévő sebhelyet.

* * * * *

Iván letérdelt az ágya mellé a nyitott Biblia elé. Gyakran imádkozott és olvasta az Igét. Istennel úgy beszélt, mintha a barátja lenne, és nem a gazdája vagy a bírója. Ma este azt a történetet olvasta, amikor Jézus meggyógyított egy évek óta vérfolyásban szenvedő nőt. A vallási vezetők nem találtak magyarázatot a betegségére, sem reménykeltő szavakkal nem vigasztalták. Jézus másmilyen volt. Ő átérezte az asszony fájdalmát. A nő szeretett volna férjhez menni, gyerekeket akart, hogy szeressen és szeressék. Olyan életet szeretett volna, mint bármely más nő, de az életét tönkretette a betegsége. Iván sírva fakadt. Akárcsak a kedves Jászmina, az ő új barátja, aki iránt érzett szerelmét még önmagának sem ismerte be. Ő is szenvedett.

Eszébe jutott az a nap, amikor az irodában a kendő lecsúszott a homlokáról, és a lány rájött, hogy megláthatják a kereszt alakú sebhelyet. Hogy elpirult szégyenében. A lány látta, hogy a szeme megtelik könnyel. A fiú most is sírt, amikor arról olvasott, hogy Jézus kinyújtotta kezét, megérintette a beteget, és ő megszabadult és meggyógyult. Azt mondta neki:

– Akarom, hogy meggyógyulj, hogy élvezhesd az életet, hogy szerethess és viszontszeressenek. Akarom, hogy megismerd azt az örömet, amikor kisgyermeket tartasz az öledben.

Iván fölemelte tekintetét, és magához szorította a Bibliát.

– Jézusom, ó Jézusom, gyógyítsd meg Jászminát, nem miattam, hanem miatta és miattad. – Egyre jobban magához szorította a

Bibliát, mintha az Jászmina lenne. – Szeretném őt szeretni, Uram. Szeretném boldoggá tenni az életét. Csak jót nyújtani neki. De tudom, hogy ez lehetetlen. Ő muzulmán. Ó, Jézusom segíts nekem, nagyon fáj a szívem! Nem akarok rosszul választani.

Az apjának írt levélre gondolt, és tisztában volt azzal, hogy a feljebbvalók iránti engedelmisség nem gyengeség, hanem erény. Most is tudatában volt, hogy nem hagyhatja figyelmen kívül a Biblia szavait a házasságról olyan személlyel, aki nem hisz Jézusban. Tudta, hogy ez a helyes. de az engedelmisség nagy szívfájdalmat okozott neki.

* * * * *

Három fegyveres állt a tisztáson, ahol a fiatal muzulmán férfiakat lelőtték. Odaléptek ahhoz, akinek az arcába láthatóan közvetlen közről lőttek bele. Egyikük lehajolt hozzá.

– Ez még él, de milyen szörnyű látvány!

Nádzsi Ahmetovity eszméletlen volt. A golyó, amely keresztülhatolt az arcán a mögötte lévő fába csapódott. Egy másik katona is megszólalt.

– Hát ez a kismet (sors). Ha egy méterrel távolabb állt volna, a feje most a fán lenne. Lássuk, megmenthetjük-e.

6

Vallomás

Az ajtó kinyílt és Jászmina jelent meg az ajtókeretben. Iván az íróasztala előtt ült. Megpróbált természetesen viselkedni és beszélni, de úgy érezte, a szíve repes az örömtől de a fájdalomtól is.

– Hol van Hamid?

Megpróbált szokásos mozdulatával inteni Jászminának, hogy foglaljon helyet, és az asztalnak támaszkodott, hogy higgadtabbnak mutakozzon. Mennyire szerette! Tudatában volt ennek, és már nem igyekezett eltitkolni magától ezt a tényt. Jászmina elmosolyodott és egyenesen Iván szeméibe nézett.

– Gyakorol azon a furulyán, amit adtál neki.

Iván is mosolygott, és míg Jászminát nézte, könnyek futották el a szemét, és az arca elpirult. A lány is megérezte, hogy különleges pillanat ez.

– Jászmina, másképp nem tudok fogalmazni: szerelmes vagyok beléd. Bármit megtennék, hogy boldognak lássalak. Gondoskodni szeretnék rólad, szeretni téged és a férjed lenni... Ó Istenem, szerelmes vagyok beléd, Jászmina!

Minden szín és hang életre kelt. A lány egész teste beleborzongott félszeg de őszinte szavaiba. Még a lélegzete is elakadt.

Felállt és Ivánt figyelte, aki esetlenül az asztal mögé menekült. A fiú leült, és arcát a kezébe temette. Ismét megszólalt:

– Sajnálom, Jászmina, nem kellett volna... Ó, Uram, sajnálom, kérlek ne...

A lány elfogódottan suttozta:

– Iván...

Elkezdett sírni, de közben gyengéden és határozottan megszólalt:

– Én is szeretlek.

Hirtelen kopogtak az ajtón, és belépett Dárkó anélkül, hogy megvárta volna a választ.

– Zágráb, még egy vendég a klinikán, a feje teljesen szétlőve, de valahogyan még mindig tud kommunikálni. A jó hír az, hogy nem kell mennie fogorvoshoz...

Gyors pillantást vetett mindkettőjükre, s rájött hogy egy bizalmas pillanatot szakított félbe.

– Ajjaj, hát, na jó, majd akkor később...

Dárkó olyan gyorsan távozott, ahogyan érkezett. Iván felállt. Legszívesebben átölelte volna Jászmina törekeny alakját. Hátra akarta húzni a kendőjét és gyengéden megcsókolni a heget a homlokán. El akarta neki mondani, hogy az ő szemében szűz, és hogy igazi szerelemmel szereti őt.

– Ó, drága Jászmina, sétálhatnánk egyet később, amikor nem lesz ennyi dolgom, és megbeszélhetnénk a dolgokat?

A lány bólintott és az ajtó felé indult, de megállt, megfordult és nézte ezt a drága fiatalembert, aki annyira kedves, szeretetteljes és tiszta. Hosszan nézett a szemébe.

– Iván, te annyira drága vagy, különleges, annyira drága.

Az ajtó becsukódott, és Iván abban a pillanatban térdre esett.

– Ó, Uram, annyira sajnálom, épp az ellenkezőjét tettem annak, amit akartam. Egy szót sem szabadott volna mondanom, és most aztán benne vagyok a slamasztikában. Segíts rajtam Uram, bármit mondasz, megteszem.

7

Az igazság

Kiabálás és sikítás hallatszott az egyik Iván irodájához közeli házikó elől. Amikor Dárkó kinyitotta az ajtót, a hangzavar elöntötte a szobát.

– Zágráb, ahogy a Drávamentén szoktuk mondani a kukoricaföldeken: ha trágya tapad a csizmádhoz, jó parasztnak lenni, de amikor a trágya az arcodon landol, akkor jobb, ha proletár vagy. Hát, öregem, attól félek, hogy a kinti levegőben sok ma a trágya.

Iván kinézett és észrevette Jászminát, aki Hamidot magához szorította, miközben egy csapat asszony ordibált rájuk. Iván a helyszínre futott, hogy közbeléphessen.

Egy ötvenes évei körüli roma asszony állt az ordibálók élén. Ujjal mutogatott Hamidra, miközben Jászminára kiabált:

– Tudod te is, hogy igazat mondok! Csak három napja vagyok itt, de amint megláttam, tudtam hogy ez ő. Bizonyítsd be az ellenkezőjét, mutasd meg, hogy körülmetélt-e! És te, lehet hogy te is a szerbek oldalán állsz! Talán élvezted is őket!

Iván a tömegbe furakodott és mindenkit csendre utasított. Minden erejével megpróbálta eltitkolni, hogy szíve Jászminát félti, és hogy ki akarja őt szabadítani mindebből.

– Oké, oké mondja már el valaki, hogy mi is történik itt!

A hangadó asszony kiabálva ismét Hamidra mutogatott.

– Ez a kutya szerb! A lány egy hazug. Én a mellettük lévő faluból vagyok. Ez a fiú szerb, én mondom nektek!

Iván megkönnyebbült. Vagy bolond a nő, vagy pedig valami félreértés történt. Elnevette magát, próbálta csökkenteni a feszültséget.

– Ő muzulmán. A neve Hamid, ez valami tévedés.

Jászminára nézett és lúdbőrös lett a háta, mert észrevette, hogy valami nem stimmel. Megszólalt még egyszer, és azon igyekezett nagy erőfeszítéssel, hogy a hangja természetes maradjon.

– Jászmina és Hamid, gyertek velem az irodámba, hogy megbeszéljük a dolgokat!

Jászmina a szoba biztonságában sírva fakadt.

– Még neked sem mondhattam el, mert elvitték volna. Sztefán mentette meg az életemet, a faluból elvitt az erdőbe, biztonságos helyre. Körülbelül olyan idős mint az öcsém, aki meghalt, vagyis úgy gondolom, hogy halott, és...

Iván kezét gyengéden Jászmina vállára tette.

– Jól van, jól van, nem haragszom, de el kell mondanod nekem mindent!

Még mielőtt belekezdhetett volna még egyszer a kínzás, nemi erőszak és gyilkosság történetébe, és hogy hogyan menekült meg Sztefánnal, valaki kopogtatás nélkül benyitott.

– Bocs, Zágráb, tudod, hogy mitől zeng a tábor, és a Pápa azonnal látni akar.

Ivának mintha földbe gyökerezett volna a lába. Szíve a torkában dobogott.

– Dárkó, légy szíves maradj itt velük, és ne hagy itt őket, amíg vissza nem jöttem!

A keskeny sikátorok útvesztőjében futva tette meg az utat a főnök irodájáig. Kedveskedve a Pápának hívták. Józan ember volt, több éves tapasztalattal rendelkezett nagy projektek vezetésében és különösen

konfliktusok rendezésében. Arcán megadás tükröződött, miközben üdvözölte Ivánt, kezét rázott vele és megkérte, hogy üljön le.

– Úgy látszik, baj van. Vagyis két baj van.

Iván habozva nézett fel, nem tudta, mit is válaszoljon.

– Az első baj az, hogy van itt egy körülméletlen mohamedán, aki igazából egy szerb falu bolondja. A második baj az, hogy a fogadott nővére a menzai pletyka szerint szerelmes egy alkalmazottba.

Iván csendben ült, de a gondolatai csak úgy száguldottak. A Pápa felállt, az ablakhoz lépett és kinézett.

– Iván, tiszta tábort kell üzemeltetnem. Senkit sem akadályozhatok meg abban, hogy érzései legyenek, de én vagyok itt a fertőtlenítő, különben szemétdomb lesz az egészből. Így aztán az lesz a legjobb, ha mindent elmondasz.

Iván a földet nézte és az igazgató cipőjét.

– A fiúról nem tudtam... de az igaz, hogy közöm van a lányhoz.

A tábor igazgatója félbeszakította:

– Mi az, hogy közöd van hozzá?

– Szeretem.

Az bólintott, de nem mosolygott.

– És az mit jelent?

Iván vörös arccal szólalt meg:

– Nincs kapcsolat közöttünk, csak nagyon szeretjük egymást.

A Pápa az íróasztalának támaszkodott.

– Nézd fiam, jó gyerek vagy és az ilyen munka neked való. Amíg Slobo szabadlábon van, itt nem lesz hiány munkában. Mondd meg nekem, hogyan lehet ezt a helyzetet megoldani?

Iván meglepetten felnézett. A tábor igazgatója ismét megszólalt:

– Még fiatal vagy, de jusson eszedbe, hogy mit mondtak a szüleid a titói öngazgatásról, érted?

Iván elmosolyodott.

– Kigondoltam egy tervet. Hadd vigyem el a fiút magammal vissza Zágrábba, és a nővérem gondoskodni fog róla. Kijelentjük őt innen, mintha bárhova máshová menne. A nővérem megkaphatná az étel jegyeit, és a többi. Én ezután átmegyek egy másik táborba, ami megoldja a másik problémát, hogy beleszerettem a lányba.

A Pápa mosolygott.

– Rendben van. És miután a lány elmegy, visszajöhetsz. Nem akarok végleg búcsút mondani neked.

Dárkó mosolygott, amikor Iván ismét megjelent a Pápával való beszélgetése után. Jászmina úgy ült ott, mintha jéggé dermedt volna, mozdulatlanul és szó nélkül. Iván halkán így szólt Dárkóhoz:

– Vidd el a fiút az ebédlőbe és szerezz neki valami ennivalót! Azután kérlek szedd össze a cuccait! Mindent megbeszéltünk a Pappal.

Amikor becsukódott az ajtó Dárkó és Hamid mögött, Iván halkán elsírta magát, miközben Jászmina felé nyújtotta kezét.

– Annyira sajnálom, Jászmina. Annyira sajnálom. Magamban kellett volna tartanom az érzelmeimet.

Jászmina még mindig zavarban volt és mozdulatlanul ült. Iván ismét megszólalt:

– Drasztikus lépést kell tennünk. Azt kértem az igazgatótól, hogy elvihessem a fiút Zágrábba. A nővéremnél fog lakni. Felhívom telefonon, és mindent elmagyarázok neki. Nekem is el kell hagynom ezt a tábort, mert amit irántad érzek kompromittálja az itteni helyzetet.

Jászmina halkán kérdezte:

– Mi lesz most? Mi lesz Sztefánnal, velem, veled?

A lány legszívesebben kiabált volna, hogy ez nem igazságos, ő már annyit szenvedett, és most el fogja veszíteni mindkettejüket: a

legjobb barátját és Sztefánt. Hol van itt az igazság? Mi értelme van a Szent könyvnek, vagy bármely szent könyvnek az asztalon? Mi értelme van imádságról beszélni? Az élet tele van csapásokkal, egyik követi a másikat. Újra el akarta mondani Ivánnak, hogy szereti őt, és hogy szeretné őt átölelni. És szeretné, hogy Iván meg őt ölelje át. Szeretni akarja, ahogy Iván szereti őt. Nem kell őt sajnálni, ő is tud úgy szeretni, mint Iván.

Iván felállt, és ismét Jászmina szemébe nézett.

– Tudom, hogy szeretlek. Tudom. És bár nem tudom megmagyarázni ezt neked, de a hitem miatt nem vehetek el feleségül...

A lány megpróbált ellentmondani, de a fiú esedező tekintettel folytatta:

– Egyet tudok. Soha többé nem leszek szerelmes. Többé nem lehetek szerelmes, és a szívem, a lelkem és testem minden részecskéje gyötrődik, hogy a tiéd lehessen, és hogy te az enyém lehessél. Szeretlek. Szeretlek. Szeretlek.

Elsírta magát. Hirtelen Jászmina gyengéd és meleg karjaiban találta magát. A lány a fülébe suttogott:

– Én is szeretlek, és igyekszem úgy megismerni Istent, ahogyan te ismered. Te tiszta lelkű vagy. Én is akarom ezt a tisztaságot. Tudom, hogy senki sem fog engem feleségül venni, be lettem mocskolva. De szeretni foglak a szívemben. Nem kell elbúcsúznunk, mert te mindig a szívemben leszel, bárhová is megyek.

Elkezdtek sírni, először halkán, majd egyre mélyebb zokogás rázta őket. Sírtak a csendes szobában az igazágtalanság és fájdalom miatt, de nem engedtek a keserűségnek, mert nem akartak rosszat tenni. Iván az asztalához ment, kinyitotta a fiókot és kivette a Bibliáját. Szó nélkül odanyújtotta Jászminának.

8

Békére találás

Mária a telefont szorongatta a kezében, és alig hitt a fülének. Ivánnak nem szólt a papnál tett látogatásáról.

– Tudom, hogy nagyon nehéz a döntés, és úgy gondoltam, előbb megkérdezlek. Egy órán belül ott tudok lenni nálad.

Az asszony letette a telefont. Érezte, hogy az egész teste remeg. A tükör elé lépett és belenézett. Eszébe jutott az az éjszaka, amikor megmondta a férjének, hogy terhes. A férfi úgy örült! Együtt kacagtak, és egy kívülálló szemében jókedvük nagyon éretlennek, majd ahogy komolytalannak tűnhetett. A férfi leültette feleségét, majd levette a papucsát és megmasszírozta a talpát. Ő nevetett, és habár nehéz időket éltek az akkor kezdődött háború miatt, az élet annyira egyszerű volt a szerelem és a boldog várakozás miatt.

Most minden más volt. A férje halott, a gyermekét elveszítette. Egyedül maradt, és a szeretet, amely után sóvárgott, elérhetetlen volt számára. Meghittség után vágyott, de tudta, hogy azt csak a szeretetben találhatja meg, és nem alkalmi kapcsolatokban. Azonban szinte lehetetlennek tartotta, hogy szeretni tudjon. Nem hagyták nyugodni a pap szavai, hogy találjon egy gondoskodásra szoruló szerbet, és most, íme az ajtajához hoznak egyet!

Kopogtattak. Az órára nézett, csodálkozott, hogy máris eltelt egy óra. Az ajtó lassan kinyílt. Ott állt Iván és közvetlenül mögötte, az utolsó pár hét alatti költözések és változások miatt megszeppent kisfiú. Nagyra nyílt szeme sötétszürke, haja rendetlenül, rakoncátlanul lógott az arcába.

Iván mosolygott, és jobbról–balról megcsókolta nővérét.

– Mária, ez itt Sztefán. Sztefán, ez itt Mária.

Sztefán kezét nyújtott, és miközben vékony ujjai találkoztak Máriáéival, a nőn gyengédség uralkodott el, ugyanolyan erős, mint az a gyűlölet, amit nemrég a templom előtt érzett, ahol köpködött, átkozódott és köveket dobált.

Rátette kezét Sztefán vállára.

– Minden kezdet nehéz. Először tehát együnk valamit!

Sztefán Mária arcát fürkészte. Mintha azt szeretne volna leolvasni róla, hogy szájalom, megvetés, szeretet vagy undor van-e benne. Bólintott, kezét a szívére szorította és szelíden mosolygott.

9

Az ajtó

Mária átadta a telefont Ivánnak. Sztefán a hálósobában aludt összekuporodva az ágyon. Mária intett testvérének, hogy halkán beszéljen. Iván csak legyintett. Már az előző héten figyelmeztette, hogy ne bánjon úgy a fiúval, mintha az csecsemő lenne. Egy serdülő gyerekről van szó, akit már nem kell babusgatni. Az asszony fittyet sem hányt Iván véleményére, szívében már leomlott minden gát. Sztefánt saját fiaként szerette. A papírok megérkeztek, és szerb volta ellenére örökbe fogadhatta.

Iván csak megvonta a vállát és beleszólt a telefonba:

– Dárkó, mondj el mindent!

Dárkó a megszokott ironikus hangnemben beszélt.

– Nos, Zágráb, te vagy az ember, ahogyan azt „Játékországban” mondják. Mindenki erről beszél, de én helyretettem őket. Mondom nekik: „Zágráb olyan, mint a só és a világosság: ragyog, megtisztít és elolvasztja a havat.” De a nagy újság az, hogy úgy néz ki, a nődet egy magafajta érdekli. Remélem, hogy helyesen fogalmaztam.

Ivánt a hányinger környékezte. Tisztában volt azzal, hogy Dárkónak alig van, vagy egyáltalán nincs képessége az együttérzésre, de ezzel a brutális közléssel mintha csak arcul csapta volna. A hang a telefonvonal végén könnyörtelenül folytatta:

– Most volt épp lent valaki, aki videófilmeket játszott le nekik. A legújabb a „Játékországból” érkezett „Szépség és a szörnyeteg”. Hát, azt hiszem, hogy épp ez történik itt is. Emlékszel a muzulmán fiúra, aki majdnem fej nélkül érkezett? Micsoda borzadály! Mindegy, úgy

néz ki, ő volt a megmentője, amikor az „Árkán brigád” otthagya nyomait a történelemben. Úgy tűnik, hogy a burek édesebb, mint a méz, és ahogy azt Miki és Mini hazájában mondanák, ők most egy pár.

A beszélgetés többi része a tábori élet különböző dolgairól már alig jutott el Iván tudatáig. Letette a kagylót, elnézést kért a nővérétől, és kiment a szürke éjszakába. Kint szemerkélt az eső. Iván szinte futott, így próbált megszabadulni a benne felgyülemlett fájdalomtól. Megpróbált imádkozni, de nem sikerült. Fejében száguldottak a gondolatok és képek. Tisztában volt azzal, hogy soha sem vehetné el Jászminát feleségül, mégis szerette. Ha pedig így van, akkor azt kellene kívánnia a számára, ami neki a legjobb, és egy ilyen teljesen összetört fiút szeretni jó dolog. Ebben az állapotában bizonyára feleségül venné. Ő, Iván, összebarátkozhatna kettejükkel, és sok szerencsét kívánva igyekezhetne megosztani velük a hitét. Nem, ez badarság. Szerette Jászminát, és elhatározta, hogy soha többé nem lesz szerelmes. Elkötelezte magát mellette, csakis mellette. Nem tudta őt elfeledni, azt a csodálatos érzést sem, amikor Jászmina az utolsó napon megölelte őt. Hallotta a hangját, ahogy azt suttogja, hogy szereti, és hogy bármerre is jár, mindig a szívében fogja hordani.

Sírva fakadt, és egyre gyorsabban lépkedett. Hirtelen valaki megszólította: – Elnézést, minden rendben van? Nagyon gondterheltnek tűnik.

Egy hosszú fekete esőkabátos, idősebb férfi állt az utca sarkán. A ködtől és szitáló esőtől nedves utca visszatükrözte az utcai lámpa fényét, amitől a jelenet túlvilági hangulatot öltött. Az idős ember folytatta:

– Jöjjön, üljünk le ide, és beszéljünk!

Meggyőzőereje és a kora miatti tekintély mágnesként vonzották Iván megtört szívét. Csendben leültek egy fa alatti padra. Kezet fogtak, és az idős ember bemutatkozott:

– Gábriel úr vagyok, de a barátaim Gabinak hívnak.

Iván némán ült. Ennek az embernek inkább járna az „uram” megszólítás, nem a komázó “Gabi”.

Gábriel úr átható tekintettel nézett rá és nagyon halkán szólalt meg:

– Ha nem tévedek, összetörték a szívét.

Iván viszonzta a tekintetét. Kicsoda ez, egy angyal? Mégis lassan felengedett, és hozzáfogott a története elmeséléséhez.

Időnként a könnyeivel küzdött, máskor nagy megkönnyebbülést érzett, mert nagy terhet vethetett le magáról. Az idős ember időnként bólintott, ezzel fejezve ki együttérzését és megértését.

Amikor Iván a végére ért, Gábriel úr a vállára tette a kezét. A köd szétszakadozott, az eső is elállt, az éjszakai égbolton csillagok ragyogtak.

– Valóban érdekes történet. Hadd tegyek fel egy pár kérdést. Ha ezt a lányt annyira szereti, miért nem kéri meg a kezét, hagyja ott a munkahelyét és veszi el feleségül?

Iván a földet nézte. Ő is újra meg újra feltette magában ezt a kérdést. Szerette Istent és szolgálni akarta Jézust, aki nagyon sokat jelentett számára. Ugyanakkor mélységesen vágyódott Jászmina után.

– Én keresztény vagyok. Ez alatt nem azt értem, hogy szokásból templomba járok, hanem azt, hogy az életemre Jézus döntő hatással volt. Nehéz ezt megmagyarázni, de tudom, hogy nem házasodhatom össze olyan valakivel, aki nem hisz abban, amiben én.

Az idős ember bólintott.

– Egy kissé szűk látókörű ez, nem?

Iván bánatosan mosolygott.

– Lehet, hogy szűk látókörű, de meg van az oka. Képzelden el két embert, akik mélységesen szeretik egymást, mégsem egyik az élet legmélyebb és legalapvetőbb területén, az Istenben való hitükben.

Az idős ember hátradőlt, és a csillagokat bámulta.

– Hát, ha annyira szereti, de nem veheti feleségül, akkor csak három lehetősége van.

Hosszú szünet következett. Iván válaszra várt, nem hallgatásra. Intett, hogy várja a folytatást.

– A három lehetőség nagyon egyszerű: 1. Feladja az ilyen istenhitet, 2. elveszi feleségül ezzel a hitével, vagy 3. kimutatja szeretetét iránta azzal, hogy barátja marad és a legjobbakat kívánja neki új barátja oldalán, akinek a hite megegyezik az övével.

Iván épp válaszolni készült, amikor az idős ember felállt és levette a kezét a válláról.

– Ne mondjon semmit, csak tegye azt, ami helyes.

Hátat fordított és lefelé indult az egyik mellékutcán. Amilyen hirtelen megjelent Iván életében, olyan gyorsan el is tűnt. A fiatalember az utcán állt, és észre sem vette maga körül a város nyüzsgését. Az égboltot nézte, és egy pillanatra rászakadt a magány. Ekkor lelkében megérezte rendeltetését. Visszafordult nővére otthona felé. Sztefán mellett akart lenni, mert a fiú volt az egyetlen kapocs, amely Jászminához kötötte. Nővére mellett akart lenni, hogy érezhesse a szeretetét. A három lehetőség imádságként tört elő a szívéből:

– Melyiket válasszam, Uram?

10

Iván Bibliája

Nádzsi Mehmedovity leült egy székre Jászmina szobájában. Egyedül voltak. Jászmina a padlón ült, törökülésben. Most már a jóval kényelmesebb bosnyák öltözetet viselte. Felszedett egy pár kilót, és sokkal egészségesebben nézett ki. A tekintete azonban továbbra is tele volt szomorúsággal. A torz arcú Nádzsi ránézett és mosolygott.

– Ne érts félre, de te falusi lány létedre olyan más vagy. Más kifejezéseket használsz, másként beszélsz... tudod, ugye, mire gondolok?

Jászmina játékosan mosolygott.

– Hát, ez egy hosszú történet. Az édesapám... – Szünetet tartott, mert ismét eluralkodott rajta az édesapja elvesztése miatti fájdalom. – Az édesapám Szarajevó egy roma kerületéből származott, és a kommunizmus alatt úgy döntött, hogy elhagyja a várost és falura költözik, ahol sokkal egyszerűbb az élet. Feleségül vette édesanyámat, aki egyszerű de szeretetreméltó asszony volt. Valójában édesapám nevelt és tanított bennünket. Tehát bizonyos mértékben mi is idegenek voltunk a faluban. Bár nem voltunk gazdagok, de – ahogyan te is mondod – máshogy beszélünk, mint a többiek.

A lány kinézett az ablakon. Szállingózott a hó.

– Azért volt olyan nehéz, amikor ez a keresztény fiú, aki lehet hogy... Egy muzulmán sem venne feleségül, és a falusi életbe amúgy is nehezen tudnék beilleszkedni.

Nádzsi megértően bólogatott.

– Miért ekkora probléma, hogy olyan lányt vegyen feleségül, aki nem ugyanabban hisz? Úgy látszik, nagyon korlátolt. Az én feleségem is másban hisz, mint én. Ő jó muzulmán, én pedig rossz muzulmán vagyok. Ennyi az egész!

Jászmina ismét mosolygott. Tetszett neki Nádzsi. Szerette a kisfiát és a feleségét, akit véletlenül szintén Jászminának hívtak, de a férfi állandó aggodalomban élt, mert nem tudta, életben vannak-e, vagy sem. Jászmina biztonságban érezte magát mellette, senkit sem zavart az együttlétük. Hálás volt neki, mert megmentette életüket. A férfi nagyokat nevetett, amikor meghallotta Sztefán történetét, aki szerbként muzulmánként adta ki magát.

Kopogtak az ajtón, és Dárkó lépett be. Egyedül látva kettejüket, megcsóválta a fejét, és komor arccal kért elnézést. Miközben távozott, megint arra gondolt, hogy mennyire elkeserítheti ez Ivánt, de talán jobb ez így. Suba subával, burek burekkel, gondolta magában.

* * * * *

Iván az ágya mellett térdepelve imádkozott:

– Ó Uram, három lehetőség, csak három lehetőség van. Azt akarom tenni, ami helyes, de teljes szívemmel, lelkemmel és testemmel vágyakozom a leány után. Adj erőt, hogy a helyes utat válasszam! Szeretem, de el kell engednem. Ezzel az emberrel boldog lehet, és talán megoszthatok mindkettejükkel valamit a te szeretetedből és kegyelmedből.

A szobatársai aludtak. Az ágya melletti égő elég fényt biztosított az olvasáshoz. Ült és ölében Iván Bibliáját tartotta. Fogalma sem volt arról, hogy hol kezdje. Elkezdte az első oldalnál, amelynek semmi értelme sem volt. Valamilyen vallási egyesületről beszélt.

Lapozott egyik oldaltól a másikig, olvasott itt-ott egyet s mást, de semmi sem ragadta meg a figyelmét.

Becsukta a Bibliát, az ágyra tette és a kinti kései havat figyelte, amely puhán és gyengéden makulátlanul tiszta fehérségében fűröszte a külvilágot. Istenre gondolt és a saját érzelmeire. Tudta, hogy beszennyezettnek és tisztátalannak érzi magát, de azt is tudta, hogy az nem az ő hibája. Valahogyan mégis úgy érezte, mintha azon a borzasztó történeten kívül is lenne bűne. Ennek semmi értelme sem volt. Gyűlölte azt az embert, aki ezt tette vele, de valahogyan mégis büntudata volt. Az álom megkegyelmezett neki, miután a Bibliát az ágya melletti polcra helyezte.

* * * * *

Iván az ágyán heverészve a mennyezetet bámulta. Gondolataiban sorra vette a Jászminával együtt töltött időt. Sírt és lelke gyötrődött, imádkozott, míg álomba nem merült.

– Uram, segíts Jászminának, hogy rád találjon! Nem azért, mert magamnak szeretném őt, hiszen már valószínűleg szerelmes ebbe a másik emberbe, hanem Uram azért imádkozom, hogy megtudja, hogy milyen ismerni Téged, és azt, hogy mit jelent békében lenni Istennel.

* * * * *

Mária az asztala mellett ült és a naplójába írt. Megtört szíve gyógyulni kezdett, mióta Sztéfán vele élt. Most már volt valakije, akire kiönthette az összes benne rejlő szeretetet. Búslakodott azonban Iván miatt, aki annyira szomorú volt. Úgy tűnt, hogy nagyon szerelmes ebbe a roma lányba, de a hite oly mély volt, hogy

nem gondolhatott arra, hogy feleségül vegye őt. Letette a tollat, felfelé nézett és behunyta szemét.

– Ó, Isten, bárhol is vagy, segíts nekünk!

* * * * *

Jászmina hirtelen felült az ágyában, és majdnem beütötte a fejét a fölötte lévő ágykeretbe. Kiverte a verejték. Ez az álom annyira különbözött a többitől, azoktól, amelyek kínozták. Ahogyan ott feküdt az ágyon verejtékesen, gondolatban újra átélte az álmot, amely még mindig annyira élénknek tűnt.

Álmában a falujában volt, és meglátta azt a kis fehér galambot, ami olyan közel volt akkor hozzá. Eszébe jutott, hogy el akarta kergetni a törékeny teremtményt, hogy repüljön el még mielőtt baja esne. Álmában nem bántották, nem gyalázták meg, hanem hosszú uszályú fehér ruhát viselt, amely csillogott a tisztaságtól. A levegő tele volt üdítő frissességgel és a béke és öröm érzetével. Olyan érzése volt, mintha valaki tisztára mosta volna. A kis galamb vele volt, és mintha tudta volna, hogy mi történik. Voltak ott más madarak is, és tavasz vette körül.

Egyszer csak megfordult, és megpillantotta saját magát ugyanazon a helyen, de most tél volt és minden homályos, hideg és nedves. Sötét, kopott, szakadt, bűzlő ruhát viselt. Emlékezett arra, hogy álmában borzasztó sötétség- és halálszaga volt. És rögtön ezután úgy tűnt, mintha a galamb szólt volna hozzá, de nem szavakkal, hanem ösztönösen megértette:

– Gyere ide, és hagyd a sötétséget magad mögött! Nem az a sötétség, ami veled történt. A sötétség az, hogy nem vagy képes arra, hogy szeresd Istent. Gyere ide, és ismerd meg Isten szeretetének és bocsánatának tavaszát!

Ezután ébredt fel. Ránézett a polcon lévő Bibliára, kezébe vette még egyszer és véletlenszerűen kinyitotta valahol. Elkezdte olvasni de így sem értette. Lassan visszafeküdt az ágyába, lecsukta szemét és újra imádkozott:

– Ó, Isten, szólj hozzám, mondd el nekem, mint jelent ez az egész!

11

A fehér galamb

Iván a pályaudvar felé gyalogolt. Dermesztő hideg volt, s a borult égbolt nem sok jót jósolt. Iván abban reménykedett, hogy Dárkó hírekkel tud szolgálni Jászmináról és át tudja neki adni azt a levelet, amelyet az előző éjszaka írt neki.

Lassan kezdett beletörődni abba, hogy sohasem lesz szabad mindenestül szeretnie Jászminát. De arra vágyott, hogy a lány megtapasztalja azt a szabadságot, mely csak Isten mélységes ismeretéből származhat. Sokat gondolkodott azon, hogy hogyan mondja el, amit szeretne. Meglátta Dárkót közeledni felé.

– Zágráb, miért szeretitek ti ezt a helyet ennyire? Füstgáz, szürke égbolt, kéksisakosok a sötét utcákon, micsoda undorító hely! És én feláldozom az egyetlen vacak szabad napomat, ráadásul még éhes is vagyok!

Iván elnevette magát és megölelte barátját. Először egy pizzázóba tértek be, ezután pedig villamosra ültek, hogy Máriához menjenek. Közben figyelték a várost, mely újjászületni vágyott. Dárkó az új lovasszobrot nézte, a gróft kinyújtott kezében a karddal.

– Én mondom, a szokásoknak meg kell változniuk. A fiatal szerelmespárok már nem azt fogják mondani, hogy „éjfélkor találkozunk az óra alatt”, hanem hogy „találkozunk a ló alatt”. Ez nem hangzik valami romantikusan. Remélem, az óra azért megmarad.

Iván mosolygott. A Dárkóval töltött idő közelebb hozta hozzá Jászmina emlékét.

– Be kell vallanom, Dárkó, nekem hiányzik a tábor, ha összehasonlítom a mostani steril hellyel. Az időm legnagyobb részét papírmunkáival töltöm. Hiányoznak az emberek.

A villamos pár méternyire Mária lakótömbi lakásától rakta ki a zarándokot és a poétát. Az ajtó kinyílt, és Mária rájuk mosolygott. A háttérben Sztefán képregényt olvasgatott. Mária tekintete megakadt Dárkón, aki zavarában hebegett és nagyon megilletődöttnek tűnt.

Leültek, de Dárkó kínosan feszengett. Még soha életében nem látott szebb és vonzóbb asszonyt. Sztefán csatlakozott hozzájuk, és róla is beszélgettek, hogy a hatóságok jóváhagyták az örökbefogadást, és az ehhez kapcsolódó problémákról. Azon élcelődtek, hogy mennyire más lesz minden a háborúk után, amikor a délszlávok ismét felfedezik a bürokráciát, ami újra biztonságot nyújt majd nekik.

Dárkó a könyvespolchoz lépett és átfutotta a címekeket. Leemelt egy könyvet, és megjegyzéseket fűzött hozzá. Iván csodálkozva hallgatta. A nemtörődöm, laza, mindenből viccet csináló Dárkó most mély filozófiai kérdésekről társalgott. Az asszony bólogatott, és úgy tűnt, kölcsönösen elbűvölték egymást.

– Uram, de fura világban élünk! – sóhajtott magában Iván.

* * * * *

Jászmina a tábor utcáin sétált. Mit jelenthetett valójában az álma? Isten beszélt-e hozzá, vagy pedig a tudata mélyéről jelentkezett? Jó volt egy kicsit egyedül, csendben lenni.

Élvezte a Nádzsival folytatott beszélgetéseket, de a férfi annyira vágyakozott a felesége után, és sérüléseiből sem gyógyult ki még, így nehéz volt mellette lenni. Most csendre vágyott, mert csak a csendben lehet igazán mélyen gondolkodni. Meg kell küzdenie a

gyötrő emlékekkel. Eszébe jutott az a borzasztó éjszaka, amikor őt meggyalázták, a családját pedig elpusztították. Most először vette észre, hogy a vele történt szörnyűségeket mentségként használja saját hibáira.

Amikor a húga kijelentette, hogy majd egy falubeli fiatalemberhez megy férjhez, ő tudta, hogy nem ilyen házasságot kíván önmagának. A húgának lehet, hogy elég egy ilyen férj, de Jászmina azt gondolta, hogy ő többet ér, és hogy neki egy intelligens, városi férfivel kell összeházasodnia.

Eszébe jutott, milyen hétköznapi, kicsinyes dolgokról beszélgetett édesanyja a szomszédokkal. Ő nem akart rájuk hasonlítani, mert különbnek érezte magát. Vagy hogy hogyan viselkedett más alkalmakkor – és most nagyon szégyellte magát.

Eddig jogosnak gondolta a magatartását, hiszen áldozat volt. Senki sem gondolhatott róla semmi rosszat, hisz milyen borzasztó megpróbáltatást kellett átélnie. De talán az álom jelentése az, hogy Isten a piszkos, büdös rongyokkal nem a vele történt erőszakra utal, hanem az igazi énjére? Hogy ő nem is az a kedves lány, amilyennek őt mindenki hiszi?

Megtapintotta a homlokán a heget, a férfi megvetésének a jelét. Megállt a tábor szélén és a szántóföldeket nézte. A sebhelyet inkább a szívéen kellene hordania, jelezve a megvetést, amelyet most saját maga iránt érzett önzése és beképzeltsége miatt. Ha az emberek tudnák, hogy milyen is ő a lelke legmélyén, nem éreznének szánalmat iránta.

* * * * *

Egy szó sem hangzott el a villamoson, miután elmentek Máriáéktól. Dárkó töprengett, Iván pedig zavarban volt. A pályaudvarra érve Iván törte meg a csendet:

– Még sosem láttalak ilyennek. A nővérem teljesen elvarázsolt. Költészet, filozófia és... – Elváltoztatott hangon barátja okoskodó hanglejtését utánozta: – „Egyetértek veled, Mária, Nadia Jonke a legjobban őrzött titok a Nemzeti Operaházban.” Nekem meg mindig csak a kék pisiről beszélsz.

Dárkó felsóhajtott.

– A nővéred gyönyörű, de távol kell hogy tartsa magát a magamfajta fickóktól. Még hosszú utat kell megtennie, hogy újból szeretni tudjon.

Hirtelen visszatért szokott csipkelődő hangneméhez.

– És biztos, hogy valamelyikőtöket örökbe fogadták, mert az ki van zárva, hogy ugyanaz a méh hordott ki benneteket...

Iván hátba vágta barátját, de elkomolyodott. Benyúlt a kabátja zsebébe és kivett egy borítékot.

– Oda tudod ezt adni Jászminának a nevemben?

Dárkó bólintott.

– Persze, de tudod hogy ő és...

– Tudom, tudom. Csak add oda neki, kérlek!

A két barát megölelte egymást, és Dárkó futott, hogy elérje a vonatot.

Iván elballagott a város központi teréhez. Vajon találkozik-e még egyszer Gábrriel úrral, és beszélgethetnek-e? Tudta, hogy az érzelmei Jászmina iránt megváltoztak. Már nem az volt a legfőbb vágya, hogy a felesége legyen, hanem azt szerette volna, hogy a lány megbékéljen Istennel. Tudta, hogy egy ilyen kedves lénynek mint Jászmina, nehéz lesz belátnia, hogy szüksége van Isten bocsánatára. Hogy Jézus az ő bűne miatt is meghalt, ezt nehéz lesz elfogadnia. Mindenki számára azt a tényt a legnehezebb elfogadni, hogy az ember a bűne miatt el van választva Istentől. Lehet, hogy emberi mércével

jónak számítunk, de hogy meglássuk saját romlottságunkat, ahogy Isten látja – ezt csak Isten Szentlelke tárhatja fel előttünk.

Azért imádkozott tehát, hogy még ha Jászmina és az a férfi össze is házasodnak, találják meg azt a békességet, amit csak Isten bocsánata hoz el.

12

Sötétség

Nádzsi kiáltozva rontott be Jászmina szobájába:

– Megtalálták a feleségemet és a fiamat! Megtalálták a feleségemet és a fiamat! Idehozzák őket!

Térdre rogyva zokogott. Azokra a barátaira gondolt, akik soha többé nem lehetnek együtt a szeretteikkel. Jászmina könnybelábadt szemmel vigasztalta, és vele együtt örült. Nádzsi felnézett rá, az arca torz volt és összetört. Jászmina a gondolataiban olvasott.

– Azt fogja mondani a feleségem, hogy soha ilyen jól nem néztél ki. Nádzsi felegyenesedett, de még folytak a könnyei.

Az egész tábor összegyűlt, hogy lássák a megható találkozást. Megjelentek a tévékamerák, s egy rövid időre mindenki félretette saját bánatát, hogy együtt örülhessenek, hiszen sokan élték át ugyanazt, amit Nádzsi és felesége. Egymást átölelve zokogtak. A nő végigtapogatta férje arcát, megcsókolta a sebeit, és egyre sírt. A kisfiú hozzájuk simult, ölelte apját, akiről már azt hitte, hogy örökre elvesztette.

A riporter így zárta le a megható jelenetet:

– Itt van tehát Nádzsi és Jászmina Ahmedovity, férj és feleség a menekülttáborban, otthonuktól messze, de ha a jövőre gondolnak, telve reménnyel.

* * * * *

Jászmina lassan nyitotta ki Iván levelét. Mosolygott és sírt, miközben a kedves bevezető sorokat olvasta. De hirtelen elakadt a lélegzete.

A levélben ezt olvasta: "Imádkozom érted, és hogy tanulmányozd a Bibliát, amit Neked adtam. Eszembe jutott valami. A Bibliában van egy gyönyörű történet két emberről, akik szeretik egymást, s a leírás azt példázza, hogyan szeret Isten bennünket, embereket. A címe: Énekek éneke. Ugyanaz a kiadás az enyém, mint a tied, tehát a 643. oldalon megtalálod a következőket: »Kelj föl, kedvesem, szépségem, jöjj már! Nézd, vége van a télnek, elmúlt az esőzés, itt az éneklés ideje, gerlebúgás hangzik földünkön...«"

Jászmina nem hitt a szemének. Ez az ő álma! Újra és újra elolvasta. Honnan tudhatta Iván? Lehetséges, hogy Isten beszélt hozzá? Folytatta az olvasást. Megint megindultak a könnyei, amikor Iván azt írta, hogy nem lehetnek együtt, és ha ő úgy dönt, hogy valaki máshoz megy feleségül a táborból, akkor ő azt kívánja, hogy mindketten ismerjék meg Jézust.

Ez megdöbbenetete. Nem értette, hogy mire céloz, de visszavisszatért ahhoz a részhez, ahol a gerléről beszélt. Odaszaladt az ágyához, levette a kis polcra a Bibliát, és kikereste azt az oldalt. És ott volt előtte, világosan, érthetően.

* * * * *

– Ivi, szia én vagyok.

Iván elmosolyodott, hogy nővére a gyermekkori becenevén szólította.

– Úgy gondoltam, rögtön felhívlak, mert épp most néztem a híreket, és a te táborodról volt szó. Nem hallottam az egész történetet, de egy párról tudósítottak, és olyasmit mondtak, hogy bár messze vannak az otthonuktól, Nádzsi és Jászmina Ahmedovity mégis reménykednek a jövőben, vagy ilyesmi. A fickónak teljesen összetörték az arcát. Drága Iván, ők azok?

– Igen, ezek ők. – Iván sírással küszködött. – Ó, Mária, ez nagyon fáj, annyira szerettem – suttogta rekedten.

Nagyot sóhajtott, Mária pedig a szeretetéről biztosította, és arról, hogy mennyire megéri. A háttérben hallatszott, ahogy Sztefán egy szomorú dallamot fúj a furulyáján.

Iván letette a kagylót, s leroskadt a földre az ágya mellett. Öklével verte a matracot.

– Nem igazságos, ez nem igazságos! Istenem, nem igazságos! Miért engedted meg, hogy beleszeressek, amikor tudtad, hogy nem kerülhetünk össze? – Az ágyra csapott. – Ha te lennél az én fiam, én sohasem engedném meg, hogy ez történjen veled.

A gát átszakadt, és lelke legmélyéből tört elő a sírás. Jászmina nevét ismételte újra meg újra.

* * * * *

Jászmina ölében a Bibliával olvasott. Lapozgatott a könyvben, mert tudta hogy valahol ott rejtőzik a válasz. Mélyen és személyesen találkozott a természetfelettel. Most már tudta, hogy Isten valóban létezik és él. Tudta, hogy Ő szólt bele az életébe az álomban és Iván levele által, ez nem lehetett véletlen. Rájött, hogy Isten Ivánt és a Bibliát használta, és ez a keresztény Isten, ez a Jézus valahogyan valóságos volt minden bonyodalom ellenére. Azt is megértette, hogy mindennek köze van ahhoz is, ahogy egy ideje rádöbbsent: ő nem jó, ahogy eddig hitte magáról, Isten szeme másként látja. Az volt hát a kérdés: „Most mit tegyek? Mit kezdjek ezzel az információval, hogy jobban megértsem?”

Kinézett az ablakon. Hallotta a zeneszót és az ünneplést Nádzsi és a felesége tiszteletére. Ismét kinyitotta a Bibliáját, de az annyira vastag volt, tele nevekkal és helyekkel, hogy nem értette. De eszébe

jutott, hogy Dárkó is keresztény, annak kell lennie, mert horvát. Ő biztosan tudja, hol nyissa ki ezt a szent könyvet. Gyorsan felkapta a kabátját, és Dárkó irodája felé futott.

Dárkó meglepődött, hogy egy muzulmán lány azt kérdezi tőle, hogyan lehet megtalálni a keresztény igazságot.

– Hát, alapjában véve én úgy vagyok keresztény, hogy megkereszteltek, de nem vagyok olyan, mint Iván, aki tényleg vallásos. De gondolom, ha tudni akarod, miről szól a kereszténység – gondolkodott hangosan –, talán Jézusról kellene olvasnod az evangéliumokban.

A lány arckifejezését látva rájött, hogy az egy kukkot sem ért.

– Na, a könyv második részében van egy rész, amit úgy hívnak, hogy Újszövetség, és annak az elején találod Máté, Márk, Lukács és János evangéliumát. Ők mesélnek Jézusról.

Tollat vett a kezébe, és leírta a neveket.

– Jó felfedezőutat! – bocsátotta útjára a lányt.

Szobájába visszatérve Jászmina addig lapozgatott a könyvben, míg rá nem talált a Lukács névre. Feljegyezte az oldal számát. Izgatottan kezdett hozzá az olvasáshoz.

Órákon keresztül olvasott, néhány történethez többször is visszatért, hogy megértse a dolgokat. A történetek elbűvölték, Jézus szeretete és jósága, az hogy a nőket emberként kezelte, és nem úgy, mint holmi tárgyakat. A gyermekek iránti szeretete és a csodálatos példázatok elragadták.

Rávetette magát az ágyára és lehunyta szemét.

– Ez a tanító a legeslegjobb a világon! Követni fogom. Most már tudom, hogy Iván miért olyan, amilyen.

13

Megváltás

Dárkó két órát zötyögött a vonaton Zágrábba, s most lassan ment felfelé a lépcsőn Iván szobája felé. Kopogtatott. Iván rápillantott az órára és csodálkozott, ki jöhet ilyen korán. Mióta új munkahelyén kezdett dolgozni, Zágráb külvárosában egy táborban, a szobája volt a menedék, ahol pihenhetett, gondolkodhatott, imádkozhatott és olvashatott.

– Ki az? – szólta ki.

– Egészségügyi ellenőr – válaszolt egy eltorzított hang.

Iván ajtót nyitott és Dárkót találta maga előtt.

– Mi az, meg akarod nézni, milyen színű a...

– Zágráb, olyan hírt hozok, amely ebből a nyomorult, szürke reggelből tündöklő napsütést fog varázsolni.

Iván fáradtan mosolygott.

– Gyere be, készíték egy kávét.

– Hát Zágráb, attól tartok hogy félreinformáltalak. Lyukasfejű Nádzsi valójában már nő, és csak plátói kapcsolatot ápolt a barátnőddel, Jászminával. A másik meg az...

Iván felemelte a hangját:

– Ember, ne játssz az érzéseimmel, ne tedd ezt velem!

Dárkó tiltakozva emelte fel a kezét.

– Ez az igazság, a tiszta igazság, öreg, városi, sápadt arcú barátom!

Iván Dárkóra meredt.

– De a nővérem hívott! Láttá őket a tévében, a táborban

házasodtak össze.

Dárkó nevetve válaszolt:

– Ó, barátom a nővéred sokkal nemesebb lelkű, mint amilyen te valaha is leszel, de amit ő látott, az az interjú lehetett Lyukasfejűvel, akinek a feleségét szintén Jászminának hívják... És bár a nővéred olyan értelemmel bír, ami után te csak sóvároghatsz, mégsem látta sohasem az igazi Jászminát, és biztosan azt gondolta, hogy az új Jászmina a régi Jászmina.

Iván Dárkó felé fordult, és egyszerre sírt is és nevetett is. Átrohant a másik szobába.

Dárkó utána kiabálta:

– És a te Jászminád a te vallásodat tanulmányozza. Jól tette ugyan, hogy hozzám jött lelki segítségért, de sajna csak azt a tanácsot tudtam neki adni, hogy olvassa a Könyvet.

Iván a padlón feküdt és imádkozott. Könyörgött, hogy váltsa meg Jászminát Önmagáért, de érte, Ivánért is.

– Ó, Jézus, munkálkodsz. Érzem. Vond magadhoz Jászminát, és kérlek add, hogy én lehessenek a férje!

Kopogtattak, és Dárkó hangját hallotta ismét:

– Jót tettem, vagy rosszat?

Iván továbbra is mozdulatlanul feküdt a padlón, közben ezt suttogetta

– Jót tettél, jót tettél!

* * * * *

Dárkó Mária lakásában művészetről és zenéről csevegett. Sztefán a szoba sarkában furulyázott.

– Mivel annyi szó esik mostanában a vallásról, mi lesz a fiúval? Ő pravoszláv. Pravoszlávként fogod felnevelni?

Mária mosolygott.

– Sokat gondolkodtam ezen. Jó lenne, ha megbeszélhetném veled. Lehet hogy tanácsot tudsz nekem adni.

Dárkó mosolygott.

– Öcsédnek van valamije, ami sokkal igazibb, mint bármelyik tradicionális vallás: a muzulmán, a protestáns, a katolikus vagy a pravoszláv. Számára a hit valóság. Tudod, ő teljesen normális, de közben éli a hitét, ettől lélegzik. Megismertethetné Sztefánnal az ő pravoszláv kulturális hagyományait, de amellett – minek is nevezzük – Iván lelkeségét is.

Mária komoly tekintettel figyelte.

– Furcsa, hogy ezt mondd – válaszolta. – Az utóbbi pár hónap rákényszerített arra, hogy gondolkodjam az életről és a halálról és arról, hogy hogyan is kellene élnünk, de ez új számomra: „Tartsd meg az ilyen vagy olyan hagyományaidat, de legyen meg benned Iván lelkesége!” Tudod, még azt sem tudom, hogy milyen templomba jár.

Iván lépett be, és egy vastag borítékot nyújtott barátjának.

– Ha elveszíted, megöllek, de lassan és tompa kínzóeszközökkel.

Dárkó felvont szemöldökkel nézett Máriára:

– A Békéljétek Meg Egymással Keresztény Gyülekezetbe?

Nádzi és felesége egyedül üldögéltek a szobájukban. Az asszony kinyújtotta kezét és gyengéden megérintette párja arcát.

– Te vagy a legjóképűbb férfi a világon.

A férfi a földet nézte, majd felemelte tekintetét és felesége szemébe nézett. A szenvedés hosszú éjszakája még nem múlt el, de új fejezet kezdődött, amelyben már derengett valamilyen fény. A barátjaira gondolt, akik már nincsenek. Vajon hol lehetnek most? A feleségével és kisfiával való találkozás túláradó örömébe nyugtalan szomorúság vegyült.

Jászmina felszakította Iván levelét és örömmel, elgondolkodva olvasta. A Bibliából kikereste azokat az oldalakat, amelyeket a férfi megjelölt számára. Már elolvasta Jézus történetét, és tanítójaként és mestereként szerette őt. Azt is olvasta már, hogy hogyan hurcolták el, kínozták meg és szegezték egy fakeresztre. Dühében és tehetetlenségében sírva fakadt, miközben ezt a történetet olvasta.

Amikor ahhoz a részhez ért, ahol Jézus visszatér a halálból, nevetett örömeiben. Valaki benézett az ablakon, és fejét csóválva sietett tovább. Ő rá sem hederített, mert Istenre talált, és ahogyan Istent kereste, felfedezte Jézust. Ez a halálból való feltámadás megindította. Az első személy, akinek megjelent, az Mária volt, akit ugyancsak az élet tett tönkre, úgy mint őt.

Az Iván által írt magyarázatokat és utasításokat nagy figyelemmel kísérte. Az egész levél a bűnről szólt, a bűntől való szabadulásról és az Istennel való megbékélésről. Igaza volt: önmagával szembeni rossz érzései jogosak voltak. Nem a vele történtek tették tisztátalanná, hanem a már benne rejlő rossz.

Folytatta az olvasást. Jézus halála a kereszten Isten büntetése volt a bűnünk miatt, azért hogy a mi lelkünk, lelkiismeretünk és az egész életünk megbocsátást nyerjen, és Istennek megfelelhessen.

Iván mesélt egy roma kislányról, aki a táborba érkezett és akivel összebarátkozott. Neki is, akárcsak Sztefánnak, adott egy furulyát, hogy tanuljon rajta játszani. Egy napon a kislány izgatottan futott be az irodájába, mert megtanult elfújni egy dallamot, amelyet neki szánt. Miután bemutatta tudását, odament a férfihoz, megölelte és arcához bújt. Örömtől repesve futott ki az irodából. Iván bevallotta,

hogy a kislány olyan szutykos volt, hogy utána ösztönösen a mosdóhoz lépett, hogy megmosakodjon.

Így van Istennel is. Mindnyájan koszosak vagyunk. Még a legnagyobb imádatunk és dicsőítésünk is tisztátalan a tiszta és szent Isten előtt. A legnagyobb jótetteink sem elegendőek, hogy előtte megállhassunk. Istennek kell lehajolnia hozzánk, megbocsátania bűneinket, mert szeret bennünket. Ugyanígy van ez Jászminával is. Semmit nem tehet, hogy Isten elfogadja, hanem ezt valaki már megtette érte. Megtette érte! Mélységes öröm árasztotta el a lelkét a megbocsátás miatt. Isten annyira valóságos volt, hogy érezte jelenlétét.

– Bocsáss meg, tisztíts meg, légy kegyelmes hozzám! Bűnös vagyok. Te vagy az Istenem, Te vagy az Uram, Te vagy a Megváltóm.

Csendben lefeküdt és becsukta a szemét. Érezte a galambot, érezte a fehér ruhát, makulátlanul tiszta gyermeknek érezte magát.

14

A kérdés

Máriánál voltak. A többiek, Sztéfán, Mária és Dárkó elmentek egy vendéglőbe vacsorázni, hogy Jászmina és Iván egyedül lehessenek és beszélgethessenek. Dárkó és Mária jól összebarátkoztak. Sztéfán boldog volt, először rövid életében.

Iván csendben hallgatta végig a történetet. A szemei megteltek könnyel, de megpróbált higgadt maradni. A lány beszélt az álmáról, a fiú leveléről, hogy nehezedtek rá a bűnei és hogyan szabadult meg Jézus által. Megköszönte neki a kedvességét és gyengédségét. Hogy ő más, mint a többi férfi a táborban, és hogy mellette tisztának érezte magát.

Kinézett az ablakon és mosolygott, mintha azt várná, hogy arra repüljön egy galamb.

– Kimondhatatlan, mennyire megkönnyebbült a szívem. Még mindig nem tudom elfogadni azt a tényt, hogy a családom nem él. Aggódok a lelkük miatt, és hogy számukra már túl késő, de a szívemben tudom, hogy Isten azt teszi, ami helyes, és ez megvigasztal.

Iván letérdelt előtte.

– Szeretlek, Jászmina. Olyan szeretettel szeretlek, amely szolgálni akar téged, gondoskodni rólad, védelmezni... és a társad szeretnék lenni.

Pillanatnyi szünet után folytatta:

– Felajánlom neked a szeretetemet, és szeretnék feleségül venni. Tudom, hogy még hosszú utat kell megtenned, hogy a

múltat magad mögött hagy, de én szeretnék veled tartani. De ha szükséged lenne még több időre, akkor...

Jászmina a fiú ajkára tette a kezét.

– A feleséged akarok lenni. Én is szeretlek. Megmutattad nekem Isten arcát.

Iván úgy érezte, a lány lelkébe lát. Megcsókolta a sebhelyet a homlokán.

– Kimondhatatlanul szeretlek.

A hangja megremegett. Átölelte a lányt és magához szorította. Hallotta szívdobogását, és minden dobbánásnál imádkozott:

– Ó, Uram, köszönöm, köszönöm, köszönöm!

15

A csók

Jászminát apja helyett Nádzsi vezette az oltárhoz. A felesége, a másik Jászmina mellette állt mint koszorúslány. Iván lassan indult felé, neki Dárkó volt a tanúja. A tekintetük találkozott, és tekintetükben lelkük ölelte meg egymást.

Iván olyan rajongó szeretetet érzett a lány iránt, amilyenről azelőtt nem is álmodott. Ki szeretne volna kiáltani, hogy szereti, és emberi gyengesége ellenére szolgálni szeretné őt, és megtenni minden tőle telhetőt, hogy az élete békés és örömteli legyen.

A lány tisztelettel és büszkén nézett a férfira. Ráébredt, hogy mélységesebben szereti, mint el tudta volna képzelni ezelőtt. Amikor csak egymásra néztek, beleborzongott ebbe a szeretetbe.

Csak úgy repültek a percek: hűséget fogadtak egymásnak és házastársaknak nyilvánították őket. Iván a tenyerébe vette Jászmina arcát és lassan a magáéhoz vonta. A lány ajka remegve megnyílt egy résnyire. Első csókjuk után Iván gyengéden megcsókolta a Jászmina homlokán lévő sebhelyet is.

Mindenkinek könnyes volt a szeme. A szeretet hullámai körülölelték az egész gyülekezetet. Bódultan léptek ki az utcára. Sütött a nap, és olyan frissesség és öröm áradt szét a levegőben, amely egy életen át emlékezetessé tette ezt a napot.

Mária felemelte a kezét, csendet kért. A vendégek félkörívben álltak az ifjú pár körül a templom lépcsőjénél. Ebben a csendben felhangzott egy dallam. Sztefán furulyázott. Könnyek lepték el az arcát, ahogyan a benne lévő érzelmeket dallamba öntötte. A

furulyaszó végén Mária felnyitotta egy doboz tetejét. Három fehér galamb szárnyalt az ég felé.

Második rész

Dárkó

A viszonzott szeretet

1

A látogató

Dárkó új lakása egyszerű volt, ám kényelmes. Mint összetett egyéniségek esetében sokszor, úgy itt sem mindig illettek össze a díszletek és személyisége.

Mindig is azzal vádolták, hogy nem veszi komolyan az életet, és inkább megfigyelője az életnek, mint résztvevője. Ennek ellenére lakása a modern művészet rafinált reprodukcióival volt díszítve, és a dizájn és a színek összeállítása jobban illett volna egy milánói otthonhoz, mint egy újjágrábihoz. Volt egy pár naiv stílusú eredeti üvegfestménye is kevésbé ismert művészekről, melyek téli tájképet ábrázoltak keményen dolgozó, óriási lábú és kezű parasztokkal. Az egyik fal közepére helyezte el Dárkó a legértékesebb műtárgyat. Ez egy egyszerű virágrajz volt. A kép alján lehetett olvasni az aláírást és dedikációt: Dárkónak Iván Lackovity Croátától. Dárkó Gyurgyevác környékén cseperedett fel, ahonnan a művész is származott, és egy kiállításon találkozott vele még gyermekként. Dárkó műtárgyai és barátai társaságában érezte magát legjobban.

Aki ezen az estén belépett ebbe az otthonba és meglátta az összegyűlteket, úgy vélhette, hogy ezeket az embereket nem érintették a háború borzalmi. Pedig az igazság éppen ennek az ellenkezője volt, mert mindegyikük látta vagy megjárta a szenvedés legmélyebb bugyrait.

Ennek ellenére volt a levegőben valami fennkölt ünnepélyesség, mely tükrözte a résztvevők nemes jellemét. Mintha erkölcsiségük összegeződne, és ebben fürödne valamennyi jelenlevő. A szoba

melegsége, a kávé és a friss gyümölcs illata, háttérben a halk zene mintha a mennyország levegőjét árasztotta volna.

Iván és Jászmina már hat hónapja házasok voltak. Úgy viselkedtek, mintha csak hat órája lennének azok, mégis olyan nagy volt köztük az összhang, mintha egy életen át barátok lettek volna. Jászmina gyengéden cirógatta, olykor az arcához emelte Iván kezét. A férfi pedig időnként odaadással és szeretettel nézett a szemébe.

Mária Dárkó mellett ült. Szerelem fűzte őket össze, de Dárkó nagyon gyengéden ügyelt arra, hogy meg ne sértse Mária fájdalmát. Hiszen az asszony számára a kettős veszteség, férjének és gyermekének elvesztése még mindig sajnó seb volt.

Az asszony boldog volt. Először is, mert az öccse összeházasodott Jászminával, aki kedves és jóságos teremtés volt, s így iránta érzett anyai aggodalmai elmúlhattak. Aztán meg örült, hogy Sztefán örökbefogadása befejeződött, és hogy a fiú betöltötte a gyermektelenség okozta űrt az életében. Sztefán nagyszerűen beilleszkedett új családjába, és mindenki azt hitte hogy Mária az édesanyja. S végül Mária szerelmes volt Dárkóba. Szerette a türelméért, vicces természetéért. Biztonságban érezte magát mellette.

Dárkó megkocogtatta kanalával a poharat és felállt. Drámaiasszerűen torokköszörülés után elkezdte beszédét:

– Uraim és hölgyeim, egy áldomást javaslok a legünnepeltebb pár javára ebben a füstös, lepusztult városban, amelyet úgy hívunk, hogy az új és fényes...

Iván horkolni kezdett, erre a lányok kacagásba törtek ki.

– Akár ki is nevethettek – folytatta Dárkó –, de ez egy új nap, amikor az álmok meg...

Mária nevetve szakította félbe:

– Éhesek vagyunk, légyszi fejezd be!

Megdöbbsent, türelmetlen pillantással folytatta:

– Nem, új nap jött ma el, Ante Pavelity, Josip a Broz és Tanya Torbarina mind el lettek mosva ezzel az új Köztársasággal ahol, a vér és a burek folynak a szabadsággal és...

Szavait a bejárati csengő szakította félbe. Még mindig beszélve Ivánra nézett, és az ajtóhoz lépett.

– Zágráb, az elhízástól mentett most meg a csengő.

Kinyitotta az ajtót. Egy roma fiú állt előtte, aki körülbelül tizennégy éves lehetett. Dárkó visszahőkölt, mintha pofon vágta volna. A társaság is megdermedt, zavartan figyelt. A fiatal fiú ismeretlen nyelven szólalt meg. Dárkó ösztönösen ugyanazon a nyelven válaszolt, és intett a fiúnak, hogy menjenek be a mellékszobába.

A többiek csendben figyelték őket. Mintha hirtelen kés vágta volna el a biztonságot, és vitte volna vissza őket a háború és halál világába, amelyet olyan jól ismertek. Amíg Dárkóék a másik szobában voltak, senki sem szólalt meg. Hallhatták a motyogásukat, de tudták, hogy ha itt lennének, sem értenék a beszédüket.

Az ajtó kinyílt, és Dárkó a bejárati ajtóhoz vezette a fiút. A zsebébe nyúlt és 50 kúnát adott neki. Miután kiengedte, lehunyt szemmel támaszkodott a csukott ajtóhoz.

A barátai némán figyelték. Dárkó próbálta összeszedni magát. Leült, az összes szem sápadt és meggyötört arcára szegeződött.

Iván szólalt meg először.

– Akarsz erről beszélni, vagy inkább menjünk el?

Dárkó hiába szorította össze a szemét, hogy feltartóztassa a könnyeit, amelyek máris végigfolytak az arcán.

Mária gyengéden megfogta a kezét és csaknem suttogva kérdezte:

– Mi történt? Mi a baj?

A férfi feléje fordult és fejét a vállára hajtotta. A nő megsimogatta, mint az édesanya a beteg gyermekét. A férfi zokogásban tört ki.

* * * * *

Szlavica egyedül állt az út mentén. Farmernadrág volt rajta és sárga póló, válláról kis retikül lógott. A Nagykanizsa és Zalakomár közti útszakasz előnyös volt a prostituáltaknak, de az épülő autópálya azt jelentette a többi lány számára is, hogy új területet kell keresniük. Fő kuncsaftok a teherautósofőrök voltak, akik el fognak tűnni ezekről a mellékutakról, ha egyszer befejezik az autópályát.

Megszólalt a mobiltelefonja. Nem sok embernek volt még mobilja. Főleg az üzletemberek használták, és sokan úgy gondolták, ez a hóbort hamarosan elmúlik. Számára a mobiltelefon a szakmájához tartozott.

A hang Angélaé. Egy közeli kanyarban dolgozott és csak úgy rácsörgetett. Szlavica szerette Angélat. Nem roma volt, mint ő, de hasonlóan gondolkoztak, és amikor találkoztak, mindig arról beszéltek, hogy itt hagyják ezt a foglalkozást, és együtt egy kis virágüzletet nyitnak. De most még ott állt az út szélén, az autók és a teherautók elhajtottak mellette. Az állandóak közül ma nem jött senki. Utálta, hogy ezt kell csinálnia, de azért döntött az ősi foglalkozás mellett, mert ezzel egy nap alatt több pénzt kereshetett, mint egy egész hónap alatt valamelyik gyárban – ha egyáltalán sikerült volna munkát találnia.

Miután átlépte a gátlásait, hogy saját testét vigye piacra, olyan volt, mintha belsőleg átalakult volna. Valójában nem volt visszaút. A mobiltelefon ismét megszólalt. Csendben hallgatta az üzenetet, majd sírni kezdett.

A nő testét az ágyra fektették. Gyapotruhát és szvettert viselt. Az ágytámla mögött virágcsokrok ékeskedtek, a holttest körül olcsó

műanyag gyertyatartók. Csak a gyertyafény világított az egyszobás házban.

Olykor emberek jöttek be a szobába, s a holttest mellett álldogáltak egy darabig. Két idősebb ember ült az ágy melletti székeken, és időről időre igazítottak valamit a halott kezén vagy lábán. A fal mellett volt a nyitott koporsó. A temetkezési vállalat emberei nemrég jártak ott, és azt tanácsolták, hogy a holttestet ne hagyják az ágyon sokáig, mert ha kihűl, nehéz lesz a koporsóba helyezni.

Egy idősebb ember az ajtófélfának támaszkodott, hogy elállja a jövő-menők útját. Sörösüveget emelgetett buzgón a szájához. Egy fiatalasszonyhoz beszélt, aki elég értelmes kinézetű és majdhogynem jól öltözött volt.

– Szóltál a rokonoknak?

A nő bólintott.

– Álent leküldtük Zágrábba, hogy szóljon a fiának, de nem biztos hogy eljön.

A férfi válaszolt:

– Ő változtatta meg a nevét, ugye?

– Igen, ő jó fiú, és nem csodálom, hogy itt hagyta ezt az egészet – válaszolt a nő.

A férfi motyogott:

– Tudom, tudom. Mi van a rossz lánnyal? Megtaláltad?

– Igen, felhívtam a sarki boltból. Magyarországra telefonálni kész vagyok.

* * * * *

Sztefán az ágyán feküdt. Mária a másik szobában valakivel telefonált. Gondterheltnek tűnt. A fiú felnézett a mennyezetre. Szerette, ahogy a kinti autók fényei visszaverődtek az ablaküvegen és körbekergették

az árnyékokat. Kezében a furulyát tartotta. Segítségével a belsejében mélyen elfojtott érzelmeket végre dallamokba tudta önteni.

Azon vette észre magát, hogy a közelgő orvosi vizsgálaton töpreng. Ki akarták deríteni, mi az oka annak, hogy nem tud beszélni. Félt. Szeretett volna beszélni és olyan lenni mint a többiek, de már megszokta az állapotát és megtanulta, hogy éljen együtt vele. Nem volt biztos abban, hogy szeretne ezen változtatni. Legjobban azt szerette volna, ha visszaszerezhetné a keresztjét és a láncát, melyeket Boszniában hagyott. Ezek kötötték össze a régi életét a mostani világával. Lassan elaludt.

2

Az igazság

Jászmina törökülésben ült a padlón, egy karosszéknek támaszkodott. Kávészsésze volt a kezében. Boszniai falusi öltözetet viselt, mint gyakran máskor is, amikor odahaza volt. A kendője a tarkóján megkötve, aranybarna hosszú haja elborította a hátát. Iván melegítő alsóban és pólóban ugyancsak egy csésze kávé szorongatott. A padlón ült és háttal a falnak dőlt. Mindketten hallgattak, és az előző estén tűnődtek.

Jászmina szólalt meg először.

– Hihetetlen, halvány sejtelmem sem volt róla.

Iván elmosolyodott, de rögtön el is komolyodott.

– Ez magyarázatot ad arra, hogy miért viccelődött állandóan. Mintha távol akart volna tartani bennünket magától, hogy ne kerüljünk túl közel hozzá.

Pici szünetet tartott, szürcsölt egyet a csészéből és folytatta.

– De úgy tűnik, hogy te sem értetted a nyelvét. Hogy lehet ez?

– Én odahaza úgynevezett árli nyelven beszéltem, mindenhol máshol pedig bosnyákul. Dárkó családja rudári, ahogyan mi hívjuk őket, ők magukat beásoknak nevezik. Az ő nyelvük hasonlít a román nyelvhez, és teljesen más, mint az enyém.

Iván bólogatott. Szeretettel nézett a feleségére. Számára ő volt a legszebb lány a világon. Megszólalt:

– Tehát Dárkó Horvátity valójában Dárkó Orsos. Megváltoztatta a nevét és elmenekült a vidékről, ahonnan származott. Horvátként kezdett új életet. Hihetetlen.

Jászmina letette a kávéscsészét és odabújt Ivánhoz. A férfi átölelte. Olyan jó volt ebben a biztonságban.

– Úgy érzed, hogy félrevezettek? – kérdezte Ivánt.

– Nem, egyáltalán nem, csak aggódom miatta és Mária miatt is. Biztos vagyok benne, hogy a szüleimnek lesz erről mit mondani. Roma meny és netán még roma vő is...

A dolog vicces oldalát látva elnevette magát.

– Sajnálom Dárkót, hogy édesanyja meghalt, és hogy vissza kell mennie oda, ahonnan jött. Ez nagyon nehéz lesz.

Jászmina arra gondolt, hogy milyen jó a férje.

– Iván, tudod, hogy mi nagyon szeretjük egymást. Te az én uram vagy, és én engedelmeskedem neked.

Iván csókot nyomott felesége feje búbjára és jól megszorongatta.

– Persze, de barátok is vagyunk, szeretők, férj és feleség.

– Tudom, tudom. De szeretném kérni az engedélyed valamivel kapcsolatban.

A férfi elnevette magát.

– Nem szükséges így fogalmaznod.

A nő megfogta férje kezét.

– Tudom, de szeretném elvinni Máriát Dárkó falujába, és segíteni mindkettőjükön. Én ismerem a roma szokásokat, és közvetítő lehetnék Mária felé, különösen abban, hogy megismerje a romákat.

Iván elgondolkodott. Jászmina folytatta volna, de ő gyengéden az asszony ajkára tette az ujját.

– Hadd gondolkodjam ezen egy picit!

Mindketten csendben voltak. A férfi tekintetét megragadta az ablak előtt álló terebélyes fa. Szerette ezt az öreg nagy fát, amely oly stabilnak tűnt. Arra gondolt, hogy a gyermekei majd úgy nőnek fel,

hogy felnéznek erre a fára, amely mindig ott lesz mint az állandóság szimbóluma.

Felesége állá alá nyúlt és a szemébe nézett.

– Rendben, de van egy ötletem. Menj fel Máriával Muraközbe, és segíts neki megérteni a dolgokat, én pedig lemegyek Boszniába a te faludba, és megpróbálom felkeresni a szüleid sírját és Sztefán szüleiét. Megnézem, hogy rendben vannak-e.

Jászmina sírva fakadt és szorosan a férjéhez simult.

* * * * *

Mária nagy forgalomban vezetett az autóbusz pályaudvar felé. Dárkó mellette ült, és gondolataiba mélyedve nézett ki az ablakon.

– Sajnálom, Mária, már korábban el kellett volna mondanom neked ezeket a dolgokat. Mindig az járt a fejemben, hogy megvárom a megfelelő pillanatot, de az úgy látszik, sohasem jött el.

A nő bólintott:

– Odaadtam neked a szívemet, Dárkó. Tudom, hogy lassítani akartál az én érdekeimben, de most már késő. Már a tied a szívem.

Dárkó szomorú tekintettel nézett rá.

– Úgy érzed, hogy becsaptalak?

– Nem, inkább össze vagyok zavarva. Miért gondolod, hogy számít nekem a származásod?

A férfi az ablakon keresztül látta, hogy a villamosmegállónál néhány roma asszony régi ruhadarabok mellett kuporog és kínálgatja eladásra őket.

– Kettős életet éltem egész életemen keresztül. Ez már annyira természetes számomra, hogy észre sem veszem, hogy szerepet játszom.

Mária összeszorította az ajkát, majd megszólalt.

– Az az ijesztő ebben, hogy esetleg más dolgokat is eltitkolsz. Én nem vagyok Jászmina, és nem természetes számomra, hogy mindenkiről jó véleménnyel legyek.

Dárkó hallgatott. Közben megérkeztek a buszpályaudvarra.

– Tegyéél ki! Reménytelen a parkolás ezen a helyen. Itt jó lesz.

Mária fájdalmat érzett amikor a férfi kiszállt. Szinte azonnal autósor alakult ki mögöttük, a vezetők türelmetlenül dudáltak. Dárkó visszanézett. Az ajkaival a bocsánat szót formálta, s remélte, hogy a nő megérti, ha nem is hallja. Megfordult és gyors léptekkel felment a lépcsőn a pénztárak felé.

* * * * *

Szlavica az édesanyja holtteste mellett ült. Ide-oda ringatta magát, néha feljajdult, és siránkozva kérte számon Istentől a történeteket. A falubeliek jöttek és mentek. Álldogáltak egy ideig, néhányan odamentek a holttesthez, felemelték a kezét vagy megsimogatták az arcát. Még több olcsó gyertyát hoztak, míg végül az egész szoba tele lett gyertyával és műanyag virágcsokrokkal.

Valaki eldobható fényképezőgéppel fényképezett. A sörösüveges ember, aki korábban az ajtó mellett állt, most egy székből szunyókált a szoba sarkában, az üres koporsó mellett. Egy kibontott zacskó pattogatott kukorica volt az ölében. A horkolása komikusan festette alá a fel-felhangzó sírást. Olykor gyerekek tévedtek be a szobába, megnézték a holttestet, és mielőtt kimentek, óvatosan csentek a pattogatott kukoricából.

Váratlanul új, fekete Mercedes állt meg a ház előtt. Nagydarab, kék öltönyös ember lépett a házba, inge kigombolva, a mellén arany kereszt. Megállt Szlavica mellett. Beszéd közben kicsillant az aranyfoga.

– Részvétem fejezem ki, pihenjen békében.

Szlavica nem mozdult, rá sem nézett. Az újból megszólalt.

– Folytatnod kell a törlesztéseket helyette is. Ha úgy csinálsz, ahogyan eddig, csak még teszel hozzá, tíz hónap alatt letudhatod.

Szlavica mozdulatlan maradt, és továbbra sem válaszolt.

– Ha megpróbálsz kibújni a fizetés alól, megöllek tégedet is és a bátyádat is.

Szlavica megfogta édesanyja élettelen kezét és siránkozni kezdett.

– A magyar oldalon is vannak embereink, úgyhogy nincs menekvés. Egyébként egy olyan fiatal lány, mint te, nagyon könnyen megkeresheti ezt a pénzt.

Szlavica fölállt és az emberre nézett. Bólintott és megszólalt:

– A koporsóba kell tennünk, mert kezd megmerevedni.

A nagydarab ember a közelállókra mutatott és megrúgta az alvó férfit. Megragadták a halott nőt, és durván betuszkolták a koporsóba. Nehezen fért be, erőlködni kellett, hogy be tudják préselni.

* * * * *

Mária Sztefán mellett ült a kórház várótermében. Megpróbált bátorságot és optimizmust mutatni, hogy a fiú nyugodt maradjon. Sztefán még sohasem volt kórházban, és az ismeretlen hangok, a hosszú, visszhangos folyosók félelemmel töltötték el.

Beszólították őket egy kis vizsgálóba. Egy Mária korú nővér a sarokban sebészeti eszközöket rendezgetett. Sztefán megriadt és hányingere támadt.

Egy fiatal orvos lépett be. Barátságos és kedélyes viselkedése Sztefánra azonnal nyugtató hatással volt. Mária azon vette észre magát, hogy hálaadó imát mond, bár az utóbbi 24 órában egyáltalán nem érezte magát közel Istenhez. Az orvos nagy körültekintéssel látott neki a vizsgálathoz.

3

Újból otthon

Dárkó kilépett a légkondicionált autóbusból a délutáni napsütésbe. Kigombolta a kabátját. Az autóbuszállomás kopott és piszkos volt, s ez hozzájárult e város iránti ellenszenvéhez, amelyben gyermekkorára nagy részét töltötte.

Rágyújtott és csendben álldogált egy ideig, hogy a nap sugarainak a melege átjárhassa. A zaj és benzinszag azonban továbbindulásra készítette. Hazafelé tartott. Útközben gondolatait próbálta rendezni, ezért nem ült buszra, hanem gyalogolt.

Súlyos bűntudata volt. Nem tudott elmenekülni az érzései elől, de kezelni sem tudta őket. Figyelte maga körül a járókelőket. Ezek mind rendes emberek, csak ő egy csaló gazember, aki oly sokáig titkolta kilétét. Nem csupán szégyellte magát, de zavartnak, tehetetlennek is érezte magát.

Az édesanyjára gondolt. Valójában nem is ismerte, mert kiskorában nevelőotthonba került. Ünnepek alkalmával hazajárt a falujába, de az édesanyja olyankor is majdnem mindig részeg volt. A férfi, akivel élt, gyűlölte őt, így a gyámügy úgy döntött, hogy szociális gondozó nélkül, aki őt megvédheti, nem látogathat haza.

A hűgát azonban nagyon szerette és hiányzott neki. Már nyolc éve nem látta. Évek óta írogatott neki, a címét is megadta. Különböző okok miatt nem tért vissza a faluba, a lánynak viszont kellemetlen lett volna őt meglátogatnia.

Szégyellte magát a múltja miatt, és a bűntudat elhatalmasodott a szívében. Nem akarta, hogy kiderüljön róla az igazság, de az

anyanyelvéről továbbra sem mondott le. Szerette ezt a nyelvet, még ennyi év után is beás nyelven álmodott, és amikor ritkán imádkozni próbált, akkor az anyanyelvén tette. Még verseket is írt beás nyelven, amikor a menekülttáborban volt és attól félt, hogy megtámadják őket.

Egy horvát ember háza előtt haladt el, ahol éppen valami húst grilleztek. Az illatok visszaidézték a gyermekkorát, mielőtt nevelőotthonba került volna. Eszébe jutott, hogy néhány férfi egy régi kerékpár kerekéből csinált kerti grillezőt, és a nyílt tűzön csirkét sütöttek. Az emlék mosolyt csalt az arcára.

A legnagyobb fájdalmat a hűgával kapcsolatban érezte. Meg kellett volna bizonyosodnia arról, hogy van munkája, és mellé állni. Hogy is gondolhatta, hogy a gyenge lány majd magában is boldogul, s neki nincsenek kötelezettségei!?

Azon vette észre magát, hogy Mária után fáj a szíve. Nagy szüksége volt rá. Rájött azonban, hogy most egyedül kell cselekednie. Az asszonynak elmondta ugyan, hogy nevelőotthonban nőtt fel, de nem volt képes arra, hogy kimondja a rettegett szavakat: én cigány vagyok. Cigánynak lenni Horvátországban olyan volt, mint feketének lenni Amerika déli államaiban az 1950-es években. Nem is a gyűlölet volt a legfőbb ellenségük, sokkal inkább a lelkük mélyén rejtőző hit, hogy ők értéktelenek és senkinek sem kellenek.

Annak a csoportnak a tagja volt, akiket úgy hívtak, hogy „azok”. Azok a lusták, azok a koszosok, azok a mindig részegek, azok, akik nem akarnak dolgozni, azok, akiknek nem érdemes munkát adni. És sorolhatná a vádakat, melyek alapján kizárt dolog, hogy egy kicsit is embernek érezzék magukat.

Közeledett a házukhoz. Tudta, hogy az emberek köszönteni fogják, de azt is, hogy a háta mögött majd összesúgnak. A falu csak

néhány, búzaföldekkel körülvett házból állt. A búzatáblák, mint az óceán hullámai ringatóztak a szélben. Az óceán közepette volt az ő otthona, egy elveszett és nem kívánatos emberek lakta sziget, ahová büntudattal és megtörten tért vissza, nem pedig túláradó örömmel.

A házat sokan vették körül. Az emberek valószínűleg nem fogják őt felismerni ennyi év után, de a jöveteléről tudnak. Az érte küldött fiú bizonyára jókora túzással számolt be a találkozásukról. Kis lakását palotának festhette le, barátai az asztal körül szolgálk lettek, akik némán hajlongtak előtte. Legalább két Mercedesz tulajdonosa, mind a kettő külön sofőrrel.

A tömeg némán bámulta. Egymást lökdösve visszahúzódtak, hogy bemehessen a házba.

Édesanyja koporsóban feküdt a szoba közepén. Körülötte a padlón, egy széken és egy kis asztalon rengeteg gyertya piros és fehér műanyag tartókban. Megcsapta a halál szaga. A holttestet nem mosták le, be sem kenték, és ebben a melegben kellemetlen szag terjengett körülötte. A hőség ellenére jéggé dermedve és kővé meredt arccal feküdt. Legyek telepedtek ajkaira és szemeire, igyekeztek valamiféle nedvességet kiszívni a bomlásnak induló testből.

Szlavica háttal ült, halott anyja kezét fogta. Dárkó a nevét suttogetta:

– Szlavica?

A lány csendben felállt és megfordult. Zöld pólót és kék farmernadrágot viselt, karjain és a melle felett házilig készített tetoválások.

– Dárkó?

A férfi bólintott, és átölelte, ahogyan csak testvérek tudják ölelni egymást. A lány szorosan hozzábújt, majd hátralépett.

Megsimogatta a férfi arcát.

– Hazajöttél!

Dárkó ismét bólintott, intett neki, hogy üljön le, majd ő is odahúzott egy széket és megfogta a kezét.

Szlavica most közelről nézhette a bátyját. A füle és a nyaka tiszta volt, kölnivíz friss illatát érezte, és a ruhái is újnak tűntek. A lányt szinte túláradó büszkeség öntötte el.

Elmosolyodott és megszólalt:

– Pont időben értél ide. Hamarosan megérkeznek a sírásók. Fizettem a zenészeknek, mert ő is így szerette volna.

Dárkó az édesanyja holttestére nézett. Anyja szinte valamennyi vele kapcsolatos emlékében részeg volt. Nem volt benne semmi felelősség a gyermekei iránt, és a hozzá csapódó férfiak mind egytől egyig gonoszok voltak. Szeretetet keresgélt a szívében, de nem talált.

Húga vállán a tetoválások kötötték le a figyelmét. Sötétkék festékekkel férfinevek voltak belevésve a bőrébe, hogy tanúskodjanak a családi hagyomány folytatásáról.

A ház előtti tömeg mozgolódni kezdett, ami azt jelentette, hogy a kocsis és a zenészek megérkeztek. A bandának hat férfitagja volt. Nagy hasukon feszült a ruha. Bizonyos távolságra álltak meg a falubéliektől, jelezve, hogy magasabbrangúnak tarják magukat.

Odavonszolták a kocsit, ami nem volt más, mint négy rozsdás kerékre helyezett deszkadarab. A koporsót majdnem leejtették, mikor kicipeltek a kocsira. Egy kisfiú kezébe nyomták a keresztet, ő ment a temetési menet élén. Közvetlen a koporsó mögött lépkedett Dárkó és Szlavica, ők képviselték a családot.

A banda a koporsó előtt vonult és gyászzenét játszott. Ezután következett a falu népe kisebb csoportokban. Nem temetési

menetre hasonítottak, inkább menekültekre, akik elfáradtak és csak vánszorogni tudnak valami bizonytalan pihenőhely felé.

A temetőben a sírok túldíszítetten hivalkodtak. A hatalmas márvány sírkövekbe voltak vésve az eltávozottak képei, mintegy halhatatlanná magasztosítva őket. A sírok között utakat alakítottak ki csendes padokkal, hogy a gyászolóknak legyen hol leülniük, gondolkodniuk, emlékezniük.

A temető túlsó végében volt a roma „telep”. Elhanyagolt, zsúfolt, jelöletlen sírok egymás hegyén hátán. Márvány s kő helyett egy-egy törött fakereszt azok nevével, akik egykor sokat jelentettek a szeretteiknek, most mégis kegyelet nélkül veszték el ezen a szégyenteljes és igazságtalan helyen.

A zenekar megállt. Az emberek a kiásott sír köré gyülekeztek. A fiatal pap arca jóindulatról és együttérzésről tanúskodott. Magában állt, és nézett bele a lyukba.

* * * * *

Besötétedett, a falu elcsendesedett. Dárkó és Szlavica eltakarították a gyertyákat és a műanyag virágokat, és letelepedtek a két székre az egyetlen asztal mellé a házban. Az asztalon egy üveg bor mellett két pohár, azokból kortyolgattak. A csend és a bor hatására lassan ismét közelebb kerültek egymáshoz. Életük utolsó éveiről meséltek. Életük nyilvános és titkolt rétegei fokozatosan bontakoztak ki.

A ház előtt autó állt meg. Az ajtó megnyílt, és az autó lámpáinak a fénye úgy elvakította őket, hogy csak az ajtóban álló ember körvonalait látták. Becsukta az ajtót és a szoba sötétségbe borult. Az uzsorás volt.

Kezet rázott Dárkóval és őszinte részvétét fejezte ki édesanyja halála miatt. Dárkó megköszönte. Az uzsorás folytatta.

– Sajnálom, hogy anyád meghalt, nyugodjék békében! Rendes húgod van, ő gondoskodik a törlesztésről. Na én csak be akartam ugrani, részvétem nyilvánítani, és emlékeztetni a húgodat, hogy nekem csütörtökre kell a pénz.

Dárkó a húgára nézett, aki a földet bámulta.

– Rendben, nekem mennem kell. Részvétem. Szlavica, jól nézel ki, csütörtökön találkozunk.

Újból elvakította őket a nyitott ajtón keresztül beáradó autólámpa fénye. Miután becsukódott az ajtó, megszűnt a gonosz szinte tapintható jelenlétének érzete.

Szemük újra megszokta a sötétet. Dárkó bort töltött mindkettőjüknek és megszólalt:

– Tudod mit, mondj el nekem szépen sorban mindent!

Szlavica ivott a poharából és a táskájába nyúlt cigarettáért.

– Anyu pénzt kért kölcsön az egyik barátja számára, aki egy régi, rozoga autót akart venni. Az autó lerobbant, a barátja elhagyta, mi pedig itt maradtunk az adóssággal.

Dárkó is kortyolt a borából, bár azt kezdte érezni, hogy minden egyes korttyal szaporítja annak a sok millió ostobának a számát, akiket az alkohol romlásba döntött. Együttérzéssel nézte a húgát.

– Még mennyivel tartozol?

– Ugyanannyival, mint amennyit felvettünk. Idáig csak a kamatot fizettük, amely havonta 50%. Tudod, hogy megy ez.

Dárkó felemelte a poharát és nézegette.

– Hogy tudod visszafizetni, hiszen te nem a családi pótlékból élsz.

Szlavica a bátyjára nézett és tudta, hogy nem titkolózhat tovább. Valamelyik falubéli ügyis hamarosan elmondaná neki. Vontatottan szólalt meg:

– Prostitúcióval foglalkozom a határon túl, Magyarországon.

Dárkó mélyen a húga szemébe nézett.

– Milyen gyakran kell dolgoznod?

Szlavica lesütötte a szemét.

– Minden nap. Ezek rossz emberek, Dárkó, azzal fenyegettek, hogy megölnék, és téged is, ha nem adok nekik pénzt.

Dárkó az ablakhoz ment és a falut nézte. Ezért akart ebből a közegből kikerülni és távol kerülni a mindennapi reménytelenségtől és iszonyattól. Igyekezett megőrizni nyugalját, de érezte hogy gyűl benne a harag nem csak az uzsorás ellen, hanem valójában az egész világ, s talán még Isten ellen is, mert megengedi hogy egyáltalán létezzenek ilyen helyek. Megfordult és kitárta karját a húga felé, akinek fáradt teste szinte beleroskadt bátyja erős karjaiba.

– Figyelj rám, majd én elintézem a pénzt, de ott kell hagynod az utcát. Én eltartalak és gondot viselek rólad, de magad mögött kell hagynod ezt az életet, megértted?

Váratlanul kopogtattak. Zavartan néztek egymásra, hiszen a beások nem szoktak kopogni. Szlavica kinyitotta az ajtót. Jászmina és Mária álltak kint a sötétben.

4

Együtt

Iván a Jászmína által rajzolt kis térképet nézte. Láta, hogy a faluból, amelyet közben teljesen leromboltak, egy út vezet egy kis patakhoz, majd egy sűrű, fákkal benőtt területre. Ezen az úton vonszolta Sztefán az ő drága, megvert, meggyalázott feleségét. A pataktól olyan ötven méternyire kellett lennie a tisztásnak. Az emlékezetből felvázolt térkép megegyezett a szeme elé táruló képpel.

Megtalálta a tisztást és elbizonytalanodott, hiszen inentől már Jászmína sem tudott visszaemlékezni, hogy pontosan merre mehetett Sztefán, hogy elrejtse valamelyik fán a keresztjét. Esteledni kezdett, vissza kellett mennie a városi szállodába, ahol az éjszakát töltötte.

A háború pusztítása ott még mindig látható volt az épületeken, amelyek azelőtt otthonok vagy munkahelyek voltak. Most pedig csupasz gerendák és falak álltak csak, ahol a múlt szomorú szellemei tanyáztak.

Nem általánosságban érzett keserűséget a szerbek iránt, inkább csak azok iránt, akik az ő szép, fiatal feleségét bántalmazták. Előző este azt írta kis jegyzetfüzetébe, hogy a szerbek természetüknél fogva sokkal nyitottabbak és barátságosabbak, mint az ő saját népe. Leírva azt, hogy a „saját népem” rájött: engedte, hogy az előítéleteket szító propaganda belopózzon az elméjébe.

Rájött arra, hogy igazából nem is létezik „a horvát” ember. Elmosolyodott magában, amikor heves nacionalizmustól fűtött dalmáciai barátaira gondolt, akik ugyanannyira horvátok, mint ő, ugyanakkor genetikailag és érzelmileg teljesen különböznek tőle.

Meg kellett küzdenie ezzel, mivel bosnyák lányt szeretett, de ő egy roma bosnyák volt, ugyanakkor egy árli roma bosnyák, ami teljesen más, mint a kalderás boszniai roma. Jászmina és ő eldöntötték, hogy a gyerekeiket arra fogják tanítani, hogy a beskatulyázásnak nincs semmi értelme. Isten nem a bőrük színe, nyelvük vagy vallásuk alapján fogja őket megítélni, hanem a Vele való kapcsolatuk és mások iránti szeretetük és szolgálatkészségük alapján, még akkor is, ha azok az ellenfeleik.

A kis patakon átugorva visszanézett az egykori falucskára. A romokat ledózerolták, csak az üres terület maradt. A hely hangulata elgondolkodtatta. Azt várta, hogy a mézszárláson nevető gonosz démonok még mindig ott fognak időzni, hogy az örült öldöklés e helyére visszatérő embereket kísértsék. De nem a gonosz jelenlétét érezte, inkább valaminek a hiányát. Mint a jászzenováci haláltáborban, ugyanaz az üresség és pusztulás érzete lógott a levegőben.

Térdre borult, hogy csendben imádkozzon. Gondolatai elcsendesedtek, szeme megtelt könnyel. Elszörnyedt, hogy az Isten képére teremtett ember ilyen mély gyűlöletet tud érezni a másik ember iránt.

A sötétség lassan kezdett leereszkedni. Nem érzett félelmet, csak csodálatot. Széttékitett a nagy pusztaságban, majd elindult a főúton vissza a városba. Reggel frissen akarta folytatni a lánc keresését, és még azt is meg akarta tudni, hogy hol van eltemetve Jászmina családja.

* * * * *

Máriának és Jászminának az ágyon jutott hely, Szlavica és Dárkó a székeken ültek. Máriát megdöbbentette mindaz, amit hallott és látott. Mint a legtöbb horvát, eddig ő sem járt még roma faluban.

Annyira idegennek érezte magát, fogalma sem volt róla, hogyan élnek itt az emberek. Mintha idegen országba érkezett volna turistaként.

– Hol vannak Sztefán és Iván? – kérdezte Dárkó.

Mária válaszolt:

– Sztefán a szüleimnél van, de vissza kell mennie a kórházba még több kivizsgálásra. Holnap tehát hazautazom, de jövök, amikor csak szükséged lesz rám.

– Iván elment Boszniába egy pár napra, így hát én itt maradhatok és segíthetek amiben tudok. Megalhatok ebben a szobában – folytatta Jászmina.

Jászmina nyugodt volt. Szlavicára nézett, akit máris megszeretett. Észrevette és aggodalommal töltötte el a nyakán lévő sebhely, de még túl korai volt kérdezősködni.

Dárkó az arcát a tenyerébe temette.

– Nem érdemlem meg mindezt, de örülök. Megtaláltam a húgomat, akit elveszítettem, te pedig... – Máriára mutatott, majd csendesen sírva fakadt. Furcsa és megrázó volt a pillanat, ahogy húga és szerelme egyszerre léptek hozzá, hogy vigasztalják. Egymásra mosolyogtak. Béke és nyugalom áradt el a kis házban. Dárkó elmagyarázta a húgának, hogy titkolta kilétét, és Mária előtt szégyellte bevallani, hogy roma.

Szlavica elnevette magát:

– Úgy viselkedsz, mint egy horvát, ha bűntudatod van emiatt. Én is másnak tettetném magam, ha lehetne de... – A tetoválásokra mutatott. – Szemmel látható, hogy ki és mi vagyok.

A lányokra nézett:

– Meg kell értenetek, hogy számunkra az igazság nem ugyanaz, mint számotokra. Ha megmondjuk az igazat, azt ellenünk fordítják, így hajlamosak vagyunk arra, hogy az igazságot óvatosan adagoljuk.

Mária közbe akart szólni, hogy ha valakit feleségül akarsz venni, akkor fontos az igazság, de inkább hallgatott. Ez egy teljesen más világ.

Jászmina témát változtatott.

– Dárkó, vidd el talán Máriát sétálni a faluba, én pedig elbeszélgetek Szlavicával, cigánylány a cigánylánnyal.

A falu elég csendes volt, részben a halott iránti tiszteletből, részben az este közeledte miatt. A házakban kezdtek nyugovóra térni. Séta közben Mária lassan lehiggadt. Dárkó törte meg a csendet:

– Nagyon, de nagyon sajnálom, hogy mindezt nem osztottam meg veled hamarabb, de szeretném, ha tudnád hogy nincs több titkolnivalóm. Nem kell attól félned, hogy rejtegetek előled valamit.

Mária bólintott. A férfi folytatta:

– Rájöttem, hogy mennyire szeretlek, Mária, és hogy mennyire szeretnék feleségül venni. És szeretnék Sztéfán apja is lenni. Nem tudok nélküled élni.

Mária megállt és a szemébe nézett. Tudta, hogy az igazat mondja. Remegő hangon suttozta:

– És én sem tudok nélküled élni.

Szorosan átölelték egymást a csendes éjszakában.

* * * * *

Jászmina rámosolygott Szlavicára, majd kedvesen megszólalt:

– Te prostituált vagy, ugye?

Ez az egyenes beszéd máskor sértő lett volna, de kettejük között nem volt az.

– Igen, honnan tudod?

Jászmina új barátnőjére nézett.

– Isten megsúgta nekem.

Szlavica megborzongott.

– Szellem van benned, aki tudja olvasni más emberek gondolatait?

Jászmina mosolygott.

– Van bennem szellem, de nem olyan, mint a kuruzslóké. Isten Lelke néha nagyon tisztán szól hozzám, mint ma este is.

Csend telepedett rájuk, majd Szlavica megszólalt:

– Abbahagyom, mert a bátyámnak gondja lesz az adósságra, és mostantól rám is.

– A bátyád a férjem legjobb barátja.

Szlavicát meglegedés töltötte el, hogy új baráttra talált.

– Vannak rokonaid errefelé? De te nem vagy beás, ezt rögtön tudtam.

– Apámat, anyámat, testvéreimet mind megölték a háborúban. A bátyáddal és a férjemmel a menekülttáborban találkoztam.

Szlavica szeme nagyra nyílt.

– Mindenki halott? Biztosan naponta megátkozod azokat, akik megölték őket, hogy a bőrük sorvadjon le a csontjaikról!

Jászmina tekintete elkalandozott, de aztán egyenesen Szlavica szemébe nézett.

– Nem. Isten békét adott, ami nyugalommal tölt el. Megbocsátottam nekik.

Szlavica megborzongott.

– Én nem tudnék.

Jászmina hallgatott, mintha emlékeznék, majd másra terelte a szót:

– Szlavica, észrevettem a sebhelyet a nyakadon. Mióta van ott?

Szlavica megérintette a sebet:

– Régóta, nem is foglalkozom vele.

– Nem tetszik nekem. Szeretném, ha eljönnél velem holnap az orvoshoz.

Az ajtó kinyílt, Dárkó és Mária léptek be kézenfogva.

– Mária visszamegy Zágrábba. Te maradhatsz, Jászmina, de...

Jászmina bólintott:”Köszönöm Dárkó, én Szlavicával maradok.

Holnap el kell intéznünk valamit.

5

Hírek

Iván a temetőben a földre ült. Más körülmények között ez tiszteletlenség lett volna, de most egyszerűen összeroskadt. Az előző éjszaka, mikor hazafelé gyalogolt, találkozott egy idősebb férfival, Gyokovity úrral. Beszélgetni kezdtek arról, hogy miért is jött a városba, és hogy összeházasodtak Jászminával. Meglepő módon a férfi ismerte a felesége családját és Sztefán családját is, és felajánlotta, hogy megmutatja, merre van a temető Jászmina családtagjainak sírjával.

Iván hálás volt, hogy Isten segítséget küldött. Reggel elindult a férfivel, de nem a nagyobb temetők egyikéhez, hanem egy göröngyös földúton, túl a mezőn. Volt ott egy elkerített terület mindenféle vallásos szimbólum nélkül. Gyokovity úr megmutatta, majd megegyeztek, hogy Ivánt magára hagyja, hogy megkeresse a sírhelyeket, csendben lehessen és gondolkodhasson.

Mindent benőtt a gaz és a terep rendezetlen volt. Iván körülnézett, és megpróbálta kibetűzni a fémlemezket, amelyeket elég felületesen illesztettek a cementbe. Először azt hitte, rossz helyen jár, mivel néhány névtáblán az 1941-es év szerepelt.

További keresgélés után rájött, hogy mibe botlott. Ide temették a második világháborúban legyilkoltakat, de valamiért a helybéliek úgy döntöttek, hogy a legutóbbi háború áldozatait is ugyanide hantolják el. Nem értette, miért. A különböző felekezetek miért nem akarták a hozzájuk tartozókat a saját vallásuk szerint megszentelt földbe temetni? Nem csak így egymásra dobálva! A névtáblákról

letörölte a piszkot, kitépkedte a gatz a sírok körül, míg meg nem találta, amit keresett. Jászmina édesapja, édesanyja és öccse nevét az egyik táblán.

Amennyire tudta, megtisztította a helyet, de a sírhely így sem nyújtott tisztos képet. Fájdalommal gondolt a család szenvedéseire, és hogy nem ismerték Jézust. Istenhez kiáltott, hogy segítsen elfogadnia a megválaszolatlan kérdéseket.

Vajon Jászmina húgának a neve miért nincs a névtáblán? Bizonyosan csak tévedésről van szó, vagy pedig nem találták meg a holttestét.

Úgy döntött, hogy a nap folyamán még visszajön, és néhány szerszámmal folytatja a rendcsinálást.

* * * * *

Mintha a kakas a feje mellett szólalt volna meg, mikor Jászmina kinyitotta a szemét. Ideje volt felkelni és elkezdeni a napot. Szétnézett a szobában. Az egyik sarokban Dárkó aludt egy nagy pokrócba bugyolálva. Szlavica a padlón egy szétterített nagy kabáton. Jászmina figyelmesen nézte. Olyan ártatlannak tűnt álmában. Vajon milyen lehetett a gyermekkorra egy ilyen helyen? A táskájába nyúlt és kivette a Bibliáját. Mint minden nap, három fejezetet olvasott el egymás után, hogy egy év alatt el tudja olvasni az egészset.

Becsukott szemmel és hangtalanul eldúdolt magában néhány éneket, majd beszélgetni kezdett Istennel mindarról, ami a fejében motoszkált. Ezután Ivánért imádkozott és a szüleiért, Máriáért és Dárkóért, Sztefánért majd Szlavicáért, hogy Isten még többet mutasson meg neki róla a nap folyamán.

Miután befejezte az imádkozást, ismét a Bibliájához fordult, de ezúttal az utolsó oldalt lapozta fel, ahová egy különleges idézetet

írt le. Iván tanította meg rá, együtt mondták el naponta. Így kezdődött: „Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek Teremtőjében...” Iván megmagyarázta, hogy a szeretet a legmagasztosabb élmény, de a szeretetet az igazság teszi szilárdná. Ezek a szavak azt foglalták össze, hogy mit mond a Biblia Isten igazságáról. A kakas megint elkezdett kukorékolni és végül mindhárman az ágyon vagy a székeken ültek és törökös kávét szűrösközték, amelyet a tűzhelyen egy kis hosszú nyelű edényben főztek.

* * * * *

Sztefán a kórházi ágyban feküdt, Mária ült mellette. A vizsgálatokat befejezték és most az eredményekre vártak. Sztefán, aki a elsajátította a jelnyelvet, megosztotta aggodalmait örökbefogadó anyjával. Félt a változástól, mert most már jól érezte magát a bőrében. De vajon hogyan viszonyulnának hozzá az emberek, ha képes lenne megszólalni?

– Akárhogy is lesz, akár beszélsz, akár ugyanígy éled le az életed, jegyezd meg: úgy szeretünk, amilyen vagy. Dárkó is szeret, és az apád akar lenni. Én úgy szeretlek, hogy az már fáj. Jászmina, Iván, és még olyan sokan szeretnek téged.

Könnyek gyűltek a szemébe. Közben a fiatal, barátságos orvos lépett oda hozzájuk, és egy széket húzott az ágy mellé. A kezében levő jegyzeteket lapozgatta.

Mosolyogva Sztefán hajába túrt.

– Készen állsz a fontos hírekre? Hát íme. Van egy kinövés, azaz tumor a szájüregedben, amely lehúzódik a garatra. Valószínűleg kisbaba korod óta ott van. Néhány vizsgálatot készítettünk, hogy bebizonyosodjunk arról, nem rák-e, de nem az. Jóindulatú. Csak úgy ott van, nem tudjuk, hogy miért. Eltávolíthatjuk a tumort, és

mindnyájan egyetértünk abban, hogy sok-sok kezelés után képes leszel normálisan beszélni.

Mária és Sztefán döbbenet hallgattak. Sztefán megragadta új anyukája kezét és sírásban tört ki. Máriának is folytak a könnyei, és ebbe a sírásba öntötte az elmúlt események során felgyülemlett sok feszültséget.

Az orvos mosolygott.

– Azt hittem, hogy jó hírt hoztam, maguk pedig sírnak. Ott hagyhatjuk a tumort, ha úgy akarják. – Elnevette magát. – Csak viccelek, ez jó hír. Különben sem kell sietnünk. Pár hétbe telik, mire mindent megszervezünk. Térjenek vissza a mindennapokba és várják, mit hoz a jövő!

* * * * *

Iván a kávézóban üldögélt Gyokovity úrral. Sok-sok kérdés kavargott a fejében. Próbálta feldolgozni a nap eseményeit. Az idős ember megszólalt:

– Reménykedem és imádkozom, hogy a te korosztályod másként viszonyuljon a jövőhöz. Én ortodox vagyok, de nem járok templomba, csak húsvétkor. Úgy gondolom, ha Isten azt akarta volna, hogy vallásos legyek, akkor nem engedte volna, hogy itt szülessék. Tőlem ne várjon többet.

Iván bólintott, de ebben a fejmozdulatban nem volt beleegyezés, sem rendreutasítás, inkább együttérzés. Ivott a kávéjából.

– Hát, hálásak lehetünk, hogy nem az a fontos, mi mit tehetünk Istenért, hanem hogy Ő mit tesz értünk. Ez a kulcskérdés. – Mosolyogva folytatta: – Szeretném megköszönni önnek, hogy megmutatta a temetőt. Furcsa, hogy a holttesteket nem a muzulmán temetőbe vitték. Kell lennie egy ilyennek a közelben.

Az idős ember elfordította a fejét.

– Tudom, de mintha forgószelel pusztított volna itt. Árkán bandája, hogy rohadnának a pokolban, végigpusztította a környéket. Jól kiszórakozták magukat. Erőszakoskodtak, gyilkoltak, berúgtak, fölfalták az összes disznóhúst és továbbmentek. Itt hagytak bennünket, hogy szedjük rendbe a falut, és valaki úgy gondolta, hogy az lesz a legjobb, ha oda temetjük az embereket. Az összes muzulmán elment, a mecsetjüket és temetőjüket szétrombolták. Hadd legyek őszinte, ez az itteni közösség amúgy sem volt valami vallásos. Nem hiszem, hogy Szelim valamikor is járt volna a mecsetben.

Ivánt harag öntötte el, mikor a vérontásról hallott. Az idős férfi folytatta.

– Tehát te feleségül vetted Szelim lányát, Jászminát. Jó ember volt, iskolázott. A másik lány, mi is volt a neve, azt hiszem, Szemra, megbolondult, amikor a házukban megtalálta a családját és a legjobb barátnőjét, akit szintén ott mészároltak le. Ha egy órával hamarabb ér haza, őt is megölik.

Ivánnak torkán akadt a kávé.

– Elnézést, nem értettem pontosan. Hiszen Jászmina testvérét, Szemrát meggyilkolták az otthonukban.

– Nem, az egy másik lány volt, aki éppen látogatóban volt náluk. Szemra akkor ért haza, amikor Árkán gazemberei már továbbálltak. Rátalált kivégzett családjára, és megőrült. Azt hiszem, most elmeógyógyintézetben van valahol.

Iván felállt, majd ismét leült, igyekezett uralkodni érzésein.

– Segítsen, hogy megtaláljam!

Az idős ember tétovázva szólalt meg:

– Hadd gondolkozzam csak! Tudom már, majdnem biztos vagyok benne, hogy Banja Lukában van. Felhívhatjuk őket

holnap és megtudhatjuk. Biztos vagyok abban, hogy abban az elmeógyógyintézetben van, amit a NATO tart fönt.

Iván reszketve ült le. Halkan suttogta maga elé:

– Ó, Uram, Jézusom, Szemra él, hogyan fogom ezt elmondani Jászminának?

6

Az Úr adta, az Úr vette el

Jászmina és Szlavica a kórházhoz közel egy kávéház előtt ültek. Nem volt senki a közelükben, így némaságuk senkinek sem tűnt fel. Szlavica lassan és elszántan szívta a cigarettáját, mintha az lett volna az utolsó. Hosszan bámulta a kifújt füstöt, mintha barátjától búcsúzna.

Jászmina szólalt meg először.

– Annyira sajnálom, nagyon nagyon sajnálom. Hogy érzed magad? Szlavica szemébe könnyek gyűltek. Halkan válaszolt:

– Valósággal lezsibbadtam, de most félek, ordítani szeretnék és kirohanni a világból.

Jászmina megfogta a kezét. Szlavica újra szívott egyet a cigarettából és folytatta:

– Ez azért van, mert bűnt követtem el, és Isten meg fog ölni a bűneim miatt. Mindig is tudtam, hogy ilyesmi fog velem történni.

Jászmina ismét megszorította a kezét.

– Nem tudom, erre mit mondjak, Szlavica. Azt viszont tudom, hogy Isten befogad a szeretetébe, és ha te is akarsz, édesapádként fog gondot viselni rólad.

Szlavica keserűen mosolygott.

– Az apa szó nem vonzó számunkra. Az én apám 8 éves koromban kezdett engem molesztálni.

Jászmina elpirult.

– Isten nem olyan, mint egy földi apa, hanem mennyei. Ő csak jót és helyeset tud tenni.

Szlavica mintha nem is hallotta volna, folytatta:

– Ha csak HIV pozitív lennék... de a teljesen elhatalmasodott AIDS-szel már semmit sem tehetnek. Hogyan történhetett ez meg tudtomon kívül? – Elfordította a fejét. – Azt hittem, hogy most már van valami, amiért élhetek. Most, hogy Dárkó visszajött, szakíthatok az utcai étellel. De így semmim sem maradt, csak a rothadás és magányos pusztulás.

Jászmina nem tudta visszatartani könnyeit. A sírás miatt alig bírta kinyögni:

– Nem fogsz egyedül meghalni. Mi majd szeretettel veszünk körül. Úgy szeretlek, mint saját testvéremet, mint azt, akit meggyilkoltak. Mostantól testvérek vagyunk, bármi is történjék.

Szlavica is zokogott. Jászmina felállt és szorosan átölelte.

– Tényleg a testvérem leszel? Én annyira félek, Jászmina. Nagyon félek. Nem akarok meghalni.

Jászmina megsimogatta az arcát:

– Tudom, tudom. De mi szeretettel fogunk elkísérni téged Isten kertjébe. Nem leszel egyedül.

Jászmina érezte, hogy valami fontosat mondott ki. Ezt az összetört nőt szeretettel és gyengéden vissza lehet téríteni mindent tudó Atyjához, aki meg fogja tisztítani fiatal életébe belopakodott összes bűnétől.

* * * * *

Együtt voltak Mária lakásában. Dárkó egy napra jött, mert úgy döntött, hogy este visszamegy a faluba Jászminához és Szlavicához. A férfi Sztefán mellé lépett. Az utolsó napok hatására nem érezte már szükségét, hogy mindenből viccet csináljon, és hogy távolságtartó legyen. A válsághelyzet egy folyamatot indított el benne, amelyről

tudta, hogy az máris alapvetően megváltoztatta az életét.

– Nagyon jók a hírek az egészségi állapotodról – szólt kedvesen. Sztefán bólintott és mosolygott.

Dárkó gyengéden megfogta Mária kezét.

– Sztefán, úgy megszerettelek, mintha a saját fiam lennél. Már a táborban is vonzódtam hozzád, de idővel egyre mélyebb lett a szeretetem. – Egy kis szünetet tartott, az asztalt nézte, bögréjét forgatta majd folytatta: – Mária beleegyezett, hogy feleségül jön hozzám, de szeretnénk ezt veled is megbeszélni. Egy család lennénk, és ha megengeded, akkor az apukád lennék.

Sztefán mozdulatlanul ült, egyikről a másikra nézett, majd behunyta a szemét. Ezután felállt, bement a hálószobájába. Csend volt, csak kintről hallatszott a város távoli zaja. Mária és Dárkó megdöbbenően néztek egymásra. Dárkó úgy gondolta, hogy a fiú annyira ragaszkodik Máriához, hogy biztosan nehezére esik őt bárkivel is megosztania. Mária elindult a szoba, felé de Dárkó intett neki, hogy maradjon. Mindketten csendben vártak, és kérdő tekintettel néztek egymásra.

Sztefán a kis furulyájával tért vissza. Kezével megérintette Mária arcát, majd ugyanezt tette Dárkóval. A furulyát a szájára helyezte s egy örömteli dal csendült fel. Minél tovább játszott, annál szabadabban és vidámabban szárnyalt a dallam. A fiú lehunyt szemmel himbálta magát a dal ütemére, s miután befejezte, előrehajolt és homlokon csókolta Máriát, majd Dárkó nyakába ugrott. A zsebébe nyúlt, kivett egy darab papírt és az asztalra tette. Az volt ráírva: „Anya és apa”, és mellette egy mosolygó arc. Újból felkapta a furulyát, és a boldog dal körülölelte őket.

* * * * *

Iván a földön térdepelt és egy kis lapáttal a sírhelyeket tisztította. Szíve tele volt egymásnak ellentmondó érzelmekkel. Szemre él és a nap folyamán ki fog derülni, merre van. Most viszont itt volt egy hivatalosan nem létező temetőben és tisztogatta a kis névtáblákat, amelyek azok életéről tanúskodtak, akik ártatlanul haltak meg. A hajlongástól a háta fájni kezdett. Amióta megnősült kicsit elkényelmesedett. Megtisztította mindegyik kis betondarabba beágyazott névtábla környékét.

A nevek annyi mindent elárultak. Főként zsidó és szerb nevek voltak. A gyomra összehúzódott a borzalomtól. Ráébredt, hogy a nemrég történt öldöklés és brutalitás eltompította lelkiismeretét saját népe sovinizmusának bűnös történelmével kapcsolatban. Mintha ezzel a háborúval lemosták volna a múlt vétkeit és most szabadon átadhatták volna magukat a gyűlöletnek.

7

Szemra

Iván belépett a NATO elmeegógyintézetébe Banja Lukában. Az épület régebben iskolaként működött, szép kis kertek vették körül és békés hangulata volt. A területet biztonsági kerítés övezte, emlékeztetve a látogatókat, hogy a bent lakók veszélyesek lehetnek.

Felment a lépcsőkön a recepcióig. A fejében egymást kergették a gondolatok. A táborban már látott fiatal lányokat, akik a háború miatt megháborodtak. Vagy teljesen passzívak lettek, általában a gyógyszerek hatására, vagy pedig ön- és közveszélyesek, akiknek jelenlétében szinte félelmetes volt tartózkodni. Vajon milyen állapotban találja Szemrát? Abban reménykedett, hogy passzív lesz és közönyös. Félelmetes volt a gondolat is, hogy egy erőszakos és veszélyes embert vigyen haza. Különösképpen Jászmina érzelmeire akart tekintettel lenni.

Belépett az igazgató szobájába, és bemutatkozott mint szociális munkás. Elmondta, miért jött. Az igazgató, egy korai negyvenes éveiben lévő férfi, kedvesen és együttérzően hallgatta.

– Nos, ezzel az esettel kapcsolatban igazán jó híreim vannak. Szemrát nagyon zavart, depressziós és öngyilkosságra hajlamos állapotban hozták ide. Hazaérve halott családja és legjobb barátnője fogadta. Attól félt, hogy a nővérét, az ön feleségét egy olyan táborba hurcolták, ahol nemi erőszakot követnek el a nők ellen.

Iván félbeszakította.

– De mi ezt a a családod a Vöröskeresztnél és a Vörös Félholdnál jelentettük, és az iratok alapján rá kellett volna jönniük, hogy kik maradtak életben és hol élnek.

Az igazgató megértően mosolygott.

– Elvileg igen, de ezen a területen a tényfeltárás nem volt könnyű feladat. A szerbek muzulmánokat gyilkoltak, a muzulmánok szerbeket, a horvátok mindkettőt. Szerintem le akarták zárni az ügyet minden részletesebb nyomozás nélkül.

Iván hátradólt a székén és a mennyezetre szegezte tekintetét. Az igazgató folytatta.

– Tehát Szemrát kisebb trauma érte, de aztán leküzdötte és megbirkózott vele.

Elmosolyodott és némi szünet után folytatta.

– Lehet, hogy valaki imádkozott érte. Az igazság az, hogy habár még nem egészen stabil, igazán nincs szükség arra, hogy itt legyen. Csak nem volt hová mennie. És maradjon közöttünk, fehér köpenyesek között, a költségvetés megengedte, hogy itt tartsam. Van egy kis szobája, és segít nekem az irodában. Nem örülök, hogy elmegy.

Ivánt megkönnyebbült és hálás volt. Tetszett neki az igazgató.

– Mi legyen hát? El tudnám vinni, ha a papírjai rendben vannak.

Az igazgató mosolygott.

– Nem lesz semmi gond a papírokkal. A Vöröskereszten keresztül áthelyezhetem. ENSZ okmánya lesz és horvát vízuma. A továbbiakban az önök részéről kell elrendezni az ügyét, de kevés a valószínűsége, hogy nehézségekbe ütközzenek. – Elnevette magát. – Bármilyen különbségek is legyenek közöttünk, szerbek és horvátok között, egy dolog összeköt bennünket. Az pedig a szükségtelen bürokráciára való hajlam.

Iván is nevetett erre, bár inkább sírhatnékja volt. Fel kell hívnia Jászminát, de előbb át kell gondolnia a dolgokat.

– Mikor láthatom Szemrát?

* * * * *

Alkonyodni kezdett. Dárkó és Szlavica egyedül maradtak a kis falusi házikóban. Tudták, hogy azt a kincset, amit egymásban kaptak, el fogják veszíteni. Jászmina és Mária sétálni mentek, hogy a testvérek egyedül maradhassanak. Dárkó átölelte a hűgát és a haját simogatta.

– Megszakad a szívem. Alighogy rád találtam – ha igaz, amit mondanak – máris el kell eresztenem téged.

Szlavica halkan kérdezte:

– Mi történik, miután meghalunk? Az utolsó lélegzétvételem után mi történik velem? A lelkem elmegy valahová?

Dárkó erősen magához szorította.

– Jászmina és Iván tudnak nekünk segíteni ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban. Most inkább beszéljünk a betegségedről, utána pedig telefonálok az orvosoknak. Meglátjuk, hogy mit tehetünk.

Szlavica elmondta, hogy AIDS beteg, de a tüdeje is fertőzött és a fertőzés átterjedt a májára. Azt mondták, gyógyíthatatlan, ez végezni fog veled, még hozzá valószínűleg hamarosan. Hirtelen témát váltott.

– Holnap csütörtök, ki kell fizetnem a kamatot.

Dárkó bólintott.

– Majd én elmegyek hozzá és kifizetek mindent. Akkor aztán el is felejtethed az egészet.

– Szólnom kell Angélának, a magyarországi barátnőmnek. Meg kell mondania az állandó ügyfeleimnek, hogy többé nem megyek vissza – szólt félénken Szlavica.

Dárkó szomorúan hallgatta. A húga prostituált, mégis milyen gyerekes. Jobban aggódott az erkölcstelen házasságtörő férfiak miatt, akik kihasználták, mint a saját reménytelen állapota miatt.

– Persze, felhívjuk Angélát, ő majd elintézi mindent.

* * * * *

Amikor Iván és az igazgató beléptek a kis fogadószobába, Szemra köszönésképpen felállt a kanapéról. Iván úgy látta, egészen más, mint Jászmina, csak a szeme és az álla hasonlít. Alacsony volt és karcsú, hosszú barna haja csak kicsit emlékeztetett Jászmina gesztenyeszínű fürtjeire. Nagy, barna szeme akár egy gyereké vagy özikéé, mosolya lenyűgözően bájos. Szemlátomást még mindig érzékeny volt, de már látszott rajta, hogy kész megbirkózni az étellel.

A látogatók leültek. Az igazgató bemutatta a vendéget.

– Ez itt Iván, és nagyon jó hírei vannak számodra, tehát nem kell megijedned.

A lány megkönnyebülten mosolygott.

– Már azt hittem, hogy el kell mennem innen. Nekem senkim sincs, és nincs hová mennem.

Iván halkán beszélt. Tapintatosan akarta közölni a híreket, nehogy sokkolja a lányt.

– Egy táborban dolgoztam, ahová a te faludból is érkeztek emberek. Jó híreim vannak. Ismered Sztéfán Petrovityot? Hát ő él és virul.

Szemra fürkészve tekintett Ivánra. Kedves és bizalomkeltő az arca, gondolta.

– Nagyszerű! Azt hittem, megölték a szüleivel együtt. Nagyszerű! Hol van most és mit csinál?

Iván mosolygott és óvatosan folytatta.

– Mindent elmondok, de előtte még vannak más híreim is. Jó hírek, ne félj! Legszívesebben azt mondta volna: „A vejed vagyok és Jászmina miatt máris szeretlek”, de ezt nem tehette.

– Meg fogsz lepődni, Szemra, de a nővéred, Jászmina él. Jól van, Zágrábban lakik.

Szemra ájultan omlott a padlóra. Az ablak nyitva volt, és az igazgató hozott egy pohár hideg vizet. Szemra magához tért és hisztérikus zokogásba kezdett. A két férfit kiképezték az ilyen esetekre, és tapintatosan bátorították. A lányból kitört az eltemetett fájdalom.

Iván ezután elmesélte neki az egész történetet, és hogy Jászmina nem is sejtí, hogy ő életben van. Elmagyarázta, hogy ő Jászmina férje, és azért jött, hogy a családi sírokat rendbe tegye. Így derült ki, hogy Szemra életben van. Most már elhagyhatja a kórházat és hozzájuk költözhet, ők segítenek neki, hogy teljesen új életet kezdjen, akárcsak Jászmina. A lány halkán sírdogált, de a könnyein keresztül itt-ott átragyogott a mosoly. Elkezdődött a gyógyulás folyamata.

8

Erőszak

Szlavica az ágyon feküdt, Jászmina, Dárkó és Mária mellette ültek. Úgy tűnt, mintha a halál közelségének híre elrabolta volna az élni akarását. Egyre gyengébbnek érezte magát testileg és lelkileg. Arról beszélgettek, mi lesz a halál után. Jászminától várták a felvilágosítást.

– Ha itt lenne Iván, ő jobban el tudná magyarázni a dolgokat – mentegetőzött a fiatalasszony.

– Ne érts félre, de örülök, hogy egy nő segít nekem ebben – fordult felé Szlavica. Ezzel mindenki hallgatólagosan egyetértett. Jászmina belekezdett:

– A Biblia arról beszél, hogy van mennyország, ahol nincs fájdalom, bánat, de még bűn sincs, csak öröm.

Szlavica ráemelte a tekintetét:

– De én a pokolba megyek, mert nagyon rossz voltam.

Jászmina magában imádkozott a megfelelő szavakért.

– Hadd magyarázzam el egy kicsit jobban.

Szlavica mobil készüléke megszólalt váratlanul. Dárkó vette fel. Az uzsorás volt. Dárkót elöntötte a harag és gyűlölet. A szívében tombolt a düh emiatt az ember miatt, aki azzal fenyegette, hogy megöli őket. De igyekezett közönyös hangon válaszolni.

– Jó, odamegyek, és elintézzük a dolgot.

Lenyomta az összecukható telefon fedelét. Elmondta, hogy most el kell mennie, hogy elintézzze az adósságot.

– Szeretnék veled menni és látni, hogy alakulnak a dolgok – mondta Mária. Dárkó megrázta a fejét.

– Szerintem ne gyere, ezek nem jó emberek.

Mária állhatatos volt.

– El kell mennem veled, végül is ebbe az életbe házasodom bele.

– Válaszra sem várva az ajtó felé indult. – Különben is, az enyém az autó – tette hozzá játékos mosollyal.

* * * * *

Iván megint átsétált a mezőn, átugrotta a kis patakot és a tisztás felé vette az útját. Megtalálta Jászmina családját, és amennyire tudta, rendbe hozta a sírhelyeket. Rátalált a sógornőjére és valószínűleg hazaviheti, hogy gondot viseljenek róla és meggyógyuljon. Még meg szeretne volna találni a láncot és a keresztet és Sztéfán szüleinek a sírját, de nem maradhatott a végtelenségig. Azon is törte a fejét, hogyan mondja el a hírt Szemréről Jászminának, nehogy túl nagy megrázkódtatásnak tegye ki.

Odaért a tisztásra és körülnézett. Meghatározott terv szerint akart nekilátni a keresgélésnek. Milyen magas lehetett Sztéfán és hova rejthette a láncot és a keresztet? Kitervelte, hogyan kutassa át az egész területet. Miközben keresgélt, imádkozott, hogy Isten mutassa meg neki, merre nézzen.

* * * * *

Jászmina és Szlavica egyedül maradtak.

– Szlavica, hadd próbáljam neked elmagyarázni, hogy mit mond a Biblia ezekről a dolgokról, de engeddd meg, hogy előbb imádkozzak érted!

Szlavica bólintott. A szíve kétségbeesetten vágyott valamilyen lelki vigaszra.

– Jézusom, hozzám álmomban jöttél, de Szlavicának eddig legalábbis még nem mutattad meg így magad. Kérlek, nyisd meg Szlavica szívét, hadd lássa meg, mit érzel iránta és mit akarsz adni neki!

Szlavica csodálkozva nézte.

– Úgy beszéltél, mintha itt ülne velünk.

Jászmina mosolygott.

– Itt is van. De menjünk sorjában. Isten törvényeket adott nekünk, és azok szerint kellene élnünk. Valószínűleg emlékszel rájuk az iskolából.

– Persze: ne ölj, ne lopj, ne vedd el a másét.

Jászmina folytatta.

– Pontosan, de ennél több is van. Szeretnünk kell Istent teljes szívünkben. Senki és semmi nem lehet az életünkben, ami fontosabb lenne Nála. Még gondolatban sem szabad vágyakoznunk olyasvalamiért vagy valakiért, ami nem a miénk.

Szlavica bólintott.

– Én éppen ezért megyek a pokolba. Én Isten törvényeit naponta megszegem.

Jászmina folytatta.

– A kérdés az, hogy mit tesz Isten azokkal, akik megszegik a törvényeit, főleg ha tudjuk, hogy mindenki ezt teszi. Mit kellene tennie?

Szlavica a vállát vonogatta jelezve, hogy nem tudja.

– Hát, megbocsáthatna mindenkinek. Ha ezt tenné, olyan lenne, mint az a bíró, aki minden vádlottat tárgyalás nélkül szabadlábba helyez. De ha jó és igazságos, ezt nem teheti.

Szlavica feltámaszkodott a könyökére és érdeklődéssel figyelt.

– Vagy csak azoknak bocsásson meg, akik nem követtek el akkora

bűnt, mint mások? Ezzel azt jelezné, hogy vannak kis bűnök és nagy bűnök. De a Bibliában azt mondja, hogy minden bűn büntetést érdemel.

– Tehát akkor mindnyájan a pokolba megyünk? – kérdezte Szlavica komolyan.

– A Biblia elmondja, hogy Isten elkészített egy utat a menekülésre azok számára, akik azt elfogadják.

– Mit kell tennem, Jászmina? Hamarosan meghalok. Mit kell tennem?

Jászmina megsimogatta a vállát.

– Jézus a földre jött, hogy velünk legyen. Hogy megtanítsa arra, hogyan éljünk, és megmutassa nekünk Isten igazságát. De volt még egy fontosabb oka. Isten úgy döntött, hogy megengedi: Jézust ítéljék el és büntessék meg a mi bűneinkért, hogy a mi bűneink meg legyenek bocsátva.

Szlavica visszafeküdt és a mennyezetet nézte.

– Tehát ezért halt meg Jézus a kereszten. Ő vállalta a bűneim miatti büntetést. Mindig is csodálkoztam, hogy miért kellett így meghalnia.

Kis szünet után kitört belőle:

– Ó, Jézusom, most már értem! De ez rám is érvényes? Én annyira piszkos vagyok kívül-belül!

Jászmina csendben ült, amíg Szlavica Istennel beszélgetett. Azután megtörte a csendet.

– Szlavica, el kell hogy mondjak neked valamit. A háborúban megerősszakoltak és borzalmasan meggyaláztak. Mondhatod, hogy ez nem az én hibám, és ez így is van. De akkor is piszkosnak és tisztátalannak éreztem magam. Olyan piszkosnak, hogy meg akartam halni. De valójában a legnagyobb bűnöm az volt, hogy ezt a

bántalmazást használtam fel arra, hogy úgy tegyek, mintha én nem lennék bűnös. Amikor erre rájöttem, volt egy álmom. Jézus szólt hozzám, és azt mondta, hogy mostantól tiszta vagyok és ártatlan. Szlavica, ha Isten megbocsát neked, és ezt elfogadod, akkor te az Ő szemében szűz vagy.

Ezek a szavak túl mélyen érintették Szlavicát, és zokogni kezdett. Kiabálni kezdett, szinte sikoltott.

– Jézus, bocsáss meg, bocsáss meg! Tisztíts meg engem, kérlek, tisztíts meg!

Elcsendesedve, suttogva imádkozott tovább, majd lassan mély, békés álomba merült.

* * * * *

Mária az uzsorás háza előtt parkolt le. Terjedelmes, gyönyörű, nemrég felújított épület volt. Ilyen házakat csak Zágráb felkapott városrészeiben láttak. A ház előtti kertben egy hinta és egy túldíszített grillsütő állt. Fehér oszlopok szegélyezték a fényes, tölgyfából készült bejárati ajtót.

Mária megfogta Dárkó karját.

– Ne tegyél semmit meggondolatlant!

Dárkó vállat vont.

– És ezt az mondja, aki majdnem lerombolta a zágrábi ortodox templomot?

Az ajtó kinyílt, és az uzsorás bevezette őket egy gyönyörűen berendezett konyhába. Kávéval kínálta őket.

– Köszönöm, hogy eljöttetek. Sajnálom az édesanyáddal történeteket, és épp most hallottam a híreket a húgodról.

Dárkó lehajtotta a fejét és azt várta, hogy megemlíti a pénzt. Megvetette ezt az embert, szeretett volna belekötni, akár meg is

ütni. Az uszorás egy borítékot csúsztatott Dárkó elé, aki elvette tőle. Belenézett, és kérdő szemekkel várta a magyarázatot.

– Itt az összes pénz, amit kamatként adtak. Csak a kölcsönként nyújtott pénzt vontam le belőle.

Dárkó átverésre gyanakodott. Mielőtt megszólalt volna, egy fiatalasszony lépett be a szobába kisbabával a karján.

– Ez itt Mária, a feleségem, és a kislányom.

Dárkó Máriája mosolygott.

– Szervusz, én is Mária vagyok.

A fiatalasszony szégyenlősen mosolygott. Dárkó halkán megszólalt:

– Nem értem, hogy ezt miért teszed.

Az uszorás lesütötte a szemét.

– Volt egy álmom a múltkori esti találkozásunk után.

Az álmáról nem szólt többet, s ez még titokzatosabbá tette a tettét.

– Gyűlölöm azt, amit csinálok. Meggazdagodtam ezeknek az embereknek a nyomorúságából. Bár az is igaz, hogy ha nem tőlem, akkor valaki mástól kaptak volna kölcsönt. Sohasem fontos dologra kérnek kölcsönt: sörre kell, a bulizáshoz, névnapokra vagy egy régi, rossz autóra, amelyet úgyis összetörnek, vagy más haszontalanságokra. Azután pedig meg kell őket fenyegetnem, másképp sohasem adnák vissza a pénzt.

Dárkó megdöbbsent. Mária is csodálkozva figyelt.

– Amikor megláttalak téged ott a házban azon az estén, elgondolkodtam. Ez a gyerek kijutott innen és valamit kezdett az életével. Valami nyugtalanított veled kapcsolatban, és ezt a feleségemnek is elmondtam. Nem tudtam aludni. Azóta is azon töprengek, hogy nem azért születtem, hogy bántsak másokat és

kisajtoljam belőlük a pénzt. Miután végre elaludtam, volt egy álmom.

Dárkó legszívesebben rákiáltott volna, hogy mondja már el végre, mi volt ez az álom. Az uzsorás folytatta.

– Bárhogy is, túl vagyok ezen. Végeztem, kiléptem a kölcsönüzletből. De van még más is. Azon gondolkodtam, hogy alapíthatnék egy iskolát a gyerekeknek, ahol megtanulhatnak motorokat javítani, vagy más hasonlót. Gondolj csak bele, ha lennének olyan embereink mint te, akik orvosok lesznek vagy ápolónők, és olyan emberek, mint én, akik tanítanak a gyerekeket, hogy jó munkahelyük lehessen! Mi mindent el tudnánk érni!

Dárkót mélyen megrázták a férfi szavai. Köszönetet mondott, megrázta a férfi kezét, megfordult, hogy távozzék, de hirtelen visszafordult, kitarta a karját és megölelte az embert. Mária búcsúzásképpen mindkét oldalról arcon csókolta a feleségét. Csendben hagyták el a házat.

Miután elindult az autó, mindketten hallgattak. Ezután Dárkó szólalt meg:

– Lehet, hogy bolondságnak hangzik, de először életemben vagyok büszke arra, hogy beás vagyok.

Mária mosolygott.

– Hát ha neked ez bolondság, én épp most gondoltam arra, hogy bárcsak beás lennék.

Dárkó hangosan felnevetett.

– Te jó ég, nem hiszem el, hogy mindez tényleg megtörtént! Másrészt azt hiszem, hogy Isten arra akarja felhívni a figyelmünket, hogy olyanok legyünk, mint Iván és Jászmina. Hogy tényleg érdekeljen Jézus.

– Igen – suttogta Mária. Majd hozzátette:

– Mit gondolsz, mit álmodhatott?

A férfi mosolyra húzta száját.

– Talán azt látta álmában, hogy ledöntöd az ortodox templomot,
és úgy gondolta, inkább nem száll szembe ezzel a gonosz nővel.

9

Élet és halál

A papírokat megkapták, Szemra hazamehetett Ivánnal Zágrábba. Iván csalódott volt, mivel nem találta meg a keresztet és a láncot, és Sztefán szüleinek a sírját sem. Ez is az élet titkaihoz tartozik, könyvelte el magában.

Úgy döntött, hogy még egyszer visszamegy Jászmina családjának a sírjához. Szívesen gyalogolt, s most közben imádkozott. Üde, langyos volt a reggel. Mindig is szerette a madarak énekét, a látszólag össze-vissza kórus most is élvezettel töltötte el.

Befordult a sarkon a keskeny, temetőbe vezető ösvényre, de hangfoszlányokat hallott. Megállt és hallgatózott. Bizonyosan idejött néhány ember, hogy meggyalázzák a temetőt. Talán elterjedt a híre, hogy egy horvát nézelődik a temetőben.

A beszélgetés hangneme azonban arra utalt, hogy valami teljesen más dolog folyik ott. Kilépett a fák alól. Gyokovity úr állt ott egy csapat emberrel, akik szorgosan takarították a kertet. Egy férfi betonozott, néhány asszony pedig kisebb bokrokat ültetett. Gyokovity úr odalépett a kerítéshez, ahol Iván álldogált.

– Úgy döntöttünk, hogy a mi felelősségünk ennek a kis temetőnek a rendbetétele.

Iván alig tudott sírás nélkül megszólalni.

– Nem is tudom, mit mondjak, de köszönöm, nagyon köszönöm.

Gyokovity úr mosolygott.

– Lehet, hogy az a legjobb, ha ilyenkor nem mondunk semmit.

De hadd mondjak valamit! Tegnap hosszú idő után először mentem el a templomba. Egyelőre csak az illatokat éreztem és a harangokat hallottam, de lehet, hogy Isten csak megtalál majd engem, ahelyett hogy én találánám meg őt.

Iván bólintott.

– Nem tudom, találkozunk-e még, de imádkozni fogok azért, hogy Isten megtalálja önt, és amikor megtalálja, ön észre is vegye, és béke térjen a szívébe.

Az idős ember mosolygott.

– Mindnyájan békére vágyunk. Azt hiszem, a te érkezéssel valami történt itt. Meg akarom ismerni Istent, és hogy mit akar a hátralévő életemmel.

A temetőben folyó munkálatokra mutatott.

– Tudom, hogy ezt kell tennünk.

Iván bólintott, majd kezet ráztak.

* * * * *

Mária és Dárkó felrohantak a kórház lépcsőin. Egyenesen a gyermeksebészetre mentek. Sztefánt megműtötték és látszólag jól volt, ezért úgy döntöttek, hogy hazamennek és pihennek egy kicsit. Azonban pár óra múlva csörgött a telefon Mária lakásán. Ő azonnal hívta Dárkót és együtt siettek újra a kórházba.

Sztefánban valami reakciót váltott ki, és az orvosok nem tudtak rájönni, hogy mi és miért. Haldoklott. A fiatal orvos gondterhelt arccal jelentette ki:

– Rossz híreim vannak. Fel kell készülniük arra, hogy Sztefán nem fogja túlélni.

A szavak késként hasítottak Mária szívébe.

– Meg fog halni! Először a férjem, majd a kisbabám, és most a

kisfiam. Ezt már nem tudom elviselni! – zokogta. Dárkó szótlanul átölelte.

– Odamehetünk hozzá?

Az orvos végigvezette őket a világoszöld folyosón Sztefán szobájába. A nővér épp nála volt. Az orvosra nézett, megrázta a fejét, majd kiment.

Sztefán kísértetiesen sápadt volt. A torkából csövek lógtak, és különböző gépekre volt kapcsolva. Gyengén és lassan lélegzett. A homályos szobában a halál közelsége érződött. A monitorok halk zümmögése elnyomta az emberi neszeket. Mindent átjárt a fertőtlenítő szaga, mintha a halál szagát akarta volna elnyomni. Mária megfogta Sztefán kezét és fejét az ágyra hajtotta. Dárkó átölelte a vállát és hangosan imádkozott.

– Istenem, egész életemben próbáltam elmenekülni előled, de most közel jöttél hozzám. Állandóan adsz és elveszel. Nem értem. De azt tudom, hogy valóságos vagy. Tudom, hogy élsz Jászminában és Ivánban és most még szegény Szlavicában is. Légy valóságos előttünk is Urunk, segíts nekünk! Kérlek ne engedd, hogy ez a kisfiú meghaljon, ne így!

Mária kissé felemelte a fejét.

– Folytasd, kérlek! Olyan megnyugtató.

* * * * *

Szlavica feltámaszkodott az ágyában, de nagyon gyenge volt. Mindenkit meglepett, milyen gyorsasággal romlott az állapota: már haldoklik és hamarosan meg fog halni. Jászmina a 23-ik zsoltárt olvasta. Szlavica behunyta szemét és szelíden mosolygott.

– Tudod, félek a meghalástól, de nem magától a haláltól.

Jászmina megszorította a kezét.

– Iván azt mondja, természetes, hogy próbálunk kapaszkodni az életbe, amíg csak lehet. Isten ilyenek teremtett bennünket. De át kell engednünk magunkat Isten kezébe. Ő közbelép, karjába vesz. Békességet ad, amikor a mennyországba mész. Elszenderedsz a földön és a mennyországban ébredsz fel.

– Milyen a te Ivánod? Nagyon szereted, ugye?

– Igen. Erős, jó, gyengéd és okos – helyeselt Jászmina.

– Hát, gondolom, hogy mindnyájan szeretnénk egy ilyen embert. De ilyenek nem sokan vannak. Azt hiszem, hogy a bátyám is ilyen.

– Így gondolom én is. Máriával nagyon boldogok lesznek.

Szlavica ismét mosolygott majd Jászmina arcába nézett. Olyan jószágos és tiszta lelkű.

– Engem még sohasem szerettek így. Eddig nem tudtam, milyen az, amikor valaki vigyáz rád és gondoskodik rólad.

Jászmina megsimogatta.

– Amikor a mennyországba jutsz, ott nagyon sokan fognak szeretni. Azt hiszem, Isten különleges feladattal fog megbízni téged a mennyországban.

Szlavica felnézett.

– Mire gondolsz?

– Persze lehet, hogy nincs igazam, de azt hiszem, hogy ott sok mindent fog felfedezni. Tudsz majd énekelni, festeni, faragni, főzni és mindenfélét csinálni, akár a legnagyobb művészek.

Szlavica felsóhajtott.

– Ó, Jászmina, oda akarok menni minél hamarabb.

Jászmina ismét megsimogatta.

– Tudom, de amíg Isten nekünk adott, élvezhetjük a jelenlétedet. Mindnyájan szeretünk és most már a testvérem vagy.

Iván megállt autójával a kórház előtt. Szemra kis táskájával a lépcső alján állt. Vele volt az igazgató, néhány munkatárs és beteg. A csoport körülvette Szemrát. Távozásának örültek is meg szomorúak is voltak.

Az igazgató kezét fogott Ivánnal és egy iratokkal teli borítékot adott át neki.

– Minden itt van, az ENSZ útlevelem és a vöröskeresztes vízum is.

Iván kezét rázott a búcsúzókkal, majd fogta Szemra táskáját és a hátsó ülésre tette. Az igazgató megölelte Szemrát. A lány elkezdett sírni, majd sorban mindenkit átölelt. Amikor az autó elindult, az emberek integettek utánuk és kísérték őket, amíg ki nem hajtottak a kapun és el nem tűntek a szemük elől.

– Minden rendben? – kérdezte Iván a lányra tekintve.

– Egy kicsit félek, már úgy megszoktam a kórházat. De el sem tudom mondani, mit érzek. Hiszen nemsokára újból láthatom Jászminát. Tudja hogy jövünk?

Iván idegesen nevetett.

– Még nem. Egy faluban van most nem messze otthonról, és ott nincs telefon. A legjobb barátom húgának segít, aki sajnos a halálán van.

Szemra a mellettük elsuhanó földeket és fákat nézte.

– Mit fogunk csinálni?

– Elviszlek a nővérem lakására, utána elmegyek Jászmináért. Elmondom neki, hogy megérkeztél. Azután átmehetünk a mi lakásunkra, én pedig eltűnök. Addig beszélgethettek, ameddig kedvetek tartja.

10

Az ösvény

Iván és Dárkó a kórház folyosóján álldogáltak. Dárkó a falnak támaszkodott és a mennyezetet nézte. Mária a szobában maradt Sztefánnal. Dárkó egyre növekvő feszültséget érzett. Ivánra tekintett, majd megszólalt:

– Úgy döntöttem, vagyis Mária és én úgy döntöttünk, hogy ezentúl Istent fogjuk követni. Meg kell tanulnunk, hogy ez mit is jelent.

Iván bólintott, de nem szólalt meg.

Dárkó folytatta.

– Az igazság az, hogy nem tudok ennyi mindennel egyszerre megbirkózni. Az édesanyám meghal, megtalálom a hűgom, és most ő is haldoklik. Sztefán is halálán van, te pedig megjelenysz Szemrával. Túl sok ez egyszerre.

Ivánnak is olyan érzése volt, mintha örvénybe került volna. Összeszedte magát és megszólalt.

– Próbáljuk végigvenni lépésről lépésre! Szemrát elvittem hozzám. Eredetileg úgy gondoltam, hogy Máriánál aludhatna, de ebben a bizonytalanságban ez nem lehetséges.

Folytatni akarta, de egy nővér lépett oda hozzájuk. Megkérdezte, melyikőjük Iván, mert telefonhoz hívják. A kagylóból Iván Szemra hangját hallotta. Megadta neki a kórház számát, ha sürgős dologról lenne szó.

– Iván, elnézést, hogy hívlak – kezdte félénken. – Gyokovity úr telefonált és kérte, hogy hívd vissza valami nagyon fontos ügyben.

Iván biztosította a lányt, hogy jól tette, hogy felhívta, és letette a kagylót. Dárkó kezébe temetett arccal ült a folyosón, amikor Iván visszatért.

– Figyelj, telefonálnom kell, mindjárt jövök!

Vásárolt egy telefonkártyát és a telefonfülkéből felhívta Gyokovity urat. Rövid beszélgetés után letette a kagylót és visszarohant Dárkóhoz.

– Figyelj, túl bonyolult most mindent elmagyaráznom, de vissza kell mennem Boszniába. Öt óra alatt megteszem az utat oda-vissza. Mennem kell.

Nem volt idő a kérdezősködésre. Dárkó ott maradt a kórházban a folyosón.

* * * * *

Mária Sztefán mellett ült és a haját simogatta. A fiú időről időre eszméletre tért, majd ismét mély álomba merült. Az orvos bejött és Máriát és Dárkót az irodájába hívta.

– A helyzet a következő. A fiú valamilyen fertőzést kapott, ami megtámadta a májat és a vesét. Antibiotikumokat használunk, de egyelőre nincs javulás, bár nem is romlik az állapota. Szükség lenne valamire, ami miatt elkezdené küzdeni az életéért. Jó lenne, ha beszélnének hozzá, még akkor is, amikor alszik, és próbálják meg motiválni őt!

Megköszönték a tanácsot, és visszamentek a szobába. Hosszú éjszaka állt előttük.

Szemra a lakásban járkált fel-alá. Izgatott volt. Bement a konyhába és belenézett a fiókokba. Azon csodálkozott hogy mennyi kése, villája és más háztartási eszköze van Jászminának. Benézett a fiatalok hálószobájába is. Kis lelkiismeret-furdalással megnézegette

Jászmina ruháit. Az arcához emelte őket és szagolgatta, kereste az ismerős nővér-illatot.

Majd kezében az esküvői albummal elhelyezkedett a fotelben. Amint meglátta nővérét, sírni kezdett. Jászmina arca ugyanolyan volt, csak érettséget sugárzott.

Szemra azon tűnődött, hogyan fog beilleszkedni ebbe a kis családba, és hogy talán egy napon majd ő is rátalál valakire, olyanra, mint Iván, aki szereti és gondoskodik róla, és egy kis saját lakást biztosít, ahol ő feleség és édesanya lehet.

De egyelőre elég boldog volt. Holnap látni fogja a nővérét, hosszú idő után először. Elaludt a karosszékben és az éjszaka fennmaradó részében nyugodtan aludt. Iván megérkezett a lakásba a kora reggeli órákban. Szemra hallotta, ahogy zuhanyozik, majd szó nélkül ismét eltűnt.

* * * * *

Szlavica nyugodtan aludt. Kopogtattak. Jászmina kinyitotta az ajtót és egy szempillantás alatt Iván karjaiban találta magát zokogva az örömtől és a szomorúságtól. Mielőtt a férfi megszólalt volna, Sztefán felől érdeklődött.

– Szeretném ha eljönnél velem. Itt tudod hagyni Dárkó hűgát valakivel egy pár órára?

– Van itt egy asszony, egy jó asszony itt a faluban, megkérdezem őt. Először azonban szeretném, ha találkoznál Szlavicával.

Jászmina gyengéden megsimogatta Szlavica arcát és a nevét suttogta. A lány lassan ébredezett.

– Szlavica, ez itt Iván.

Iván megragadta a lány kezét.

– A testvéred a legjobb barátom, örülök hogy találkoztunk.

Szlavica álmosan válaszolt:

– Jászmina most már a húgom. Ő az én különleges testvérem és most már a testvérem Jézusban is.

Iván kedvesen mosolygott.

– Ez nagyszerű, Szlavica, nagyszerű.

A szomszédasszony megérkezett és az ágy mellé ült. A házaspár is elindult az autóval. Jászmina Ivánhoz simult, miközben az vezetett. Szerette a férfi illatát és örült, hogy láthatja. Iván mosolygott, majd elkezdett beszélni.

– Kedvesem, nagyon megrázó pillanatokban lesz részed – szólalt meg a férfi.

– Tudom. Tényleg igaz, hogy Sztefán meg fog halni?

A férfi a szemét az útra szegezte.

– Reméljük, hogy nem, és nagyon fontos, hogy most ott legyünk vele. De van még valami.

Félrehúzta a kocsit egy út menti parkolóba. Leállította a jármű motorját és szorosan átölelte feleségét.

– Mi történt, Iván, valami borzasztó történt? A szüleid?

A férfi továbbra is szorosan ölelte.

– Csodálatos hírem van. Szemrát, a húgodat nem ölték meg. Él.

Jászminát az ájulás kerülgette. Elhúzódott Ivántól és a szemébe nézett. Olyan dermedtséget fogta el, mint a háború idején.

– Szemra él?

Szinte hisztérikus sírásban tört ki. Ivánba kapaszkodott, magához húzta, mintha el szeretne bújni.

* * * * *

Mária és Dárkó megint az orvossal beszéltek. Fiatal létére kedves és bizalomgerjesztő volt, ami másoknak erőt adott.

– A következő a helyzet – kezdte az orvos. – Sztefán állapota stabil, de még nincs túl a veszélyen. Azt hiszem, jót tesz, hogy beszélgetnek vele. Ez összefüggésben lehet azzal a ténnyel is, hogy óriási érzelmi megrázkódtatáson ment keresztül, és hogy a műtéttől és az azt követő változástól nagyon félt. Szükségünk van valamire, ami bátorítja, ami segít a szervezetének, hogy harcoljon a fertőzés ellen.

Mária annyira kimerültnak és fáradtnak tűnt, hogy az orvos Dárkóhoz fordult.

– Azt hiszem, a feleségének pihenésre van szüksége.

– Nem, jól vagyok, a fiammal kell lennem – válaszolt azonnal Mária.

Az orvos folytatta, de továbbra is Dárkóhoz beszélt:

– Váltaniuk kellene egymást. Használhatják alvásra a pótágyat a szobában.

11

A testvérek

Megnyílt az ajtó. Iván és Jászmina úgy döntöttek, hogy egyenesen bemennek, így üdvözlük Szemrát. Jászmina szinte érezte a húga közelségét, egyszerre borzongott és repesett az izgalomtól. Az ajtót halkán becsukta, majd hirtelen hívni kezdte testvérét. Iván még sohasem látta a feleségét ennyire izgatottnak.

Szemra kilépett a konyhából. Fehér pulóvert és zöld nadrágot viselt. Szívére szorított kézzel állt mozdulatlanul, és a nővérét nézte, akit annyira szeretett és akiről azt hitte, hogy örökre elvesztette. Most újra együtt voltak, mintha csak tegnap váltak volna el egymástól.

Jászmina ajka remegett. Szédülés fogta el, az egész jelenet olyan távolinak tűnt, mintha nem is velük történne.

Egymást nézték. Láruk szinte gyökeret vert. Jászmina kinézett az ablakon, hátha megpillant ott egy fehér galambot. Iván csendben állt és magában imádkozott.

Mint amikor a gyufa fellobbant egy benzinfoltot, a két testvér úgy ugrott egymás karjába. Hangosan zokogtak.

Jászmina hátralépett, nézte a hógát, majd ismét magához vonta, egyre ismételve a nevét. Arcukról csorgott a könny és összekeveredett a másikéval.

Iván állt és figyelt. Még sohasem látta a feleségét ennyire megrendültnek és hevesnek. Szerette őt. Milyen szép volt, hogy a veszteség miatti fájdalmat ilyen túláradó öröm váltotta fel!

Jászmina szólalt meg először.

– Ezt nem hiszem el! Azt hittem, hogy örökre elveszítettelek.

Szemra sírt is és nevetett is.

– Én is azt hittem, hogy meghaltál! Senki se tudta, hova tűntél.

Jászmina felelevenítette annak a napnak a borzalmait.

– A kis Sztefán Petrovity vitt el az erdőbe, ott találtak ránk. Egy táborba kerültem, ahol találkoztam Ivánnal.

Újból szorosan ölelték egymást és sírtak.

Iván odalépett hozzájuk és mindkettőjüket átkarolta. Gyengéden megszólalt:

– Gyertek, üljetek le, főzök nektek kávé, ti meg lassan szokjatok hozzá az új helyzethez!

Jászmina suttogva megköszönte. A testvérek továbbra is egymásba kapaszkodva ültek, közben Iván kiment a konyhába.

– Soha többé nem akarom, hogy elhagyj – szölt Jászmina. Megsimogatta húga arcát. – Nagyon sokat szenvedhettél. Láttad anyát és apát és Hamidot, miután megölték őket?

Szemra a lehajtotta a fejét.

– Még mindig látom őket és a barátnőmet Nádát, minden este, amikor próbálok elaludni. De nagyon kedvesek voltak a kórházban és segítettek nekem, hogy ne sírjak állandóan, és hogy elfogadjam a múltat.

Jászmina felsóhajtott.

– Most biztonságban vagy és velünk élhetsz örökre, vagy ameddig akarsz. Iván jó ember.

– Tudom, ő annyira más. Olyan, mint azok a férfiak a filmekből.

Jászmina kuncogott majd ismét átölelte hűgát.

– Annyira gyengéd és kedves, sohasem haragszik rám, és nemcsak férj és feleség vagyunk, hanem ugyanakkor legjobb barátok is. És lehet, hogy furcsa ezt hallanod, de mindketten szeretjük Istent, és a lelki dolgok életünk legfontosabb része.

Szemra mosolygott.

– Ahogy beszélt, abból láttam, hogy vallásos. Ez kicsit furcsa, mivel otthon ilyesmit nem hallottam. Lehet, hogy anya kicsit ilyen volt, de egyébként nem tartottuk fontosnak.

Jászmina családjáról hallva elszomorodott.

– Hát erről beszélhetünk később. De ez az otthon egy biztonságos és tiszta hely, ahol szeretet és bizalom uralkodik.

Iván visszatért a szobába egy kávéscsészéssel és süteménnyel megrakott tálcával. Az asztalra tette és töltött a testvéreknek. Azután halkán megszólalt:

– Sztefán nincs valami jól, és az orvosok azt javasolták, hogy tennünk kéne valamit, amitől megjönné az élni vágyása. Indulhatunk most a kórházba? Azután visszajöhetünk enni, én alszom egyet, ti meg beszélgethettek. Később meg meglátjuk, hogy mit tehetünk Dárkó húgáért, Szlavicáért.

* * * * *

Sztefán továbbra is aludt, és csak néha-néha mozdult meg. Dárkó Mária mellé ült az ágyra és megsimogatta a haját.

– Fáradt vagy. Ragaszkodnom kellett volna ahhoz, hogy pihenj.

A nő megcsókolta a kezét.

– Te is fáradt vagy, és Szlavicáért is aggódsz.

A férfi rámosolygott és boldogság fogta el, hogy mennyire szereti ezt az asszonyt.

– Tudod, sok fájdalomba és szenvedésbe kerül, hogy megtudd: mi a legfontosabb az életben. Én állandóan Istenről gondolkodom és vele beszélek. Még nem érkeztem meg, de olyan, mintha úton lennék. Olyan ez, mintha lassan felgyulladnának a fények a szívemben. Azzal is tisztában vagyok, mennyire szeretlek, és hogy

szükségem van rád, és bármit megtennék azért, hogy az életed teljes és boldog legyen.

Pillanatnyi szünetet tartott.

– Furcsa érzésem van azonban. Hiszem, hogy Sztefán jobban lesz, de a húgom meg fog halni.

Mária a mellére hajtotta a fejét.

– Én is úgy érzem, hogy Isten nem fogja elvenni tőlünk Sztefánt, és hogy valamire fel akarja használni.

Dárkó nagyot sóhajtott.

– Arra gondoltam, hogy elhozom a húgom hozzám, hogy nyugodtabb helyen legyen, amikor meghal. Vagy ha nem, akkor én költözöm oda a haláláig és kellemesebbé teszem azt a házat. Szeretném, ha életében először lenne fürdőkádja és mosdója.

Az ajtón gyengéd kopogás hallatszott. Iván lépett be. Megcsókolta a nővérét, majd megölelte Dárkót. Dárkó szólalt meg először.

– Hol voltál? Biztosan egész éjszaka vezettél.

Iván mosolygott.

– Igen, de megérte. Itt van velem Jászmina és a húga, Szemra. Bejöhetnek? Hadd lássuk, a látogatásuk segít-e Sztefánnak.

A két testvér kézenfogva jött be. A köszöntések és a kölcsönös bemutatkozás után székeket húztak Sztefán ágya köré. Jászmina megsimogatta a fejét.

– Sztefán, én vagyok az, Jászmina.

A fiú lassan kinyitotta a szemét.

– Itt van a húgom, Szemra, él, nem halt meg.

A fiú szeme tágabbra nyílt, és mintha érdeklődés csillant volna fel benne. Szemra vette át a szót.

– Látod, Sztefán, itt vagyok.

És amiben az orvosok reménykedtek, megtörtént. Valami csoda

folytán a fiúba visszatért a lélek. Körülnézett és meglátta Máriát és Dárkót, Ivánt és Jászminát, és most Szemra kedves arcát. Megmozdult és sorra a szemükbe nézett. Iván közelebb húzódott hozzá. Megsimogatta a fejét, majd halkán megszólalt.

– Hoztam neked valamit.

A zsebébe nyúlt és kihúzott egy borítékot, a borítékból egy ezüst keresztet és egy láncot. Megfogta Sztefán kezét és a tenyerébe tette. Sztefán annyi nap elteltével szorosán összezárta a tenyerét. Benne volt, ami annyira értékes volt számára. A szeme megtelt könnyel. Bólintott és fáradtan mosolygott. Mintha az egész szoba együtt lélegzett volna fel, hiszen az újjászületett, azaz visszatért az életbe.

Máriára, majd Dárkóra nézett. Suttogva próbálta kimondani élete első szavait. Azok számára, akik nem ismerték, nem sokat jelenthettek ezek a szavak, de akik ott voltak, azoknak a szavak érthetően és édesen csengtek:

– Anya, apa.

Mária sírva fakadt, magához vonta a fejét és a homlokát csókolgatta. Dárkó átölelte őket. A két testvér egymás kezét szorongatta, Iván elégedett és boldog volt. Az történt, hogy a kedves Gyokovity úr összehívta a barátait, és ők keresték meg az erdőben a keresztet és a láncot. És mikor megtalálták, felhívta a jó hírrel.

12

Három héttel később

Szlavica Dárkó egyik szobájában feküdt. Az ágya mellett kis asztal, rajta egy babaház, olcsó gyermek sminkkészlet, egy kis mackó, lányoknak való napló, színes gyöngyök, ceruzák és gyermekkönyvek. Dárkó elhatározta, hogy olyan dolgokkal veszi körül Szlavicát, amelyek hiányoztak a gyermekkorából. Élete utolsó napjaiban távol akarták tartani a fájdalommal teli világtól, hogy védetségben élhessen szerető családtagok között.

Egyre törekenyebb lett, mint egy kisgyermek. Már alig tudott enni, így bátyja grépfrútot vágott darabkákra, és egy ezüst pohárba rakta jégdarabok tetejére. Szlavica ezt szűröcsölgette. Szerette a grépfrút savanykás ízét.

Nagyon szerette a bátyját és büszke volt rá. Egyre ismételte, hogy jó döntés volt, hogy Dárkó otthagyta a falut, de az is jó, hogy már nem menekül beás származása elől.

Egyre világosabb lett mindenki számára, hogy élete vége közel van. Esténként megkérte a bátyját, hogy olvasson neki a Bibliából, és együtt imádkoztak nagyon egyszerű kis imákat, hálát adtak és egyenként kértek áldást az ismerősökre. A lány gyakran mondogatta, hogy bárcsak Isten küldene az ő népéhez egy embert, aki lefordítaná a Bibliát beás nyelvre, hogy a maguk módján szerethessék az Igét.

Dárkó engedélyt kapott a munkáltatójától, hogy ameddig csak szükséges, gondozhassa a testvérét, így hát összes idejét ápolására szentelte.

Ezen a napon olyan érzése volt, hogy Szlavica ma hagyja el őket és megy a mennybe. Összehívta a többieket, hogy még egyszer utoljára vele lehessenek.

Máriával eldöntötték, hogy pár hét múlva összeházasodnak. Abban reménykedtek, hogy Szlavica még részt vehet az esküvőn, de nyilvánvaló lett, hogy a lány ki sem tud mozdulni a lakásból. Szeretett melegben lenni, és a közelében tudni a mosdót, zuhanyt. Ameddig mozogni tudott, naponta háromszor-négyszer is lezuhanyozott. Bátyja vett neki különböző testápolókat és parfümöket, melyeket esténként nagyon szeretett használni.

Jászmina és Szemra érkeztek elsőként, és virágot helyeztek Szlavica emlékekkel megrakott asztalára. Melléültek. Szemra a lábát masszírozta, Jászmina a fejét simogatta.

– Most már tényleg a húgom vagy, Jászmina – súgta Szlavica könnyekig hatódva. Egyre könnyebben érzékenyült el.

– Igen, és én büszke vagyok arra, hogy a testvérem vagy.

– Tényleg? – Szlavica mélyen a szemébe nézett.

– Nagyon szeretlek, és örömmel mondanám el az egész világnak, hogy a testvérem vagy.

– Még így is, hogy ilyen bűnös voltam?

– Főleg azért, mert mindkettőnk bűnei meg lettek bocsátva.

A csengő ismét megszólalt, és Mária és Sztefán léptek be a szobába. Sztefán gyorsan gyógyult, kezdett beszélni, igaz, csak egyszerű mondatokat.

Mária megölelte és megcsókolta Dárkót. Szinte elviselhetetlen volt látnia szenvedését a húga miatt, ugyanakkor csodálta, ahogyan úrrá lett a fájdalomán.

Utolsóként Iván érkezett. Hamarabb eljött a munkahelyéről, hogy velük lehessen. Megpuszilta a nővérét, megölelte Dárkót

majd Jászmina mögé állt és megcsókolta a feje búbját. Szlavica arca sugárzott a boldogságtól, hiszen a barátai vették körül. Fürdött a békességben és szeretetben.

– Iván, azt mondtad hogy új testem lesz a mennyországban. Ezek a tetoválások rajta lesznek?

– Nem, Szlavica, a mennyországban nem lesz tetoválás.

– Ennek örülök, mivel nem valami szép emlékek fűződnek hozzájuk – suttogetta a lány komolyan.

– A mennyországban nem lesznek rossz emlékek. Isten már el is felejtette a bűneidet, és odaát te sem emlékszel majd rájuk – biztatta Jászmina.

– Jaj, de jó! A te szavaid, Jászmina, mindig megnyugtatnak. Sztefán is itt van?

Sztefán leült mellé. Az ing szándékosan nyitva volt a mellén, hogy mindenki láthassa a keresztet és a láncot a nyakában. Rekedtes hangon beszélt, és mint a siketnémák nehezen formálta a szavakat, mert időbe telt, amíg megtanult beszélni.

– Szeretnék játszani neked valamit a furulyámon.

Furulyáját, amely már annyit utazott és annyi mindent látott, a szájához illesztette. Szomorkás dalt kezdett játszani, mégis túláradó öröm és gyönyörűség is volt benne. Szlavica behunyta a szemét és gyengén bólogatott a dallam ütemére. A szobát mennyei tisztaság levegője árasztotta el, mintha a zene idecsábította volna az angyalokat.

Sztefán halkán szólalt meg:

– Ez az én ajándékom neked.

Szavica beás nyelven válaszolt. Hirtelen megváltozott a légkör, mert ugyanúgy folytatta. A tekintetek Dárkóra szegeződtek, aki ekkor döbönt rá, hogy tolmácsolnia kell.

– Azt mondja, hogy elárasztottatok szeretettel, és most készen áll arra, hogy a mennyországba menjen.

Némán álltak körül a haldoklót. Szlavica arcán másvilági fény tündökölt. Örömteli mosoly ragyogott fel a szemében, mintha rég elveszett barátjával találkozna. Légzése elnehezült, és kicsit felemelkedett, mintha fel akarna kelni és futni valaki felé. Valamit kiáltott.

– Azt mondja, hogy látja Jézust – fordította Dárkó remegő hangon. – Azt mondja, hogy Ő itt áll a szobában. Azt mondja... – A férfi hangja megtört, és Mária megölelte. – Azt mondja, azt mondja, hogy Jézus beásul beszél hozzá. Azt mondja Jézus beszél beásul.

A lány arcán örömteli csodálkozás látszott, majd békesség áradt el rajta. A szobában érezhető volt az Úr Jézus jelenlétének szentsége. Aztán mintha egy csapat angyal vonult volna el magukkal víve szerettüket.

Dárkó letérdelt elé és karjába vette. Húga élettelen, tetoválással borított karja lecsüngött. Az arca nyugodt volt, szeme békésen lezárult. Bátyja beás nyelven beszélt hozzá, az iránta érzett szeretetéről, hogy habár rövid időt töltöttek együtt, ezeket a pillanatok örökre őrizni fogja a szívében. Úgy sírt, mint egy kisgyermek, karjában ringatva a lány testét. Zokogtak és egymást ölelgették, nem szégyellve bánatukat.

Egyikük sem tapasztalta még meg ennyire a Jézustól származó szeretet minden értelmet felülhaladó erejét. A szívet tépő sírás ellenére a szobát kimondhatatlan békesség töltötte el. Jézus ott volt, és elvitte az ő Szlavicájukat a mennyországba. Nyugalomra talált egy olyan helyen, ahol nem emlékszik többé a bűneire, és ahol Jézus beás nyelven beszél.

Harmadik rész

Miléna

Mindenki megbocsáthat és
mindenkinek meg lehet bocsátani

1

Az átok

A szoba sötét volt és rossz sejtelmektől teljes. A szinte tapintható sötétséget a sarokban lévő fényecske törte meg. Egy régi konzervdobozt megtöltöttek zsírral, a megolvadt zsiradék közepén, amely valaha sertés volt, egy vékony ágacska pihent. A kanóc szerepét betöltő ágacska elegendő fényt nyújtott ahhoz, hogy megtörje a sötétséget, de ahhoz nem, hogy szétozlassa a kétségbeesés nehéz terhét, amelyet a sötétség oly gyakran hoz magával.

Sötétségbe burkolva alig észrevehető alak ült egy magányos széken. Orsós Jancsi a fejét a falnak támasztotta. Sűrű fekete haja olyan zsiros volt, mintha belemártogatták volna a pislákoló fény körülötte folyadékba. A feje felett Boldogságos Szűz Mária képe lógott a falon. A Szűz képe mellett volt még egy kevésbé boldogságos nő képe is, aki bizonyára nem volt szűz, s melyet egy újságból téptek ki.

Jancsival szemben bátyja, Rádován ült egy ágyon. Mindketten házi készítésű cigarettát szívtak, a felszálló füstkarikák nagyban hozzájárultak a hangulatteremtéshez. Az utcán eldobott csikkek újra felhasználásra kerültek, hogy enyhülést hozzanak a szükségben.

Jancsi húsz-egynéhány éves volt, Rádován pár évvel idősebb nála. A bal szeme felett egy heg miatt szemöldökének egy része hiányzott. Mindkét férfinak házilag készített, hibás helyesírású tetoválásai voltak. Jancsi fekete szemének sötéte merev tekintettel párosult, amely arra ösztönözte a megfigyelők többségét, hogy kérdőre vonják épelméjűségét.

Rádován ugyanattól az apától származott, de más anyától. Arcvonásai lágyabbak voltak, és világosbarna hajába vörösseszőke hajtincsek keveredtek.

A szobát egy ajtó választotta el a másiktól. Ebből a baljóslatú szobából jajgatás hallatszott, amely fokozatosan erősödött, végül átkozódó ordítózássá fajult. Jancsi felesége, Iréna adott éppen életet gyermeküknek. Iréna egy magányos ágyban feküdt a teljesen üres szobában. A nővére, Szmiljana ült mellette és bátorításképpen ő is vele együtt átkozódott. A jajgatás-ordítás nagyjából hárompercenként hangzott fel. Iréna nem tudta, hány éves, körülbelül tizenöt-tizenhat lehetett. Hosszú, hollófekete haját izzadtság borította. A szülési fájdalmak erősödésével hulltak az átkok Jancsira és az egész férfi nemre.

Szmiljana kinyitotta az ajtót, és megkérdezte Jancsitól, hogy hol késhet a mentőkocsi. Mintegy színpadi rendező intésére, a bejárati ajtó megnyílt. Egy fiatalasszony érkezett és köszönés nélkül újságolta, hogy a mentőkocsi a falu szélére érkezett, de félnek bejönni a faluba.

Iréna ismét ordított, Szmiljana is csatlakozott hozzá. Most a mentősöket és saját anyjukat átkozták, miért hozta őket a világra. Irénát valahogy sikerült lábra segíteni. Nővére és a férfiak támogatásával kikerült az utcára, ahonnan körülbelül 100 méternyire várakozott a mentőkocsi.

A falu körülbelül húsz kis házból állt. Legtöbbjük egyszobás volt, de akadt néhány kétszobás is. A falu vezetőjének nagy, hatszobás házát betonfalak vették körül. Az ablakon keresztül látható volt a televízió képernyőjének villogása. A többi házban nem volt sem áram, sem vízvezeték. Az illemhelyre járás egyszerű volt. A gyerekek tetszés szerint bárhol elintézhették a dolgukat, a felnőttek pedig kis házuk mögött kuporodtak le.

A falu egyetlen utcája sártenger volt. Az állatok és a gyerekek ürüléke összekeveredett, és a sárban iszapos, bűdös masszát alkotott. Ezen vonszolták keresztül Irénát. A távolban egy meleg fény-nyaláb jelezte a mentőautót megkönnyebbülést jelentve a kis csapatnak. Rádován nem mindennapi gyengédséggel segítette sógornőjét, Jancsi pedig előre törtetett. Cigaretájának tűhegynyi vékony parazsa mint egy picinyke lézerfény jelezte az irányt.

Szmljana Jancsit átkozta: száradjon le a bőre csontjairól és a vére rohadjon meg! Jancsi lassított, majd pofon vágta a sógornőjét. A nő elhallgatott. Jancsi a másik kezével odanyújtotta neki a cigaretáját, amit éppen szívott.

A mentőkocsi ajtaja kinyílt, hirtelen fény és meleg árasztotta el az utcát, az átkokat és az átkozódókat, az egész zűrzavart. Az egyik orvos kinyúlt, hogy felsegítse Irénát a mentőkocsiba.

Rádován gyorsan Iréna fülébe súgta:

– Ha az enyém, tudni fogod.

A fiatalasszony fáradt, szülési fájdalmaktól megtört testét beemelték a mentőbe. Egy magas, szőke, borostás állú orvos a sárban álldogáló csoporthoz fordult:

– Ti túl koszosak vagytok, nem jöhettek. Külön gyertek a kórházba!

Az ajtó becsapódott, és mielőtt rázúdulhattak volna a gyűlölettől fűtött átkok, a mentőkocsi már el is hajtott. Jancsi, Rádován és Szmljana egyedül maradtak a sötétben.

Egyszer csak az árnyékból kilépett egy idős asszony. Kezében nyitott sörösüveget szorongatott. Úgy fogták körül ujjai, mintha a mise szent kelyhe lenne. Szeme ugyanúgy sötétlett, mint Jancsié, de az asszonyéban volt valami titokzatos gonoszság. Szertartásos mozdulattal kortyolt egyet az üvegből, majd megszólalt:

– A kölyök meg van átkozva, majd meglátjátok! Nincs menekvés.

Az iszonyú szavak megálltak a levegőben, az asszony pedig megfordult és eltűnt a sötétben, ahonnan jött. Távozásakor hideg szél támadt, és megborzongatta a végzetbe bepillantó embereket. Jancsi megint rágyújtott egy sodort cigarettára, szippantott, továbbadta a bátyjának, aki hosszan és erősen beleszívott, majd átadta Szmiljanának. A szavak visszhangoztak a fejükben: – Nincs menekvés! Nincs menekvés!

* * * * *

Rádovánon látszott, mennyire ideges. Csendes, félreeső úton gyalogolt, a földeket nézte. A parcellákon látszott, hogy a tulajdonosok miféle trágyát használtak. Néhol a kukorica nagy büszkén nyúlt az ég felé, máshol fáradtnak tűnt, és még a gravitációnak sem próbált ellenállni.

Egymásnak ellentmondó érzések kavarohtak benne. Gyűlölte az öccsét, és ezt be is ismerte. Szerette Irénát, ezt is beismerte. Teljesen összezavarta az eshetőség, hogy ő Iréna gyermekének az apja.

Hirtelen egy idős ember bukkant fel előtte. Biztosan a földek közé vezető kis ösvényről került ide. Ősz haja és nem hétköznapi külseje mögött valószínűleg fontos személyiség rejlett.

– Gondterheltnék tűnsz. – Hangjából tekintély, ugyanakkor rokonszenv áradt.

Rádován gyanakvó volt, nem válaszolt rögtön. Az idős ember kicsit elmosolyodott, majd folytatta:

– Úgy látom, nagy döntés előtt állsz.

Rádován meghökkent, de az öregből áradó együttérzés feloldotta a feszültségét. Maga is elcsodálkozott, hogy milyen nyíltan kitárta szívét az idegen előtt.

– Igen, gondterhelt vagyok, mert döntés előtt állok.

Az idős ember bátorítóan nézett rá. Átfogta a fiatalember vállát, így indultak tovább. Rádován úgy érezte, lehetetlen ellenállni az öregemberből áradó jóságnak, és azon vette észre magát, hogy úgy hallgatja, mint a diák az olyan tanárt, akinek bölcsességét és jóindulatát nem lehet megkérdőjelezni.

– A döntésed érint még valakit? – kérdezte az segítőkészen. A titokzatos ember választ sem várva hozzátette: – Csupán egy kérdést tégy fel magadnak: mit kell tennem, hogy jó legyek, s nem pedig, hogy jól érezzem magamat? Ha az ember azt akarja, hogy mindig jól érezze magát, akkor az önzése fog dönteni. Ja pedig jót tesz, mert az jó dolog, akkor önzetlenül dönt.

Rádovánban váratlanul minden elcsitult. Megállt, lehunyta a szemét. „Jót tenni, nem pedig jól érezni magamat.” A gondolat ijesztő volt, de nagylelkűnek és erősnek érezte magát tőle. Kinyitotta a szemét, és rádöbbsent, hogy egyedül van a mezei úton. Szélid, meleg szellő simította végig az arcát. Félelmet érzett, mégis megtelt reménységgel. Egy fehér galamb suhant el mellette, és életútja rejtélyes módon furcsa fordulatot vett.

* * * * *

Sztfán tekintete megpihent Márián és Dárkón. A fiatalok az asztal mellett ültek, egymás kezét fogták és nevettek. Sztfán már néhány éve ismét hordta a keresztjét és a nyakláncát, de most sokkal többet jelentettek neki, mint oly sok évvel ezelőtt, amikor levette őket az erdőben. Az élete azóta nagyot változott. Most kezdi a gimnáziumot, majd a főiskolán szociális tanulmányokat akart folytatni. Dárkó, a mindig vidám, sohasem kesergő szociális munkás volt a példaképe. Azt szerette volna, hogy mint Dárkónak, az ő életének is legyen értelme. Úgy akarta szeretni az embereket, mint Iván és Jászmina.

Leghőbb vágya volt, hogy másoknak bemutassa Istent, ahogyan neki is bemutatták.

* * * * *

Iréna kislánya, Miléna jóízűen cuppogott szopás közben. Irénát öröm és melegség öntötte el a boldogságtól, hogy életéből és lényéből valamit átadhat ennek a drága kisdednek.

Megsimogatta a csecsemő haját, amelyben már most volt néhány rézvörös tincs. A hajjal eltakart fülcimpából hiányzó piciny darabka megerősítette: sejtelve beigazolódott. A kicsi Rádováné volt. Gyengéden megsimogatta a kimondhatatlanul finom arcocskát, majd megtapogatta a csecsemő törékeny, deformálódott csípőjét.

Az orvosok azt mondták, hogy egész életében bicegni fog. Iréna számára ez jelentette az átkot. Bűnt követett el Rádovánnal, és most meg lettek átkozva, és ez alól nincs menekvés.

Hirtelen megnyílt az ajtó, Rádován lépett be. Irénára nézett, nagyon szerette. Kérte hogy karjába vehesse a kicsit. Haját vizsgálta és a fülecskéjét.

– Az enyém, ugye? – kérdezte.

Iréna suttogott valamit, majd bólintott. Gyengéden visszaadta a csecsemőt Irénának, majd elfordult és kinézett az ablakon.

– Elmegyek. – A szavak törként hatoltak a fiatalasszony megtört szívébe. – De mindig szeretni foglak, és megtalálom a módját, hogy támogassam ezt a gyermeket.

Iréna sírásban tört ki. Rádován gyengéden megsimogatta. Iréna a férfi tenyerébe temette arcát, csókolta, könnyei áztatták a férfi tenyerét. Még jobban magához szorította a csecsemőt. A férfi megállt az ajtóban és visszatekintett.

– Nem fogok mást szeretni, nem tudok mást szeretni!

* * * * *

Jancsi csak elmosódottan látta unokatestvérét a sok megivott bor miatt. Az újból felé nyújtotta a borosüveget.

– Nahát, apa vagyok, gyermekem van. De átok ül rajta, nyomorék. Mind meg lettünk átkozva, soha nem lett volna szabad elvennem ezt az ostoba nőt. Annyira ostoba!

Jancsi unokatestvére a szoba másik végébe nézett.

– Csak azért ostoba, mert hozzád ment. Senki más nem ment volna hozzád.

– Tudom, tudom! – nevetett Jancsi. Megitta a tizenötödik pohár borát is. – Tudom, de fizetnie kell! – Merev szája alig tudta megformálni a szavakat. Ismét röhögött.

– Emlékszel, amikor gyerekkorunkban megfogtunk néhány kiskutyát és lassan megfojtottuk őket?

Az unokatestvér odadobott neki egy pornó újságot.

– Olvasd ezt, ettől férfi leszel!

Jancsi egy pillantást vetett az ocsmány képekre, majd vihogva folytatta.

– Nem, figyelj rám! Ugyanazt fogom tenni a feleségemmel, mint azokkal a kiskutyákkal. Megteszem, meg én!

* * * * *

Rádován szépen gondozott, kertés ház előtt állt. Egy középkorú horvát nő állt előtte. Kedvesen mosolygott, kezében pórász tartott, amelyhez egy fiatal labrador volt kötve. A hölgy arca korát megcáfolóan szép volt. Bólintott, megérintette Rádován vállát. Kezet fogtak, Rádován elindult. Az asszony az ajtóból figyelte a férfi távozását. Rádován visszafordult, mosolygott és búcsút intettek egymásnak.

2

Néhány évvel később

A koszos ablaküvegen keresztül áthatoltak a napsugarak. Szeretettel melengették a padlón fekvő Milénát. Az orra vérzett, a szeme környéke máris elkezdett lilulni. Megpróbált feltámaszkodni arra a karjára, amely még nem lüktetett a fájdalomtól. Mint egy csúszómászó igyekezett odakúszni a székhez, hogy belekapaszkodjon. Bár még csak kamasz volt, szeme érettebbnek mutatta. Sötétbarna szeme melegséget és azt a mélységet sugározta, amelyet csak a szenvedés adhat.

Apja, Jancsi állt felette. Nagy hasán felcsúszott az ing és kilátszott alóla a trikó. Arcát a fekete borosta úgy nőtte be, mintha nem akarna tőle soha megválni. Gyűlölettel nézett le a lányra, aki próbált feltámaszkodni. Fényes, kékes fekete haja eltakarta az arcát, elkeseredetten próbált továbbra is felállni.

Az apja hirtelen vadul belerúgott a karjába, amelyre támaszkodott. A lány arca odacsattant a betonhoz, úgy hangzott, mint amikor egy főtt tojásra rálépnek. Sírva fakadt.

Jancsi szó nélkül kilépett a házból. Miléna továbbra is a padlón feküdt és zokogott fájdalmában. Az ajtó kinyílt és anyja futott be sikoltva.

Iréna sovány, meggyötört fiatalasszony volt, arcát mély barázdák szántották, a tenyerei pedig szokatlanul nagynak tűntek. Olcsó, bokáig érő szoknyát viselt és vékony pólót. Sikoltozva szórta átkait a férjére, majd váratlan gyengédséggel felsegítette a lányát a padlóról és lefektette az ágyba. A fiatal lány arcára kiült a keserűség.

– Miért gyűlöl engem ennyire? Mit tettem?

Iréna magához szorította gyermekét.

– Minden rendbe jön majd. Egy napon majd meglátod, elmegyünk innen és soha nem fog megtalálni bennünket. Csak te meg én leszünk, senki más, majd meglátod!

Miléna már annyiszor hallotta ugyanezt, mégis minden alkalommal remény csillant előtte.

– Anyu, Náda néni adott nekem egy új könyvet. Nem tudom, miért kapom ezeket a könyveket, és ez másfajta. Ez egy szent könyv.

Miléna a fájdalomtól sziszegve az ágy mögé nyúlt és kihúzott egy könyvekkel telepakolt dobozt. Náda néni már egy pár éve folyamatosan könyveket ajándékozott neki. Eleinte gyermekkönyveket, majd fokozatosan regényeket.

Iréna a kezében tartotta a szent könyvet. Nyugtalanította, hogy ő maga annyi bűnt követett el, és most ilyen szent dolgot tart a kezében. Hirtelen felugrott és vizet öntött egy pohárba.

– Azt hallottam, hogy ha vízbe mártod egy szent könyvnek valamelyik oldalát és azt megiszod, az felold bármilyen rajtad lévő átkot. Idd meg gyorsan!

A lánya felé nyújtotta a poharat. Miléna nem mozdult. Lehunyta pillái alól egy könnycsepp gördült végig az arcán.

– Ó, anyu, én nem hiszek ilyen dolgokban. Ha van is átok, ez nem fogja elúzni.”

Iréna szeretne volna elmondani, hogy az átok, ami miatt nyomorék lett a csípője, és Jancsi gyűlölete azért van, mert ő, Iréna bűnt követett el. Mert Rádovánt szeretne és lefeküdt vele. Bárcsak megszathatná vele minden titkát! És milyen jó lenne, ha valaki elmagyarázná, hogyan szabadulhat meg a bűne miatti teherrel, amely éjjel-nappal nyugtalanítja!

A gyönyörű asztalt értékes sötét fából készítették, faragott lábakkal, és szemmel láthatóan kézműves munkával, nem gépekkel. Dárkóék lakásának a nappalija a múltra emlékeztetett. A gyönyörű asztal Mária családjától származott, és több generáción keresztül adták kézről kézre. A rituálé része volt, hogy minden egyes alkalommal, amikor új otthonra talált, elvitték és szakszerűen felújították.

A falakat naiv művészek festményei díszítették. A kevésbé ismert festők képei között megbújt egy Generalic is, azt is ajándékba kapták. Egy régi háztetőből kivágott fadarabkát is őrizgettek. Abból a kis egyszobás házból származott, ahol Dárkó nőtt fel, mielőtt nevelőszülőkhöz került volna.

Sztefán zongorája azonban új volt. Keményen dolgozott, és összespórolta az árát. Elmélyülten játszott rajta esténként, ujjából a háború fájdalma ömlött. Mária ilyenkor könnyes szemmel hallgatta. A veszteségei miatt érzett szomorúsága összemósódott az örömmel, amit Sztefán, az ajándékba kapott, örökbefogadott fiú és Dárkó szeretete nyújtott, és a két érzelmet csak vékony hártya választotta el egymástól.

– Az asztalon van egy hivatalos levél számodra – szólta Mária az ajtón belépő Sztefánhoz. Az felbontotta a borítékot és hátradólt a széken. Mária leolvasta az arcáról, hogy valami nincs rendben. A fiú odanyújtotta a levelet.

– Úgy néz ki, hogy hirtelen meggagdagodtál – nézett fel az asszony meglepetten.

Jancsi hátradőlt a székén és egy pohár olcsó bort szűrösölt. Nina, a prostituált is kortyolgatott. Azzal a nem mindennapi adottsággal rendelkezett, hogy „túlitta” az ügyfeleit, és rajta meg sem látszott. Rágyújtott.

– Már évek óta jársz ide, de nem hiszem hogy azóta egyszer is megmosakodtál.

– Hát én már ilyen vagyok! Ez vagyok én – röhögött Jancsi.

* * * * *

Miléna az egyik kezében a gyertyát tartotta, a másikban a szent könyvet. Édesanyja már aludt. Halvány sejtelve sem volt, hol lehet az apja. Szerette az éjszakának ezt az óráját. Hétköznapiokon csend volt. Néha kiáltások hangzottak: a hazaérkező részeg emberek kurjongattak, vagy a feleségükre kiabáltak, hogy hallgattassák már el azt a síró gyereket.

Általában azonban csend borult a falura. Ez volt az ő ideje. Késő éjszakáig olvasta a könyveket, amelyeket Náda nénitől kapott. Ilyenkor képzelete szabadon szárnyalhatott. Néha magában eljátszott egy-egy jelenetet. Mondjuk egy fiatalemberrel kocsikázik és közben beszélgetnek, és a fiú Miléna kisasszonynak szólítja. Megkérdezi:

– Miléna kisasszony, engem nagyon érdekel, hogy mit gondol az életről.

Máskor egy zsúfolt bálteremben hajol meg előtte és táncra kéri. Ó, de szépen tudna táncolni! Tudna járni és futni, és senki sem szidná és átkozódna. Egy csecsemővel is látja magát. Erős, de gyengéd férje áll előttük, hogy megvédje őket minden rossztól.

A mai éjszaka más volt, egészen más. Náda néni a szent könyvet adta neki, és egy könyvjelzővel megjelölt egy történetet, hogy azt

olvassa el. A gyertya lobogó lángja mellett elolvasta újra meg újra, és minden egyes alkalommal elfogta a remegés. Visszatette a könyvet a dobozba és elfújta a gyertyát. Lefeküdt az ágyba az anyja mellé. A kutyák néha felugattak, de őt teljesen körülölelte a csend. Ismét megborzongott. És életében először imádkozni kezdett:

– Ó, Istenem, ez igaz, amit most olvastam? Ez tényleg igaz lehet?

3

Isten, az apa

Sztefán magabiztosan lépett be az irodába. bár azzal is tisztában volt, hogy lehet, hogy nem fogadják el a jelentkezését. Nem volt könnyű szerbnek lenni Horvátországban. Élénken emlékezetében élt az a nap, amikor a rendőrség megjelent Mária lakásán és érdeklődött Sztefán etnikai hovatartozásáról. Iskolai évei alatt nagy kihívásokkal nézett szembe, de ahelyett, hogy ez megtörte volna, inkább szorgalmas tanulásra készítette. Ennek köszönhette, hogy tanulmányaiban kitűnő eredményeket ért el.

Az iroda sötét volt és rideg. A falon egy naptár lógott, „Dicsőség” felirata a horvát nemzeti focicsapatot ünnepelte. Alatta cinikus megjegyzés a legutóbbi nyilvántartás szerinti munkanélküliek számáról.

Három titkárnő ült az asztalnál a tornyosuló iratkötegek mögött. A káosz reménytelenséget, kilátástalanságot sugallt, mintha egy soha el nem jövő napra vártak volna. A titkárnők kifejezéstelen, mosolytalan arccal ültek. A legfiatalabb haja színe azt a benyomást keltette, mintha festéskor a kívánt ellenkezőjére sikeredett volna. A másik két nő egy divatlapot nézegetett s fel sem néztek, mikor Sztefán belépett a szobába. Nyílt az ajtó, és egy természetes ember barátságosan kezet nyújtott neki, és behívta az irodájába.

– Tehát te vagy Dárkó fia. Apukáddal már óvodás korunk óta ismerjük egymást. Mulatságos, de én nem tudtam, hogy van benne cigány vér. Meglepetés volt számomra, mint mindenki más számára is.

Sztefán bólintott. Megkönnyebbülten vette tudomásul, hogy a „kit ismersz” és nem a „mit tudsz” elv érvényesült.

– Beszéltem Dárkóval tegnap, és megteszek minden tőlem telhetőt.

Sztefán ismét mosolygott.

– Köszönöm, uram. Elhoztam magammal az irataimat és a főiskolai bizonyítványomat.

A terebélyes ember félbeszakította.

– Nincs szükségem rájuk. Dárkóban megbízok, és már el is döntöttem, hogy mi legyen veled.

Felállt, átsétált a szobán, kinyitotta az ablakot és rágyújtott egy cigarettára.

– Pénzt kaptunk az EU-tól kisebbségfejlesztési programokra. Te is kisebbség vagy, és én is itt a Muraközben körül vagyok véve kisebbséggel.

Sztefán most is ideges lett a kisebbség szó hallatán.

– Bárhogy is, de három évig foglalkoztathatlak az EU támogatásából. – Visszaült a helyére. – A vicc az egészben az, hogy sok a pénzük és nagy a büntudatuk. A büntudat és a pénz számunkra jó biznissz. Na, akkor ebből ennyi elég, vissza kell térnem a munkámhoz, hogy megváltoztassam a világot. Tehát a jövő hó elsején kezdesz, ami... hadd lássam... az ezt követő utáni hétfő. Mondd meg Dárkónak, hogy jön nekem egygel!

Mosolyogva felállt és kezet nyújtott.

– Elnézést, de mi is lesz a munkám?

A másik harsányan nevetett.

– Bármilyen, de legyen a cigányokkal kapcsolatos. Írd le az ötleteidet, fő, hogy minden a cigányokról szóljon.

Sztefán is felállt.

– Köszönöm, uram, szeretném átgondolni, hogyan tudok a legmegfelelőbb módon segíteni a roma közösségen.

– Hát persze, most romáknak kell hívnunk őket, különösen most, hogy a jó öreg Dárkó ereiben is ez a különleges vér csörgedez. Ügyelj rá, hogy javaslataidban mindig ez a szó szerepeljen, pl. „A roma kulturális intézmények fejlesztése” stb. Az EU szereti az ilyesmit.

Kis szünet után folytatta.

– Hé, ezt hallgasd meg: Mit látsz egy cigány létra tetején? – Sztefán zavartan hallgatott. – Egy STOP táblát!

A nagy ember hahotázva kísérté ki Sztefánt. Kezet ráztak, a fiú azonban azt sem tudta, hogy sírjon-e vagy nevéssen.

* * * * *

Jancsi egy rozoga, sötét kocsmá sarkában üldögélt Tomiszlávval, aki lelki társa volt a sörösüveg terén. Tomiszláv mintegy hatvan éves lehetett, de nyolcvannak látszott, amiben a túlzott alkoholfogyasztás játszotta a főszerepet. Mint az ugyanezt a műfajt kedvelők, ő is borotvátlan volt. A fogai sárgák, zöldbe hajlók. Majdnem kopasz feje zsíros volt, szeme pedig zavaros és állandóan nedves. Záptojásszag lengte körül.

– Kell nekem egy asszony – szólalt meg rekedtes hangon.

Jancsi heherészett.

– Hát akkor szerezz egyet!

Tomiszláv olcsó, erős szeszt ivott, amelynek nagyobb haszna lett volna egy öreg óra alkatrészeinek tisztításánál.

– Nem, én olyan asszonyt akarok, aki kiszolgál. Igazi szolga kell, mert... öregszem, és éjszaka olykor „baleset” ér az ágyban.

Jancsi röhögcsélt. Tetszett neki Tomiszláv, hasonlítottak egymásra.

– Hát keress egy elnyútt nyanyát, akit elhagyott az örege, és aki már a gyerekeinek sem kell!

Tomisláv a fejét rázta.

– Én egy cigánylányra gondoltam, tudod, egy fiatal cigánylányra. Hallom, hogy pénzért lehet vásárolni.

Jancsi kicsit megsértődött erre az ötletre, de gyorsan elűzte a rossz hangulatot.

– Vehetsz egyet, de az sokba kerülne neked, mert te egy mocskos vén szemétláda vagy, akárcsak én.

– Mennyi az a sok?

Jancsi húzott egyet a poharából és hátradőlt.

– Neked túl sok.

Miléna a szent könyvet tartotta a kezében. Az anyja az eszméletlenségig leitta magát és elaludt. Miléna ismét ugyanazt a részletet olvasta, és most is elfogta a remegés. Beszélgetni kezdett új barátjával. Náda néni megjelölt egy helyet, mely szerint Istent apának szólíthatjuk. Az olvasást most mindig imával kezdte.

– Apukám, Istenem, mutass nekem valami csodálatosat ma este a szent könyvemben!

És Isten ezt mindig meg is tette. A szutykos, kopott kétszobás ház éjszakáról éjszakára szent helyé vált.

Egy pillantást vetett az anyjára, aki teljesen felöltözve aludt. A karja lelógott az ágyról, mintha a padlóra hajított üres sörösüveg felé nyúlna. Miléna szerette az anyját. Olvasmányai tragikus szereplőire emlékeztette.

– Apukám, Istenem, tudsz valamiféle békét hozni az anyukám életébe?

* * * * *

Náda néni telefonált.

– Úgy tűnik, Miléna jól van. Minden héten odaadom nekik a húst és a zöldséget abból a pénzből, amit küldesz, és könyveket is adok Milénának. Már egészen megszerette az olvasást.

Rádován elérékenyült és hangja remegett, amikor Milénáról és Irénáról volt szó. Náda néni folytatta:

– Ahogy már mondtam, fontos lenne, ha Miléna megtudná, hogy te vagy az apja. Jó lenne, ha Iréna is elmondaná a férjének, mert ezek a titkok csak ártanak mindenkinek.

Rádován mentegetőzött: az ő szokásaik szerint ez másképpen van. Megköszönte az asszonynak a gondoskodást és segítséget. Náda néni letette a telefonkagylót. Idős hölgy volt, de nem látszott rajta a kor. Nemesség és jólelkűség jellemezte. Imádkozni kezdett:

– Uram Jézusom, te önmaguknál is jobban ismered ezeket az embereket. Adj nekik békét és áldást!

4

A könyv

Sztefán és Dárkó kiléptek az ügyvédi irodából. Az égbolt felhős volt, a levegő nyirkos, de még nem volt igazán hideg. De csak közeledett a tél, kezdte vicsorgatni a fogát. Az autóban Dárkó elővett egy dossziét, átolvasta, majd apai hangon magyarázta:

– Minden rendben van, a szüleid házát Szerbiában eladták az ENSZ „Új otthon” programja keretében. Ezt a földterületet kaptad a Drávamentén, az értéke 60.000 Euró. Eladhatod, megtarthatod vagy azt csinálsz vele, amit akarsz.

Sztefán szó nélkül átvette a dossziét. Hirtelen előtörték az emlékek, amikor a szüleit sok évvel ezelőtt meggyilkolták saját nemzetiségű honfitársai. Dárkó átölelte.

– Szeretlek, fiam. Hosszú utat tettél meg.

Sztefán bólintott. A Dárkóból felé áradó békesség megnyugtatta.

* * * * *

Miléna nem kis erőfeszítéssel megtanult kerékpározni. Nekidöntötte a kerékpárt a falnak, felmászott rá, közben az egyensúlyozáshoz a bal lábát használta. Ezután deformált csípőjét a jobb lábával együtt átlendítette, majd az egyik kezével a kormányt fogva, a másik kezével ellökte magát a faltól. Ha sikerült elindulnia, utána már ment a dolog. Mint sok más falubéli nő, ő is kerékpárral járt a városba. Néhányan a szemetes kukákban keresgéltek, mások viszont, mint Miléna is, kedves helybéli hölgyeket látogattak meg, akik élelmet adtak nekik. Gyakran

ételmaradékot kaptak csak, de Náda néni hetente friss húst és zöldséget is adott neki.

Az utak a tél közeledtével egyre csúszósabbak lettek. A lánynak még a fülében csengett apja hangja, ahogy utána kiabált, hogy bárcsak egy teherautó gázolná el és végezne vele. Amikor megérkezett, igyekezett leszállni a biciklijéről, ami ugyanúgy történt, mint a felszállás, csak fordított sorrendben. Esetlenül lekecmergett, Náda néni kapujához bicegett, és megnyomta a csengőt. Azonnal felhangzott a kutyaugatás.

– Hallgass, Bella, hallgass! – csitította a néni a kutyát.

A nappaliban a kályhában égett a tűz. Miléna kényelmesen elhelyezkedett, forró gyümölcsteát iszogatót és egyik könyvébe képzelte magát. Náda néni vele szemben foglalt helyet, mindketten a tüzet nézték, a lángok örömteli, szeszélyes táncát az égő fahasábok körül.

– Náda néni, tessék megbocsátani a személyes kérdésért, de miért tetszik hozzám ilyen kedvesnek lenni ennyi év óta?

Náda néni merengve nézte a tüzet.

– Nemrég adtam neked egy Bibliát, és a Biblia azt mondja, hogy az életben az a legfontosabb: szeressük Istent teljes szívünkkel, és szeressünk másokat, mint saját magunkat.

Hangjából melegség sugárzott, akárcsak az égő fadarabokból. Volt valami gyerekes báj Miléna hangjában, amikor megszólalt.

– Olvasom a Bibliát, amelyet adni tetszett, és amikor a megjelölt részt olvasom, minden alkalommal remegni kezdek... – Még az emléktől is megborzongott, ott a bölcs asszony mellett. Így folytatta:
– És most minden éjszaka imádkozom és azt mondom: „Apukám, Istenem segíts az én anyukámnak, hogy boldog lehessen, és segíts nekem, hogy jó lehessenek.”

Náda néni könnyes szemmel mosolygott.

– Nagyon drága vagy, Miléna, és azt hiszem, hogy Isten valami csodálatosat tartogat a számodra.

– Nehéz elhinni, hogy velem bármi jó történhet, de maga jó, a könyvek is jók, és a Biblia is nagyon jó – válaszolt a lány komolyan.

– Én ennél valami sokkal nagyszerűbbre gondoltam, Miléna. Minden nap imádkozom érted, és majd meglátjuk, mi a terve veled Istennek.

Miléna arcát szomorúság árnyékolta be.

– Szeretnék jó lenni, és szeretném, ha Isten szeretne, de szerintem nem tud engem szeretni. Engem nem lehet szeretni az átok miatt.

Náda néni nem válaszolt, csak gyengéden átkarolta Milénát.

* * * * *

Sztefán belépett az új irodájába. A természetes ember már várt rá. A három hölgy ez alkalommal melegebben üdvözölte. Megmutatták neki az íróasztalát annak a fiatal hölgynek az asztalával szemben, akinek a haja igazításra szorult. A férfi bemutatta Sztefánt a hölgyeknek, majd ezt mondta:

– Kezdjük legelőször is a legfontosabbakkal. Itt a káromkodásdoboz. Aki káromkodik, annak fizetnie kell. A többiek állapítják meg az eset súlyától függően, hogy mennyi pénznek kell a dobozba kerülnie.

Sztefán nevetett.

– És kié lesz a pénz?

A férfi magához szorította a dobozt.

– 10% megy az egyház javára, katolikus matricákra, mert amint láthatod az ablakokon, ez itt egy szentségtelen hely. A többi 90 % hetente egyszer fedezi a pizza árát.

Szünetet tartott és komolyan hozzátette:

– Az anyaegyház és a gyomrunk nevében utasítom tehát Sztefánt, a kisebbséget, hogy káromkodjon minél többet.

Az „eligazítás” után a férfi figyelmesen elolvasta Sztefán javaslatait. Homlokát ráncolta, bólogatott és helyeslően dörmögött.

– Értem. Dárkó keze is benne van ebben, ugye? Hosszú életet kívánok neki, de nem sok gyereket, hogy ne gyötörhessenek itt bennünket.

– Igen, segített kidolgozni az ötleteket.

– Látom, ez így jó is lesz. Tehát fogsz egy cigány... bocsánat roma falut, és felméred, hogy hány felnőtt tudja elolvasni a nyomtatványt egy elveszett személyigazolvány újraigényléséhez. Utána megpróbálok ösztönözni őket, hogy segítsenek egymásnak a nyomtatványok kitöltésében.

– Igen, átnéztem a falvak a listáját, és azt hiszem, hogy ide szeretnék menni.

Egy névre mutatott a listán.

– Olyan vagy, mint egy bárány, aki önként jelentkezik, hogy megegyék vacsorára. De miért is ne? Menj, úgylis az Unió fizet érte.

Sztefánt nem zavarta a férfi szinte nemtörődöm magatartása.

– És azt tudod, miről lehet felismerni a cigányok házát? A kukákon zár van.

Nevetett a saját viccén, és visszaadta Sztefánnak a dossziét.

– Rajta, munkára fel, változtassuk meg a világot!

* * * * *

Iréna a padlón ült, petyhüdt kezében egy üveg olcsó bort tartott. Szép volt, mint Miléna is. De szépsége tűnőben volt, a maihoz hasonló éjszakák miatt. A ittasság utolsó fázisában volt, de még

nem vesztette el az öntudatát. Egy láthatatlan közönséghez beszélt. Ő volt a vádló és a kísértetek az esküdtszék. Az ital miatt alig lehetett megérteni, hogy mit mond.

– Én nem vagyok mindig olyan rossz, de mégiscsak rossz ember vagyok. Tudjátok, ha Rádovánhoz mentem volna, és nem ehhez kutyához, hogy száradna le a bőr a csontjairól, lehetnék valaki! Három- vagy négyszobás házam lenne nekem is, vécével és akár fürdőkáddal is, de emiatt a kutya miatt úgy élünk, mint a disznók.

Újabb átkokat szórt távollévő férjére.

– De tudjátok, én is bűnös vagyok, bűnös vagyok, bűnös, bűnös! Gyűlölöm magam! Ó, Rádován! Rádován! Rádován!

Addig ivott, amíg fájdalmát át nem engedte a gyötrő álmoknak.

5

A találkozás

Sztefán bekopogott az ajtón. A falu rosszabb állapotban volt, mint elképzelte. A reménytelenségbe való beletörődés úgy tapadt rá, mint az égő zsír szaga a grillező ruházatára.

A házból tompa hang válaszolt. Miléna egy széken ült, az asztalra támaszkodott és könyvet olvasott. A haja fekete volt, de nem matt, hanem különböző árnyalatok élénkítették. Meleg, mélybarna, ártatlan szeme volt, mintha a leány még sosem tapasztalt volna semmi gonoszat, mégis tekintetének mélységét csakis a szenvedés okozhatta. A bőre inkább olajbarna, mintsem sötét, orcái üde barack árnyalatúak. A fogsora fehér és szokatlanul egyenes. Nyakának íve kiemelte kecses szépségét.

– Könyvet olvas? – szólalt meg Sztefán ámulva.

Miléna a könyvre vetette pillantását, majd a betolakodóra tekintett. Váratlan megjelenése ellenére szeme, beszéde, sőt még tartása is bizalmat ébresztett.

– Igen, ez a... ez a Biblia – válaszolta.

Sztefánnak elakadt a lélegzete.

– A Biblia? Maga keresztény?

Miléna zavarba jött. Sztefán igyekezett helyrehozni a mulasztását.

– Elnézést kérek, nem kellett volna így berontanom. A szociális központól vagyok, és egy felmérést végzek arról, hogy hány felnőtt tud olvasni. A nevem Sztefán.

Kezet nyújtott a leánynak.

– Minden rendben. Az én nevem Orsós Miléna.

– Miléna kisasszony, még egyszer bocsánatot kérek a zavarásért, de nagyon érdekelne a véleménye az olvasásról, különösen a Bibliáról, mivel én is naponta olvasom a Bibliát.

Most Milénán volt a sor, hogy meglepődjön. Egy pillanatig az ájulás környékezte. Ez a jóképű fiatalember Miléna kisasszonynak szólította, és érdeklő az ő véleménye. A szeme bepárásodott.

– Kint vár a hintója? – kérdezte megszédülve.

Sztfán zavartan nézett rá.

– Nem, autóval jöttem.

Most Milénának kellett bocsánatot kérnie.

– Elnézést, csak nagyon meglepődtem.

Sztfán mosolygott.

– Semmi baj, de leülhetek ide, és beszélgethetünk az olvasási szokásairól?

Sztfán kinyitotta a jegyzetfüzetét és végighaladt a kérdéseken. Megdöbbenő volt számára az élmény. Közben rájött, hogy Miléna külseje és viselkedése elhunyt édesanyjára emlékeztetik. A mosolya, ahogyan a fejét félrehajtja, amikor válaszol, ahogyan gesztikulál, amikor hangsúlyozni igyekszik valamit... Tekintetét a jegyzeteire szegezte.

„Ennél szebb teremtetést még életemben nem láttam” – fogalmazódott meg benne a gondolat. Ismét megszólalt.

– Hogyhogy a Bibliát olvassa?

Miléna mesélt Náda néniről, és hogy ő hogyan kezdett imádkozni Istenhez úgy, mint apukájához. Bizalmat érzett a fiú iránt, ezért kikereste azt a bizonyos történetet, ami úgy megragadta, és felolvasta neki. Sztfán mosolygott, majd egyenesen Miléna szemébe nézett.

– Ez a történet egy nőről szól, aki tizennyolc éven át meg volt görnyedve, és Jézus meggyógyította.

Milénát reszketés fogta el.

– Igen, de mit gondol, Jézus még ma is gyógyít így embereket? Sztefán habozott.

– Miért ne? Biztosan. Ő ma is megteheti, ha akarja.

Sztefánnak hamarosan mennie kellett. Miléna felállt, nehézkesen odabicegett az ajtóhoz. Sztefán hátán végigszaladt a hideg, a rosszullét kerülgette. Megpróbálta leplezni elképedését, de az arca elvörösödött, a szája pedig kiszáradt.

– Köszönöm szépen, hogy meglátogatott, nagyon sokat segített nekem – búcsúzott Miléna. Sztefán kezét fogott vele.

– Miléna kisasszony, köszönöm hogy időt szakított rám. Máskor is meglátogathatom?

– Természetesen. Szeretnék önnel még beszélgetni.

Sztefán kihajtott a faluból. A fejében csak úgy száguldoztak a gondolatok. Hihetetlen élményben volt része. Képzeteiben újra és újra lejátszotta a történeteket. Már megbánta, hogy annyira határozott volt a gyógyulással kapcsolatban, legszívesebben megrugdosta volna saját magát. Ez a lány tökéletesen szép volt, gyengéd és kedves, és Isten előtt nyitva volt a szíve. Imádkozás közben rájött, hogy kiabál Istennel: „Uram, mit művelsz velem?”

* * * * *

Rádován letette a telefonkagylót. Milyen jószívű asszony! Találkozott már jó néhány kereszténnyel, de azok inkább elrettentették. Náda néni viszont tele volt jósággal. Ugyanolyan érzése volt vele kapcsolatban, mint amelyet akkor tapasztalt, amikor találkozott az öregemberrel a mezőn, aki azt mondta neki, hogy azt tegye, ami helyes, és ne azt, ami miatt jól fogja érezni magát. Ez az élmény maradandó nyomot hagyott benne.

Tudta hogy mindig szeretni fogja Irénát és ismeretlen lányát is. Amikor a katolikus templomban gyertyát gyújtott értük és elmondott egy pár Üdvözlégy Máriát, furcsa kettősséget érzett. Mintha a gyertyagyújtással kapcsolatba került volna velük, de valami mintha azt súgta volna neki, hogy az imák Szűz Máriához szükségtelenek. Nagyon összezavarodott. Valami megindult benne, Isten közelségét érezte. Nem talált erre magyarázatot és nem is akart.

* * * * *

Miléna a kerékpárját hajtotta a főúton. Mostanában sokat gondolkodott Istenről és a Bibliáról, különösen amióta Sztefán meglátogatta. Egyszer csak észrevett egy teknősbékát, amint az csigalassúsággal araszolt át az úton. Egy autó közeledett. Rémülten látta, hogy a teknőst el fogják gázolni.

Ledobta a biciklijét, és milyen gyorsan csak tudott, a teknős felé bicegett. Az autó nem lassított. A lány az út kellős közepén állva felemelt kézzel próbálta leállítani az autót. A vezető haragosan nyomta a dudát, de ő továbbra is a teknős felé igyekezett. A sofőr kénytelen-kelletlen lefékezett, és éppen akkor állt meg, amikor a lány felemelte a kis állatot, ami közben a teknőjébe bújt. Boldogan ölelte magához, és az autó felé sántikált. A sofőr kikönyökölt az ablakon és dühtől vörös arccal ordított:

– Megbolondultál, te buta cigány liba? Elgázolhattalak volna!

Miléna egyenesen az arcába nézett.

– Elnézést, hogy megzavartam, de ne beszéljen így velem!

Az ember már-már újabb szitokáradatot akart rázúdítani, de valami erő volt a lányban, ami által titokzatos módon lelepleződött saját maga előtt. Megdöbben, szótlánul nézett rá.

– Legalább ez a kicsi tovább élhet. Köszönöm, hogy megállt – szölt kedvesen mosolyogva Miléna.

Az embert büntudat fogta el, és szó nélkül bólintott. Felhúzta a jármű ablakát, és lassan elhajtott.

Jancsi visszagondolt az életére. Nem tartotta magát rossz embernek. Őt mindig is félreértették. A feleségét, Irénát sohasem szerette. Miért is maradt vele? Valójában ki nem állta, Milénát pedig egyenesen gyűlölte. Meg van átkozva ezzel a két undorító nőszeméllyel. Ahányszor csak látta Milénát járkálni, rosszul lett a látványától. Ő volt az oka, hogy minden rosszra fordult az életében. Töltött magának még egy pohár bort.

Ő tulajdonképpen jó ember, akit ez a két rossz nő lehúz. Ha meghalnának, az áldás lenne számára. Beleborzongott a gondolatba. Ki gondoskodna akkor róla, ki főzne rá és takarítana? Sarokba lett szorítva, ahonnan nem talált kiutat.

* * * * *

Máriáék reggeliztek. Az asztalon szalámi, sajt és friss kenyér. A friss kávé illata családi hangulatot teremtett. Sztefán új munkájáról beszélgettek. Dárkó nevetett, amikor a fiú nagydarab főnökéről mesélt.

– Hadd adjak neked egy pár tanácsot: nagyobb lesz a szemében, ha te is ugyanúgy sértegeted őt, ahogyan ő sérteget másokat. Ő már ilyen.

Sztefán megijedt.

– Ugye, nem mondod komolyan? Elveszíthetem a munkahelyemet.

Dárkó harsogva nevetett.

– Tisztázzuk: az a helyzet, hogy az emberek az ilyen bántó viccek által szabadulnak meg a feszültségtől.

Mária nem értett egyet vele.

– Figyelj, az idők változnak, és az emberek is. A főnököddel viselkedj mindig tisztelettudóan, akkor a fiadnak is lesz majd munkahelye.

– Na, milyen az élet a szülőföldemen, ahol egykor a porban játszottam? – változtatott a témán Dárkó.

Sztefán lenyelte a szalámit.

– Találkoztam egy lánnyal, és...

– Tudtam! Csak három hete van a munkahelyén, és máris behálózták!

Mária meglegyintette az újsággal Dárkót.

– Ne hallgass rá, mesélj nekem róla!

– Hát nincs különösebb... Rendszeresen találkozunk, beszélgetünk arról, hogy a roma falvakban kik tudnak írni-olvasni... és meghívtam egy kávéra. Ő is hívó. Lassan, fokozatosan jött rá, hogy Istent apjaként szeretheti, emiatt olyan mély a hite.

Dárkó kinézett az ablakon, majd megszólalt.

– Behálózta egy...

Nem tudta befejezni, mert Mária nevetve az ölébe ült és elkezdte csiklandozni.

6

Tejszínnel kérem!

A kis kávézó kerthelyisége a város központjában már évtizedek óta a szerelmesek, forradalmárok és radikálisok találkozóhelye volt. A nagy ponyvatető alatt mintegy tíz asztalt állítottak fel. Vége volt a nyárnak, nem voltak sokan, de még mindig elég meleg volt ahhoz, hogy kint ülhessenek. Ez a benti tömény dohányfüst miatt nagy megkönnyebbülést jelentett a nemdohányzók számára.

Sztefán egyedül ült, tejeskávét kortyolgatott mint mindig, amikor kimenője volt. Odahaza négy presszó kávét is elfogyasztott naponta. Kissé feszült volt a Milénával való találkozás miatt. Eddig még csak a lány falujában találkoztak, ez pedig az ő világa.

Amikor Miléna megérkezett a kerékpárján, a fiú szíve nagyot dobbant. A lány esetlenül odasántikált hozzá. Stefán felállt, hogy üdvözlje, és nem tudta eldönteni, hogy arcon csókolja-e, vagy kezet fogjanak. A dilemma hamarosan eldőlt: a lány mosolyogva felé nyújtotta a kezét.

Mindketten idegesek voltak. A szokásosnál hamarabb lépett hozzájuk a pincérlány kerek felszolgáló tálcával a kezében, hogy megkérdezze, mit fogyasztanak. Szótlanul állt, érezték a lenézését. Stefán odanyújtotta a Milénának az étlapot, és megkérdezte, hogy mit szeretne. Miléna nagy nyugalommal tanulmányozta a lapot, majd lefegyverző mosollyal fordult a pincérlányhoz:

– Tudod, én még sohasem voltam kávézóban, nem tudom, hogy itt hogy kell viselkedni, és hogy mit kérjek.

A fiatal felszolgáló szemmel láthatóan megenyhült. Leült

kettejük közé, és végigmagyarázta a kék, forró csokik és hideg italok listáját. Miléna mosolyogva megköszönte a segítséget, és forró csokit rendelt tejszínnel. Sztefán közben majd elolvadt a gyönyörűségtől. Mosolyogva szólalt meg:

– Nagyon fesztelen és magabiztos vagy ahhoz képest, hogy nem gyakran látogatsz ilyen helyeket.

A lány elpirulva sütötte le a szemét.

– Csak önmagamat adom, egy testi fogyatékos cigánylányt. De olvastam ezen a héten az Újtestamentumban egy emberről, aki nagy vendégséget rendezett, és pont olyan embereket hívott meg, mint én.

Sztefánt megrendítette, hogy valaki tudatlanul, minden vallásos előélet nélkül egyszer csak az Újtestamentum lapjain rátalál Jézusra. A lány folytatta:

– Napok óta a bűneimen gondolkodom és imádkozom, mert azt olvastam, hogy Jézus fel akar menteni alóluk.

Elmondta, hogy rájött: annak ellenére hogy az emberek őt jónak tartják, tudja, hogy Isten mércéje szerint nem az. Sztefánt elárasztotta a hála.

– Látom, hogy Isten mutatja neked az utat anélkül, hogy bárki is vezetne. Csodálatos!

A lány arca ragyogott.

– Hát, azt hiszem igazad van. De vannak kérdéseim, nagyon sok. Különösen arról, hogy vajon én is meggyógyulhatok-e, mint az az asszony, akiről már beszéltünk.

A felszolgáló megérkezett az italokkal. Közben megszólalt a fiú mobiltelefonja. Elnézést kérve pár lépésnyire odébb ment hogy beszélgetni tudjon. A pincérlány felszolgált az italokat és majdnem továbblépett, de mégis visszafordult Milénához.

– Te teljesen más vagy. Nem olyan, mint azok a cigányok, akikkel eddig találkoztam.

Miléna mosolygott, elpirult, majd felhúzta a vállát jelezve, hogy nem tudja, mit válaszoljon. Némi habozás után megszólalt:

– Köszönöm szépen. Bocsáss meg, hogy szólok, de te klasszul nézel ki, és egyáltalán nincs szükséged ilyen kihívó ruházatra, ami ilyen sokat mutat a testedből, csak azért hogy vonzó legyél. Enélkül is szép vagy.

A pincérnő elképedten állt. Még senki sem beszélt vele így. Ki lehet ez a lány? Sztefán visszatért és újból helyet foglalt. Semmit nem vett észre az előzményekből.

Miléna kortyolt a forró csokiból és halkán kuncogott.

– Nézd ezt a tejszínt, még sohasem kóstoltam ilyet! De most beszélj nekem a gyógyulásról!

Sztefán a kávéját kavargatta. Nem tudta, mit is válaszoljon.

– Hadd mondjam el neked az igazságot. Én nem tudom, hogyan működik ez a gyógyulás. Csak amikor ott a házban felálltál, és megláttam ahogy bicegsz, akkor jöttem rá, hogy ez a téma mennyire érint téged.

Miléna elfordította a fejét, majd csendben szólt.

– Tudod, nekem tényleg nincsenek elvárásaim, még ez a csoki is a tejszínnel a tetején, ez is teljesen új nekem. Úgy gondolom, ha Isten meg akar gyógyítani, meg is teszi. Csak azon töröm a fejem, hogy miért remegtem annyira, mikor elolvastam azt a történetet.

Sztefán rádöbbsent, hogy a lánnyal töltött percek a szerelem mély örvényébe sodorják. A felszolgáló visszatért. Közölte, hogy el kell mennie, és azt kérte, fizessék ki a számlát. Odaadta a visszajárót Sztefánnak, majd Milénára nézett.

– Visszajössz máskor is, hogy beszélgessünk? A nevem Lídia.

Miléna mosolyogva bólintott. Sztefán csodálkozott, hogy időközben vajon mi is történhetett.

* * * * *

Sztefán számára Jászmina olyan volt, mintha sokkal idősebb lenne, pedig csak néhány év volt köztük. Testvérként szerették egymást. Sztefán nézte, ahogy Jászmina a konyhában foglalatосkodott.

– Sztefán, kérsz egy kis szirnicát?

A fiú nevetett.

– Igen, de nehogy meghallják a horvátok, hogy így hívod, mert feljelentenek a kultuszrendőrségnél.

Jászmina rosszalló pillantást vetett rá.

– Iván is mindig szirnicának hívja, és te is és én is hálásak lehetünk, hogy itt élhetünk.

– Tudom, bocsánat, nem akartalak megbántani – csitította Sztefán.

Jászmina megcsókolta a homlokát és elé rakta a tőrös pitét. A fiú jóízűen falatozott, majd a lány felé fordult.

– Jasz, szerelmes vagyok egy roma lányba. Ő is beás, mint az apukám, nem árli mint te.

Jászmina leült, és mélyen Sztefán szemébe nézett. Sztefán folytatta.

– Nagyon érdeklik a lelki dolgok és szereti Jézust. Egyszerűen csodálatos egy lány.

– És mit szól ehhez a családja, és mit szólnak Dárkó és Mária? – kérdezte Jászmina.

A fiú a villájával játszott.

– Hát az igazság az, hogy eddig egyedül csak neked mondtam el, hogy szerelmes vagyok. Még ő sem tudja.

* * * * *

Miléna kissé esetlenül állt meg a biciklijével a Dráván átvezető hídon. Számára természetes volt, de a kívülálló ügyetlennek találhatta, ahogy leszállt a bicikliről és a hídkorlátnak támasztotta. Lenézett a folyóra.

Eszébe jutottak a mesék az őseiről, akik a folyó mentén jöttek ide. Majdnem négyszáz éven keresztül voltak rabszolgák Romániában, és állatokként bántak velük. Miért olyan kegyetlenek az emberek? A saját apja is rettentő gonosz volt az édesanyjával és vele is.

Vajon egymástól örökölték a gonoszságot? Hirtelen végigfutott a hátán a hideg. Saját magával kapcsolatban ráébredt valamire, de nem tudta megfogalmazni. Töprengés közben az ajkait harapdálta. Egész életében együtt kellett élnie a rosszal. Az apja rettentő gonosz ember volt. Ha vele hasonlította össze az anyukáját, az utóbbit nem lehetett rossznak nevezni. De ha önmagához hasonlította, akkor, ha őszinte akar lenni, az anyja lenne rossz, és ő pedig jó. De ha saját magát Náda nénihez hasonlítja, akkor ő, Miléna tűnik rossznak, és ha Náda nénit Sztefánhoz hasonlítja... és így tovább. A gondolatok egymást kergették a fejében.

Nem tudta volna megfogalmazni, de érezte, hogy a rosszság nem a viselkedésen múlik, hanem az ember lényében van. Merengve figyelte a folyót, és hirtelen a megvilágosodott előtte a dolog.

„Istenem, apukám, most már értem: te vagy az akihez hasonlítanunk kell magunkat, nem egymáshoz. Mi előtted mind egyformák vagyunk, hiszen te tökéletesen tiszta vagy.”

Tudta, hogy rábukkant a legfőbb igazságra, mégis további kérdések támadtak benne. Ha mindenki gonosz Isten szemében, akkor mit lehet tennünk? Mi lehet a válasz, töprengett, s közben a folyó erős sodrát figyelte, ahogyan utat tör magának a buja növényzetten keresztül egy egyenlőre még ismeretlen cél felé.

7

Öngyilkosság

Sztefán és Miléna a kávézóban ültek, amit most már szinte a sajátjuknak tekintettek. Lídia a megszokott italokat szolgálta fel. Miléna szokatlanul komolyan beszélt.

– Tudsz nekem segíteni valamiben?

Sztefán bólintott.

– Azt hiszem, egyre közelebb vagyok ahhoz, hogy tisztán lássam a dolgokat. Isten minden nap mutat valami újat. De valójában miért is kellett Jézusnak meghalnia?

Sztefán a kávéját szürcsölte és a választ latolgatta. Miléna a haját összetűzve viselte a fejkendője alatt. Kicsi volt és gyermeki, ugyanakkor érett és őszinte.

– Tudod, Isten beszél a törvényéről, és hogy azt be kell tartanunk. A Biblia szerint azonban mindenki megszegi a törvényt.

Miléna bólintott.

– Azt hiszem, erre jöttem rá én is ott lent a folyó mellett.

Sztefán folytatta.

– A Biblia azt állítja hogy a bűn büntetést érdemel.

Miléna ismét egyetértően bólintott.

– Ezt is értem, de azon töröm a fejem, hogy Isten miért nem bocsát meg mindenkinek, csak úgy?

– Jó kérdés. De Isten vajon jó tudna-e maradni, ha csak úgy megengedné, hogy a gonosz büntetés nélkül megússza?

A lány mosolygott.

– Értem. Tehát Ő jó, és nem engedheti meg, hogy a bűn ne

kapjon büntetést.

Sztefán felállt, nyújtózkodott egyet, majd visszaült. Ismét kortyolt egyet a kávéból.

– Jézus a földön élt és nem szegte meg a törvényt. Mivel tökéletes volt, Ő az egyetlen, aki átveheti a bűneidet. Nehéz felfogni, de Isten a te büntetésedet Jézusra róttá ki, amikor Jézus meghalt a kereszten.

A lány megértette, sejtése beigazolódott.

– Ezért beszél a Biblia helyettesről. Jézus meghalt, és ezzel mindent megtett, hogy a bűneimtől megszabadítson, ugye?

Sztefán helyeselt. Miléna nem törődve azzal, hogy nyilvános helyen vannak, sokak szeme előtt szabadjára engedte érzéseit. Felemelte könnyben úszó szemét.

– Most már én is hiszek ebben és készen állok, hogy megtegyem, amit kell.

* * * * *

Náda nénit mosogatás közben furcsa érzés ejtette hatalmába: valami nincs rendben a roma településen. Kinézett az ablakon, hátha megpillantja Milénát a biciklijén. Bement a nappaliba, megsimogatta Bellát. Valami sürgette, hogy imádkozzon. Arra kérte Istent, hogy óvja meg Milénát, Irénát és Rádovánt. Aggodalmában zokogásban tört ki. Majd megmagyarázhatatlan nyugalom áradt szét benne, és elkezdett hálát adni és dicsőíteni Istent áldásaiért.

* * * * *

Iréna megint részeg volt. Gyakran nyúlt az üveg után, hogy tompítsa és elnyomja büntudatát, és általában sikerrel. Az ital azonban rászedte. Napról napra többre volt szüksége, hogy

megkönnyebbüljön és felejtse bánatát, amelyet úgy élt át, mint egy halálos betegséget.

Ezen a reggelen azonban másért ivott. Azért, hogy felkészüljön a halálára. Az élet úgy ránehezedett, hogy legyőzte a halálfélelmét. Úgyis a pokolba jut, akkor inkább most, mint később. Náda néni majd gondot visel Milénáról, és ő a halálával kikerül a férje zsarnoksága alól.

Felgyalogolt a falu végére a bolthoz. A lány a pénztárgép mögött nagyon meglepődött, hogy ma egy üveg drága Gordons gint vásárolt. Általában olcsó borra tellett csak, esetleg a hónap második keddjén vásárolt egy üveg sört.

Otthon a félig telt üveget az asztalra tette, majd elmosott és megtörölgetett egy poharat, és azt is mellé helyezte. Az üveg felét egyenesen az üvegből itta meg, hogy sürgesse az eltompulást, de aztán elhatározta, úgy fog ünnepelni, hogy a maradékot lassanként iszogatja meg.

Elővette a legszebb ruháját, egy fehér blúzt és egy szép zöld nylon szoknyát. Kiteregette őket az ágyra, megmosta és megfésülte a haját, hogy az olyan legyen, mint mikor először találkozott Rádovánnal. Előszedte a sminkjét, amit még a szemetesből szedett ki annak idején. Kikészítette az arcát a tükör előtt, s egészen meglepődött, milyen jól néz ki.

Küzdött a könnyeivel, hogy le ne mossa a festéket. Visszaemlékezett kislány korára, hogy akkor még azt hitte, az élet szép. Lehetséges hogy szép másnak, de nem neki. Belebújt a friss fehér blúzba, hisz különleges alkalomra készült. Fontolgatta, hogy leborotválja a hóna alját, aztán mégis lemondott róla. Úgysem látná senki a hosszú ujjú blúzban. A szoknya következett, s így valóban üde és csinos képet nyújtott.

A kis tükröt le-fel mozzgatva vizsgálgatta a külsejét. Leült az asztal mellé, még egy pohár gint töltött magának. Rákezdte:

– Üdvözlég, Mária, kegyelemmel teljes...

Az ital kellemes melegsége szétáradt egész testében. Tudta, hogy itt az idő. Megállt, észrevett az üvegen egy morzsányi sminket. Tisztára törölte az odakészített szalvétával.

A kés hosszú volt, vékony és éles. Arra használták, hogy a nehezebben hozzáférhető húsdarabokat faragják le vele a csontokról. Leült az ágy szélére, mély levegőt vett. Belekezdett a Miatyánkba, de csak az első pár sor jutott az eszébe. Rádovánra és Milénára gondolt. Lerakta maga mellé a kést.

Sztefán a falu szélén parkolta le az autóját, és megindult a házsorok között. A gyerekek már hozzászoktak, és fel sem figyeltek rá. Megérkezett a tél, és habár lehűlt a levegő, a bágyadt napsugarak a nyár utolsó üzenetét hozták: jó élni.

Sztefán meg akarta látogatni a település vezetőjét, majd gyorsan be szeretett volna ugrani Irénához. Miléna háza előtt elhaladva azon gondolkodott, hogy Isten milyen titokzatos módon hozta össze őket.

* * * * *

Miléna még maradt, hogy beszélgethessen Lídiával. Felkavarta az előbbi eszmecsere Sztefánnal, de szeretett volna segítő kezet nyújtani új barátnőjének is. Lídia leült és idegesen forgatta kávéscsészéjét. Halkan megszólalt.

– Nagyon megleptél a múltkor. Valójában rám ijesztettél. Boszorkány vagy, vagy valami olyasmi?

Miléna komolyan és kedvesen nézett a szemébe.

– Nem, nem boszorkány, csak egy lány, akit egész életében

tárgyként kezeltek, és nem érző emberi lényként. Feltételezem, veled is így van, ezért mutogatod jobban a tested a kelleténél, hogy a férfiak elfogadjanak. De valójában ugyanaz a bajunk.

Lídia szeme könnyekkel telt meg.

– Honnan tudod, csak így ránézésből?

Miléna arca ártatlan, gyermekies mosolytól fénylett.

– Mert belenéztem a szemedbe, és láttam a lelked. Megláttam a valódi lényed, azt, akinek Isten akar látni, és nem azt, amilyennek az emberek akarnak látni.

Lídia megdöbbenően hallgatott. Megtörölte a szemét.

– Még soha életemben nem halottam ehhez hasonlót. Mit csináljak? – suttogta.

Miléna boldogan nevetett.

–Hát ahogy ma felöltöztél, az már haladás.

Lídia elpirult, majd ő is nevetett. Miléna folytatta.

– Valójában én is csak most ismerkedem ezekkel a dolgokkal.

A barátom, Sztefán segít, hogy megértsem a Bibliát.

Lídia bólintott.

– Ő a párod?

Mintha hideg vízzel öntötték volna le, Miléna elsápadt. Majd kipirult arccal tiltakozott.

– Nem, nem a párom, ő olyan, mint a bátyám, amelyenről mindig is álmodoztam. Olyan barát, aki soha sem akar megbántani.

Lídia mosolygott.

– Nos, ha nem a te párod akkor az enyém lehet?

Miléna kacagott és úgy tett, mintha tejszínt akarna ráspriccelni a kanaláról.

* * * * *

Iréna fogta a kést, a hasa felé irányította. Szorosan behunyta a szemét, Rádován nevét kiáltotta, és a kést teljes erejéből a hasába döfte. Levegő után kapkodott, de nem érzett semmit, csak hideg és meleg öntötte el. Diadalérzés fogta el, ugyanakkor a tragédiát is látta. Maradék erejével csavart egyet a késen és felfelé húzta. Mosoly ült ki az arcára, majd hátraesett az ágyon. Utolsó, pislákoló tudatával még hallotta, hogy kopognak az ajtón. Aztán elvesztette az eszméletét.

Sztefán kopogott, de nem jött válasz. Iréna nevét szólította. Miléna üzenetét akarta átadni, hogy a lány hamarosan hazatér. Nem érkezett válasz és indulni akart, amikor erős késztetést érzett, hogy megnyissa az ajtót.

Azonnal átlátta a helyzetet. Iréna a hátán feküdt az ágyon, és egy hosszú kés meredt ki a hasából. Minden csupa vér volt. Felötlött benne szülei képe, ahogy holtan feküdtek a vértől átitatott földön. Amikor ránézett Irénára, úgy érezte, mintha ismét Jászmina házában lenne, ahol a lány anyját az ajtóra szegezték. Felnyögött. Annyi halált és csonkítást látott már, hogy képes volt ebben a borzasztó helyzetben cselekedni. Ugyanaz az erő feszült benne, mint amikor Jászminát kivonszolta a faluból.

Azonnal felkapta a mobilját és hívta a mentőket. Megmondta a nevét és válaszolt a kérdésekre, ami valószínűleg nem történt volna ilyen szabályszerűen, ha egy roma ember jelentette volna az esetet. Ellenőrizte Iréna pulzusát, és meglepődött, hogy még életben van. Fogta a maradék gint és a tátongó sebre öntötte. Iréna fejét gyengéden az ölébe vette és buzgó, töredezett imába kezdett.

Sztefán nem akarta, hogy bárki megtudja a faluból, mi történt, nehogy csődület támadjon. Amikor a mentőkocsi szirénázva

befordult a faluba, így is elszabadult a pokol. Iréna még élt, de nem volt sok remény arra, hogy túléli a sebét.

* * * * *

Tomiszláv még egy pohár italt töltött és Jancsi elé tolta. Folyt az orra, és a szemei folyamatosan könnyeztek. Csípős bűz áradt belőle, fogát sárgászöld lepedék fedte. Mindez olyan elvadult külsőt kölcsönzött neki, hogy inkább hasonlított egy mocsárlakó szörnyhöz, mint emberi lényhez. Jancsi ivott, majd kivett Tomiszláv paklijából egy cigarettát.

– Már mondtam, hogy 2000 euróba kerülne feleséget keríteni neked. Túl öreg vagy és mocskos.

Tomiszláv a zsebébe nyúlt, és kivette a pénztárcáját.

– 300 euróm van, ez az összes. Csak van valahol egy asszony, akit ennyiért megvehetek.

Jancsi húzta a beszélgetést, hogy még több sört és cigarettát tudjon kicsikarni.

– Majd körülkérdezek, de nem hiszem, hogy ennyi elég, még egy értelmi fogyatékosra sem.

8

A fájdalmas igazság

Sztefán elment Milénáért és elvitte őt a kórházba, Jancsi pedig magányosan ivott, és egyik cigarettáról a másikra gyújtott. Az ajtó felpattant, és Szmiljana, Iréna nővére állt a küszöbön. Hollófekete haja lófarokba volt kötve, mély kivágású pólójából kilátszott az egykori szerelméről készült tetoválás. Tekintete szinte döfött a gyűlölettől és a haragtól. Szó nélkül meredt Jancsira. A férfi szólalt meg először.

– Ő is olyan, mint te, mint az összes többi nő, egy önző tehén! Most ki fog rólam gondoskodni? Az az átkozott nyomorék lányom?

Szmiljana legszívesebben üvöltött volna, de tudta, hogy ha higgadt marad, azzal tudja a legjobban megbántani.

– Én visszamegyek a kórházba. Haldoklik, de mielőtt meghalna, szeretném, ha tudnál valamit. A húgom sohasem szeretett téged, undorodott tőled, a bátyádat, Rádovánt szerette.

Jancsi felhördült, hozzávágta az üveget, ami az asszony mellett csattant a falon. Szmiljana nem fékezte magát. Torkaszakadtából üvöltötte a falu irányába:

– Miléna nem a te lányod, hanem Rádováné! Ide soha többet nem fog visszajönni!

Jancsi felugrott, és gyilkos indulattal sógornője felé dülöngélt. Megbotlott és elzuhant a padlón. Szmiljana felülről nézett le rá.

– Te mocsok, remélem, hogy ezek a hírek éjjel-nappal gyötörni fognak.

Becsapta az ajtót és elviharzott.

* * * * *

Miléna és Sztefán már négy órája ültek a kórház várótermében. Végre a nővér odalépett hozzájuk, és bekísérte őket az orvosi szobába. Miléna csak nehézkesen tudott felállni. Ez még fokozta Sztefán szeretetét. Arra vágyott, hogy a lány támasza és segítője lehessen.

Az orvos csak akkor emelte fel a tekintetét, amikor mindketten leültek. Sztefánnal kezét fogott, Milénával azonban nem.

– Ön a leánya, gondolom, és ön pedig a szociális munkás?

Sztefánt az orvos udvariatlansága miatt elöntötte a düh.

– Én Miléna barátja vagyok, egyben szociális munkás is. Én találtam meg az édesanyját, amikor az otthonukba látogattam.

Az orvos szája lekicsinylő grimaszra húzódott.

– Azt a hírt tudom mondani, hogy reggelre valószínűleg meghal.

Milénát az ájulás kerülgette. Sztefán legszívesebben behúzott volna egyet a doktornak. Átölelte Miléna sírástól remegő testét. Mindketten érezték a helyzet kettősségét: a lelki fájdalom ellenére azt a forróságot, amely az érintésre átfutott a testükön.

* * * * *

Jancsi rozoga autójába ült és elindította a motort. Gyakran vezetett részegen, ma este azonban a szokásosnál is bizonytalanabb volt. Lassan akart vezetni, hogy fontos elhatározását véghez vigye.

Tomiszláv a megszokott helyén ült. Jancsi kérdés nélkül vett a cigarettájából. Lassan leszívta a füstöt, majd hátravetett fejével kifújta.

– Rendben, találtam neked egy nőt. Tinédzser és egy kicsit sántít járás közben, de a tiéd lehet 300 euróért.

Rádován a nővére, Gordana mellett állt a temetői kis kápolnában. A falon nagy feszület lógott épp az asztal fölött, amelyen egy koporsó feküdt. A feszületet úgy helyezték el, hogy az a temetőn áthaladó szellemi áramlatok metszéspontjában legyen. Ez biztosította a legnagyobb mértékű támogatást és szellemi erőt a távozó számára.

A hideg, élettelen test a kis koporsóban Veszna volt, aki még az első születésnapját sem élte meg. Rádován átölelte nővérét és vigasztalni próbálta egyetlen gyermekének elvesztése miatt. Gordana mély fájdalommal szorította kicsi kezét. A gyermek apja már rég elhagyta, és Rádovánon kívül senki sem maradt mellette. A kislány egy nappal ezelőtt halt meg hirtelen. Magyarázatot nem találtak rá a kórházban sem.

Az asszony hosszú, kócos haja rendetlenül lógott az arcába. Magas volt és vékony, Rádován édestestvére. A férfi nem kérkedett vele, de mióta egyedül maradt, ő viselte gondját nővérenek.

Veszna pár nappal ezelőtt még boldog és egészséges gyermek volt, de ennek vége. A temető gondnoka időnként megjelent, elment és ismét visszajött. Idegesen lépett Rádovánhoz, aki vigasztalóan karolta át nővérét. Lenézett a nyitott koporsóra és az élettelen gyermekre.

– A pap küldött, és azt üzeni, hogy, mivel a baba nincs megkeresztelve, ő nem jöhet ide és nem végezheti el a temetést – szólt halkán.

Rádován nővére magához ölelte a kislányt és jajgatni kezdett. Rádován a döbbenettől szóhoz sem jutott. A gondnok ismét megszólalt.

– A pap azt mondta, hogy megkeresztelheti a kisgyermeket és visszadátumozhatja a keresztlevelet, de az 200 euróba fog kerülni. Vagy ha nem fontos nektek az üdvössége, eltemethetitek magatok is.

Rádován átvette a gyermeket a nővérétől, és a kicsiny testet a koporsóba helyezte. Letakarta a halotti lepellel, majd felrakta a koporsó fedelét. Szó nélkül indult el a koporsóval a temetőbe, ahol hatalmas márvány szobrok büszkélkedtek az egyetlen igaz egyház lojális tagjainak sírjain.

Rádován elhaladt a büszke, díszes síremlékek mellett és a temető végébe ért, a cigányok temetőjébe, akiknek sírját csak vékony falécek jelezték. Letette a koporsót. Fogta az ásót, amely a kenőpénzt követelő személy utasítására várt, és ásni kezdett. Gordana térdre rogyott és ráborult a kis koporsóra.

– Veszna! Veszna! – hajtogatta sírva a kislány nevét. S ahogy a gödör mélyült, úgy tört ki belőle a fájdalmas panasz.

– Te jó Isten vagy, de miért hagyod, hogy a papok...? Tudom, hogy mindent látsz és mindenütt ott vagy, de miért engeded, hogy ennyi gonoszság létezzen...? Én hinni akarok, de ez túl sok nekem... mindig csak a rosszat kapom.

A férfi óvatosan behelyezte a koporsót a gödörbe, és visszalapátolta a földet. A nővére a frissen ásott földkupac mellett térdelt. Könnyektől sáros kezével összekente az arcát, haját. Torkaszakadtából sikoltozott.

– Istenanya, hol van az én kisbabám?

Rádován letérdelt mellé és átölelte.

– Jól van, most már elég. Mondjuk el együtt a Miatyánkot, és reménykedjünk, hogy Isten sokkal jóindulatúbb, mint a papjai.

9

Fájdalom

Szmiljana a kórházi szoba ajtajából könnybe lábadt szemmel nézte unokahúgát. Sztefán Miléna kezét fogta az egyik tenyerében, a másik kezével Dárkónak küldött egy SMS üzenetet a mobiljáról.

Iréna infúzióra volt kötve, arca sápadt volt, szinte kék. Miléna kicsit esetlenül feltérdelt az ágyra, anyját átkarolta, deformált csípője a mellkasát érintette. Megcsókolta édesanyját, könnyei ráfolytak a beteg arcára. Nem zavartatta magát, hangosan imádkozott:

– Istenem, Atyám, kérlek, kérlek, hadd élhessen még, hadd lelhesse még örömét az életben! Egyikünk sem érdemli meg ezt, de én akkor is imádkozom érte.

Sztefán gyengéden megszorította Miléna kezét. Szerette, és vele akarta leélni az életét. Olyan jólelkű és nemes! Oltalmazni, védeni és szeretni akarta, barátja lenni és vele együtt nagy dolgokat tenni.

– Mili... – szólalt meg Szmiljana Sztefán még sosem hallotta ezt a becenevet. – Mili, el kell mondanom neked, hogy mit beszéltem Jancsival, tudnod kell róla.

Miléna gyengéden kihúzta a kezét Sztefánéból és intett Szmiljanának, aki leült mellé az ágyra és Iréna haját simogatta.

– Megdöbbentő dolgot kell elmondanom nektek.

Miléna tágra nyílt szemmel figyelt, nem is sejtve, hogy pár pillanat múlva örökre megváltozik az élete.

– Az anyukád a te édesanyád, de Jancsi nem az édesapád.

A szobában dermedt csend lett. Miléna hol nagynénjét nézte, hol Sztefánt.

– Az édesapáddal még sohasem találkoztál. Jancsi bátyja, Rádován az apád.

Miléna a távolba meredt, próbálta felfogni a hallottakat. Nem tudott megszólalni. Szmiljana folytatta.

– Elmondtam ma Jancsinak is, így oda nem mehetsz vissza. Haragszol rám?

Miléna nemet intett, és magához szorította édesanyját.

– Ó anyu, ezért voltál annyira gondterhelt. Ó anyu, annyira szeretlek! – súgta.

Szmiljana folytatta.

– Náda néni tudja. Évek óta ő és Rádován veszik neked az ennivalót és a könyveket.

Miléna átkarolta az anyját és a karjaiban ringatta. Sztefán mindkettejüket átölelte.

– Bárhogy is van, nem mehetsz vissza a faluba, Jancsi valami rosszat forralhat ellened. Eljöhetsz hozzánk és a családommal lakhatsz, amíg ki nem találunk valamit. Van egy szabad szobánk. Beszélek a nevelőszüleimmel, és visszajövök érted. Pár óra alatt megjárom.

– Nálam van a kerékpárod, elviheted Náda nénihez, én meg itt maradok Irénával – ajánlotta Szmiljana

Sztefán kilépett a hideg éjszakába. Féltette Milénát, hogy még többet szenvedhet. Mindent meg akart tenni érte, míg össze nem házasodhatnak. Beindította az autót, és felszakadt belőle az őszinte vallomás:

– Ó Jézusom, szeretem ezt a lányt, úgy szeretem ezt a lányt!

* * * * *

A kórházi szobában síri csend honolt. Miléna az anyukája mellett feküdt az ágyon, és gyengéden simogatta a fejét. Szmiljana fejét az ágy szélére hajtotta.

– Azt hiszem, jobb lenne, ha elmennél Náda nénihez, és ott várakoznál. Nehogy Jancsi itt találjon.

A lány homlokon csókolta az anyját és elhagyta a szobát. Jött a nővér és épp vele akart beszélni.

– Anyukád állapota javult, és azt hisszük, hogy túléli.

Miléna köszönetet rebegett és erőtlenül a falnak támaszkodott. Tehát mégis van remény?! Az előbbi hír megdöbbsentette, de örömmel is töltötte el: Jancsi nem az édesapja! Vonzódott Sztefánhoz, bár tisztában volt vele, hogy sosem fogja feleségül venni. De legalább van egy jó barátja. Akire számíthat, akihez ragaszkodhat. Felnézett a hideg éjszakai égboltra. Hirtelen durva lökés érte, és a földön találta magát. Egy csizma villant a szeme előtt, a csattanást, ahogy fejbe rúgták, már alig hallotta. Elkábult, egy hang sem jött ki a száján. Jancsi csomagtartója kinyílt, érezte a bűdös szájszagot, miközben a férfi durván felemelte és belódította. A becsapódó ajtó zaja és összetört biciklijének recsegése, ahogy áthajtottak rajta: ezek voltak az utolsó emlékei, mielőtt elvesztette az eszméletét.

Sztefán a szüleivel beszélgetett. Dárkó megpróbálta megóvni Sztefánt a szívet tépő fájdalomtól.

– Mi a legfőbb alapelv a szociális munkában?

Sztefán bólintott.

– Tudom, tudom, de ez más. Jászminánál és Ivánnál is bevált.

Dárkó megértően bólogatott, mert átlátta a helyzetet.

– Jól van, tudtam, hogy ez előbb-utóbb bekövetkezik. Akárhogy is, Miléna veszélyben van és segítenünk kell. De azt hiszem, jobb lenne, ha Ivánékhoz költözne.

Sztefán megkönnyebbülten felsóhajtott.

– Köszönöm, köszönöm! Érte megyek, azután majd eldöntjük, hogyan tovább.

* * * * *

Rádován összeroskadt, amikor Náda néni elújságolta neki, hogy Irénát bevitték a kórházba, és talán túl sem éli a sérüléseit.

– Visszamegyek és elmagyarázok mindent az öcsémnek és Milénának – határozta el. Letette a telefont. A szíve vadul vert. – Hát, végül eljött ez a nap – mondta eltökélten.

* * * * *

Sztefán visszaérkezett a kórházba. Szmiljana közölte vele, hogy Miléna Náda nénihez ment. Már későre járt, ezért a fiú úgy döntött, hogy inkább hagyja Milénát pihenni. Az a jólelkű asszony vigyáz majd rá éjszaka. Nekiindult a városnak, hogy enni- és innivalót találjon. Csak egy kocsmá volt nyitva. Bár nem szerette ezeket a sötét lebujszkat, nem volt más választása. Belépett. Egy billiárdasztal volt a terem közepén, fiatalok vették körül. A sarokban a zenegép vad zenét harsogott. Arrébb az egyik az asztalnál néhány idősebb ember ült, és Sztefán hallotta, hogy miről beszélgetnek. Sztefán felkapta a fejét, megfagyott benne a vér.

– Én mondom neked, így igaz! Holnap egy nőt kapok, egy cigánylányt, aki a rabszolgám lesz. Így igaz, 300 euró és az enyém, azt tehetek vele, amit akarok.

Sztefán legszívesebben torkon ragadta volna az öreget. Az magasra emelte a poharát.

– Jancsira, a leendő apósomra, és Milénára, a jövőendő feleségemre és rabszolgámra!

10

Az alku

Miléna csendben ült az ágy szélén. A fejében lüktető fájdalom idővel sem csillapodott, inkább egyre erősödött. Kint hideg volt, de a kis fatüzelésű kályha kellemes meleget adott. Jancsi a falnak támaszkodott, időnként goromba megjegyzéseket tett.

Az ablakon át Miléna meglátta Tomiszlávot, ahogy a sárban imbolyog feléjük. Az arca vörös volt, a nagy igyekezettől kifulladt. A lány megpróbált felülemelkedni nyugtalanságán, de nem tudott. Jancsi egyértelműen a tudomására hozta, ha nem megy férjhez ehhez az öregemberhez, ő megöli Irénát. Egész éjszaka gyötrődött, és végül arra a következtetésre jutott, hogy az anyja már annyit szenvedett, hogy most neki kell feláldoznia önmagát.

Az ajtó megnyílt és jövendőbeli férje belépett a füledt, meleg szobába. Miléna majdnem rosszul lett a belőle áradó undorító szagtól. Tekintetét a padlóra szögezte, a feje szédült. Még mindig döbbenettel töltötte el a hír, hogy Jancsi nem az igazi apja.

Tomiszláv leült, és megpróbálta eltakarni a száját. Jancsi öntött neki egy italt:

– A vejemre! – röhögött durván.

A másik krákogva, zihálva nevetett, kimutatva odvas sárga fogait. Milénát a hányinger kerülgette.

A holmiját már becsomagolták egy táskába. A doboz a számára oly becses könyvekkel itt marad, Jancsi szerint úgysem lesz ideje az olvasásra. Az Újszövetséget is odatette a többi mellé. Tudta, hogy hiába is könyörögne, a férfi még jobban megalázná, és úgy sem engedne.

Sztefánra gondolt egész éjszaka. A fiú sohasem venné el őt feleségül. Ő nyomorék. Nincs fürdőszobájuk és egyéb tisztasági berendezésük, ami pedig a fiú számára gyermekkorra óta teljesen természetes. A fiú késsel, villával eszik, ő meg csak kanállal. Az tiszta huzatú ágyban alszik, ő pedig vagy a padlón, vagy Jancsi és az anyja ágya végében.

Azonban mindig hálás lesz érte Istennek. Őrá gondol majd akkor is, amikor kénytelen lesz Tomislávval elmenni. Imádkozni fog Sztefánért, így találkozik vele a szíve mélyén. És Isten vele van. Szerette és ragaszkodni fog hozzá továbbra is. Az Újszövetség lapjain megelevenedett, és nem csak a képzeletében és fantáziájában volt valóság, hanem igazi értelmet és célt jelentett.

Tomisláv pimaszul mustrálta végig Milénát. Elővette a pénztárcáját, és az asztalra tett 15 darab húsz eurós papírpénzt. Ezután a kabátja belső zsebéből kivett egy lapot, tollat fogott és aláírta. Átcsúsztatta a papírt az asztal túloldalára, és odanyújtotta a tollat Jancsinak.

* * * * *

Rádován leszállt a buszról. Szmiljana várt rá, két oldalról arcon csókolta.

– Hosszú idő telt el, mióta nem láttalak. Jól nézel ki.

Rádován bólintott.

– Hogy van Iréna és a kicsike? – kérdezte.

– Kicsike? Miléna már felnőtt nő. Iréna él, de nagyon beteg. És te mit keresel itt?

Rádován kezét Szmiljana karjára tette.

– Azért jöttem, hogy rendbe hozzam a dolgokat. Mindent be kell vellanom Jancsinak és Irénának, és látnom kell a lányomat. Vele is beszélnem kell.

Jancsi a kezébe vette a tollat. Milénára nézett és vigyorgott. Bosszúvágy töltötte el. A 300 euró komoly italozással töltött napokat ígért, de nem is a pénz érdekelte, hanem hogy ő irányítsa az eseményeket. Kinyújtotta a kezét, hogy aláírja a papírt, de ekkor hirtelen kitárult az ajtó.

Sztefán állt a küszöbön üdén és ártatlanul, mégis elszántan. Biztató tekintetet vetett Milénára, majd Jancsira kiáltott.

– Tedd le azt a tollat!

– Írd alá, gyorsan írd alá! – sürgette a férfit Tomiszláv.

Miléna teljes szívből imádkozott, hogy jó süljön ki ebből az egész örületből. Sztefán villámgyorsan kiragadta a papírt Jancsi kezéből. Jancsi leült, és rágyújtott. Nagyot szívott Tomiszláv cigarettájából.

– Majd írunk egy új papírt. Ezt megtarthatod magadnak, hogy emlékeztessen Miléna és a férje nászára.

Sztefán mélyen Jancsi szemébe nézett. Jancsi nem tudta állni a rezzenéstelen tekintetet, zavartan fordította el a fejét.

– Választhatsz: ha aláírod azt a papírt, és én Miléna nélkül megyek el, visszajövök, de akkor magát a poklot hozom magammal – jelentette ki Sztefán halkán, de határozottan.

Tomiszláv megpróbálta úrrá lenni a helyzeten. Gorombán intette le Sztefánt.

– Ez egy üzletkötés, és semmi közöd hozzá!

Jancsi Tomiszlávra nézett, majd Sztefánra.

– Ez egy üzletkötés, és semmi közöd hozzá! – ismételte meg Tomiszláv.

Sztefán szó nélkül kivett egy borítékot a kabátja belső zsebéből. Szeretetteljes pillantással simogatta meg a lányt, aki a szemébe

nézett. Tudta, hogy bízhat benne. Félelmét izgatottság váltotta fel. Sztefán megszólalt.

– Hát ha üzlet, akkor alkudjunk!

Jancsi nevetett.

– Nem csak üzletről van szó. Hiába ajánlasz fel több pénzt. Engem félrevezettek, és én ezt megbosszulom!

Sztefán kinyitotta a borítékot.

– Itt a birtoklevél a telkemről, aminek az értéke 60.000 euró. Voltam a közjegyzőnél és a nevedre íratam. Csak annyit kell tenned, hogy aláírod, és a tiéd lesz. Ha ezt megteszed, Miléna az enyém, a könyvei is, és én vele együtt távozom, ezzel vége az egésznek.

Jancsi elsápadt. Miléna sírni kezdett. Sztefán odalépett hozzá és átölelte.

– Ez egy átverés, ennek átverésnek kell lennie. Nem ér ő 60.000 eurót, csak 300-at. Ez örültség! – zihálta Jancsi.

Tomiszláv siránkozva könyörgött:

– Üzletet kötöttünk. Nem szegheted meg az ígéretedet!

– Ó, dehogynem! – förmedt rá Jancsi, majd Sztefánhoz fordult:

– Megegyeztünk!

Ezzel aláírta a levelet. Miléna nem hitt a fülének. Sztefán gyengéden felemelte, és mintha pihekönnyű lenne, úgy vitte ki az ajtón. A táskát és a könyveket utánuk vitték.

Sztefán nagyot szívott a kinti friss hideg levegőből és végignézett a falun. Miléna szeme zárva volt, és arca a fiú mellkasához simult. Az egész falu kétoldalt sorfalat állt, mint egy tisztelgő század, miközben Sztefán elhaladt előttük. A lány suttogott, a szeme még mindig be volt csukva.

– Szeretlek, Sztefán.

Sztefán gyengéden letette, majd besegítette az autóba. Körülvette őket az egész falu. Sztefán fogta a táskát és a könyvekkel teli dobozt, és az autó csomagtartójába tette.

Hirtelen, szinte a semmiből, eljűk toppant ugyanaz az öregasszony, aki átkozódott, amikor Irénát a mentőautó a kórházba vitte. Most sápadtan, feldúltan, mint egy népmese boszorkánya, lépett eljűk. A körülötte levő kisgyerekek megszeppenve hőköltek hátra, ahogy megrázkódott, majd elakadó lélegzettel hörögte:

– Az átok megtört, nagyobb hatalmat érzek, nagyobb hatalmat!

Sztefán megszorította Miléna kezét.

– Sejtelve sincs, mekkora hatalma van Jézus vérének, hogy bármilyen átkot megtörjön.

Elindult az autóval, és ahogyan ez rendkívül feszült helyzetekben gyakran megtörténik, olyasmit mondott, aminek semmi köze sem volt ahhoz a drámához, amelyet épp most éltek át.

– Tudod mit? Az első dolog, amit készítek neked, az egy könyvespolc lesz.

11

A sötétség hatalma

Tomiszláv szobája a megszokottnál is sötétebbnek tűnt ezen a reggelen. Keveset aludt. Egész éjszaka azon rágódott, hogy mitévő legyen. A képzeletében összekeveredtek gyermekkori emlékei a vallásos tanításokkal, meg hogy nemzeti hősnek kell lennie. A tükör előtt állva motyogott magában. Egy vastag filctollal nagy U betűt rajzolt a tükörrre, az U betű görbéjébe pedig keresztet.

Kabátja zsebébe rakta az apja és Ante bácsi fényképét. Jancsi elárulta. Jancsi cigány. A cigányoknak a vérükben van a romlottság és a rosszság. Rendezte az ügyeit önmagával, megvallotta bűneit a Boldogasszonynak. Vezeklésül helyre kellett hoznia ezt az árulást, melyet vele szembe követtek el.

Milyen jó, hogy Jancsi elárulta: a fiatalember, aki elvette tőle az asszonyát, szerb. Ettől még Jancsi nem nyer megbocsátást, de számára azt jelentette, hogy a purgatóriumban rövidebb ideig kell majd tartózkodnia.

A fiókba nyúlt és kivett egy régi német Luger pisztolyt. Keresztet vetett, és egy kis dobozból megtöltötte. Leült a kis asztal mellé. Írni kezdett. Zavaros szavakkal előadta, hogy ő Isten akarata szerint cselekszik, és hogy hamarosan ő is Hágában lesz Gotovinával és más, a hazát szerető emberekkel, akik nem félnek megtenni azt, ami helyes.

Ideje volt indulni. Még egyszer keresztet vetett, a tükör elé állt és tisztelgett. Most már lesz értelme elfecsérelt életének. Hálát rebegett Szűz Máriának és kilépett a napsütötte utcára.

Iréna fejét a kórházi ágyon néhány párnával felpolcolták. Sápadt volt és kimerült, mégis mélyből fakadó, eddig elrejtett szépség áradt belőle. A külső ablakpárkányokon elhelyezett virágosládák némi színt adtak az amúgy csupasz és jellegtelen szobának. Miléna mellette ült, néha fölé hajolt, hogy megsimogassa.

Sztefán lépett be, és homlokon csókolta jegyesét. Miléna szeme a szivárvány színeiben ragyogott a reggeli napsütésben. Selymes fekete haja épp úgy fénylett, mint a szemei. Arcának természetes szépségét felülmúlta a belőle sugárzó derű. Istennél békességet talált lelke jóságos, tiszta forrásokat szabadított fel benne. Sztefán gyengéden megszorította Iréna kezét. Az asszony sírva fakadt.

– Bocsáss meg, Miléna, annyira önző voltam!

Miléna anyja ajkára tette az ujját.

– Pszt... ha vétkeztél is ellenem, megbocsátottam, nem is emlékszem már rá.

Sztefán megsimogatta Miléna haját. Boldoggá tette a tudat, hogy szereti. Akárhányszor találkoztak, mindig új dolgot fedezett fel rajta. Előző este, miután elmentek a faluból, a lány elmondta neki, hogy már régóta nagyon szereti, és könyörgött, hogy ne haragudjon rá emiatt. Lesütött szemmel kérte, hogy várjon az első csókkal, amíg össze nem házasodnak.

A fiú eddig még nem gondolkodott ezen. A leány sok angol regényt olvasott, és rádöbbsent, mennyire fontos a szerelem és a tisztaság. A fiú megfogta a kezét és megígérte, hogy tiszteletben fogja tartani a kívánságát.

– Nagy nap a mai, nagyon nagy nap. Először fogsz találkozni az apáddal, és te, Iréna azzal, aki szeretett, mégis itt hagyott, mert azt tartotta helyesnek – szólalt meg Sztefán.

Miléna izgalomban egész kicsire húzta össze magát. Iréna lehunyta a szemét és némán várt.

– Ha mindketten készen álltok, akkor megyek és bevezetem őket.

* * * * *

Jancsi életének legszebb napjára ébredt. Gazdag lett! Megszabadult attól az átkozott Milénától, aki annyira a terhére volt, és Iréna sem érdekelte többé. Akadtak neki prostik, ha kellett, és a pénze most már kifogyhatatlan. Úgy döntött, leautózik a Drávamentére és megnézi a telkét. A borítékot a telekkönyvvel maga mellé tette az ülésre. Végighajtott a falu sáros utcáján. Császárnak érezte magát. A kukoricaföldek kopáran terültek el az út két oldalán. Előtte húzódott a távoli látóhatár a hideg, szürke tájban.

Egyedül a vasúti kereszteződésben leereszkedő sorompó zavarta meg ennek a napnak az örömét. Lassított, megelőzött három ott várakozó gépjárművet, óvatosan kikerülte az első sorompót és ráhajtott a vasúti sínekre. Ekkor ért oda a vonat is.

Gázt adott, de már túl késő volt. A vonat nekiütközött és magával sodorta. A heves ütés a vezetői oldalt érte. Jancsit jéghideg, páni félelem dermesztette meg. Azonnal szörnyethalt. A vonat maga előtt tolta a kocsit, az üzemanyag tartályt széthasították a vasúti sínek. Néhány pillanat múlva lángok lobbantak fel és robbanás hallatszott. Jancsi elszenesedett teste kilöködött a sínekre, s a kocsiiban lévő dolgok is azonnal hamuvá égtek.

* * * * *

Tomisláv leszállt a buszról és elindult a kórház felé. Szemben, a lakótelep előtt gyerekek játszottak a kis játszótéren.

– Szűzanya, értük teszem ezt, hogy egy tiszta országban nőhessenek fel – imádkozott, mikor elhaladt mellettük.

A pisztoly nyomta a mellét, s érezte vele a pillanat fontosságát. „Tomiszláv – elmélkedett magában –, már maga a név erőt és büszkeséget fejez ki. Hágában majd megtanulják tisztelni ezt a nevet! És azok a szerb kutyák a többi cellában rettegni fognak tőle! Igen, rettegni fognak! Majd nem alszanak olyan nyugodtan, amikor megtudják hogy ő a közelükben van!”

* * * * *

Sztefán félreállt az ajtóból, amikor Iréna nővére, Szmiljana lépett be Rádovánnal. Rádován döbbsen állt és csak nézett.

– Iréna – szólította meg szerelmét.

Sztefán gyorsan átölelte Milénát. A lány most látta az apját életében először, és új, eddig nem tapasztalt érzések ébredtek a lelkében.

Rádován nem tudta levenni róla a szemét.

– Amikor utoljára láttalak, kisbaba voltál. Olyan szép vagy, akárcsak az anyukád. – Lehajolt a lányhoz. – De látom, hogy az én füleimet örökölted.

Miléna megérintette a fülét.

– Igen, tudom, anya mesélt erről ma reggel.

Rádován legszívesebben átölelte volna mindkettejüket, a lányt és az anyját. De csak állt, mozdulni sem bírt.

– Azért jöttem, hogy rendezzem a dolgokat. Elmondok mindent Jancsinak. Vétkeztem ellene, és ellened is, Iréna. Ugyanúgy szeretlek, mint régen, de hibáztam. El kellett volna jönnöm hamarabb, hogy megszabadítsalak, de azt hittem, nem tehetem, mivel Jancsi a férjed. Bocsáss meg!

Nem tudta tovább folytatni, sírva fakadt. Szmiljana a vállát simogatta. Iréna úgy zokogott, mint egy gyermek, aki nem törődik azzal, hogy mások is látják. Miléna mindkét kezét az apja felé nyújtotta.

– Rendben van, megbocsátunk.

Nem tudta befejezni a mondatot, mert Tomiszláv lépett a szobába a pisztolyt maga előtt tartva. Rádován feléje lépett, de azonnal lövés érte a mellkasát. Megtántorodott és a padlóra zuhant. Tomiszláv Sztefánt célozta meg, és épp akkor sütötte el, amikor Miléna a fiú elé ugrott. A lövés a lány oldalát érte, összekuporodva esett a padlóra. Sztefánt egész közélről érte a találat. Vértócsába zuhant, arccal lefelé. A sikoltozás és a lövöldözés zajára kórházi emberek futottak össze, akik Tomiszlávot a padlóra teperték.

A hirtelen beállt csendben Rádován próbálta odavonszolni magát Irénához. Sztefán némán hevert a vértócsában, Miléna véres teste keresztben feküdt a fiú testén.

12

A vér általi megváltás

Sztefán ágya felett forgott a mennyezeti ventilátor. Az ágy mindkét oldalán monitorok mérték az életjeleket. Az arca beesett, szinte szürke volt. Két orvos volt a szobában az áldozatok ellátására.

A helyi hírközlés gyorsan szárnyára kapta a tragédiát, de a fővárosi TV, rádió és újságírók is útnak indultak. Várható volt, hogy ilyen címmel jelennek meg majd a hírek: „Cigányokat és szerbeket mészárolnak az usztasák”. Különféle találgatások kaptak lábra.

Dr. Vidics Zlátkó, a rangidős orvos tömören fogalmazott fiatalabb társának, dr. Horvát Zoránnak:

– Tudod, hogy van ez: két horvát három felé húz.

Horvát mosolyra húzta a száját, hogy kimutassa tiszteletét idősebb munkatársa iránt, de nem mondott semmit. Vidics doktor ismert volt a hitehagyottságáról. Katonaorvosként dolgozott Vukováriban és mindent látott, amit ember ember ellen elkövethet. Kemény ember volt, és inkább Csáktornyára költözött a zágrábi jó állás helyett. Az a hír járta róla, hogy állandóan vitatkozott a hadnagyokkal és ellenezte a nacionalizmust, amely a háború után végigsöpört az országon. Horvát doktor a monitorokra nézett, majd Vidics felé fordult.

– Felhasználtuk az összes tartalék vért. Egy órába telik, míg kapunk még eleget. Nem hiszem, hogy átvészeli.

* * * * *

A nővér Miléna ágya mellett ült. A lány eszméletlen volt, néha mozdult csak meg. Az ápolónő ellenőrizte a pulzusát és a

vérnyomását. A műtőben mindenki csodálkozott, hogy milyen erősek az életjelei. Azon viccelődtek, hogy a cigányokat különleges anyagból készítették.

Miléna megmozdult, kinyitotta a szemét. Halványan elmosolyodott, majd megszólalt.

– Hol van Sztefán? Megsebesült, hozzá kell mennem!

Az ápolónő nedves törölközővel gyengéden megtörölte a homlokát.

– Hamarosan láthatod, de te is megsebesültél.

Miléna a nyugtatók hatására kábult állapotban volt.

– Te vagy a mi kis csodalányunk. Meg is kérdeztem az orvost, hogy elmondhatom-e neked – simogatta meg az ápolónő.

Miléna mosolygott.

– Hogy hívják?

Az ápolónő készségesen válaszolt.

– Drágicának, Teszity Drágicának.

– Drágica, ez nagyon szép név. Én Miléna vagyok.

Az ápolónőt egészen lefegyverezte a Milénából áradó ártatlanság.

– Miléna, nagyon jó híreim vannak számodra. Amikor az orvosok kivették a golyót a csípődből, sikerült helyreigazítani a csontot, és nem is volt vele nagy baj. Teljesen normálisan fogsz tudni járni, miután felépiülsz.

Milénát ugyanaz a remegés fogta el, mint amikor arról olvasott, hogyan gyógyította meg Jézus a nyomorék asszonyt. A gyógyszerek hatására feloldódott minden gát, és a lány úgy sírt, mint egy gyermek. Az ápolónő az arcát törölgette. Ő sem tudott úrrá lenni a meghatódottságán. Miléna a könnyei között motyogta:

– El kell mondanom Sztefánnak, el kell

De a kimerültség és a nyugtatók hatására ismét mély álomba zuhant.

Drágica a békésen szendergő lányt nézte. Megborzongott, lehajolt és megcsókolta Miléna homlokát.

* * * * *

Vidics doktor tapasztaltabb diagnoszta volt, mint a kollégája. Megtapogatta Sztefán nyakát és a hónalját.

– Azonnal szüksége van a vérre, máskülönben meghal. A cigánylány állapota stabilizálódott. Úgy gondolom, hogy használhatnánk az ő vérét, hogy a férfit életben tarthassuk még egy ideig. Ugyanaz a vércsoportjuk.

Horvát arcára rémület ült ki.

– Ezt nem mondhatod komolyan, ez nem legális. Mindkettejük meghalhat! Minden tiszteletem a tied, de ha ezt bárki megtudja, nekünk végünk.

Vidics kezét fiatal munkatársa vállára tette.

– Igazad van, persze hogy igazad van, csak hangosan gondolkodtam. A frontvonalon mindig ezt tettük. De én ismerem a cigányokat, el sem tudod képzelni, milyen kemények. Hidd el, ha a madárinfluenza elér bennünket, mindnyájan belehalunk, de a cigányok túlélnek.

Horvát felsóhajtott a megkönnyebbüléstől. Egy másik beteghez hívták, de mielőtt elhagyta a szobát még visszaszólt.

– Kb. fél óra múlva itt leszek. Fel kell készítenünk a fiú szüleit, hogy nem fogja túlélni. Hívod a papot, hogy megkapja az utolsó kenetet?

Vidics egyetértően bólintott. Gyorsan kinyitotta az ajtót, hogy meggyőződjön róla, valóban elment-e a munkatársa, majd odahívta a nővért.

– Hozza ide Orsós Milénát! Vérátömlesztést adunk a fiúnak.

A nővér kérdés nélkül szót fogadott, és betolta Milénát a szobába. A lány nem volt ébren, de állapota stabil volt. Arca álmában kipirult, békésen aludt.

– Helyezze a karjukat egymás mellé, és tegyen be neki egy zárt katétert! Én is ezt teszem a fiúval.

Ahogy a helyükre kerültek az eszközök, Miléna elkezdett mozgolódni. Halkan kérdezte:

– Mit csinál?

Vidics szitkozódott magában, és megkérte a nővért, hogy szedje le a csöveket Milénáról. Ekkor Miléna megpillantotta Sztefánt.

– Sztefán hogy van? Kérem, kérem mondja meg az igazat!

Az orvos a lányhoz fordult.

– Ismered?

A lány büszkén válaszolt:

– A vőlegényem.

Az orvos figyelmesen nézte.

– Hát, akartam neki adni egy kicsit a te véredből, mert nagyon nagyon beteg.

Miléna minden megmaradt erejét összeszedve megmarkolta az orvos karját.

– Adja oda neki az összes vérem! Élnie kell, az ő élete fontosabb, mint az enyém!

– Ti cigányok – elnézést, romák – túldramatizáltok mindent. Remélem, hogy mindkettőtöket életben tudom tartani. Nővér, rakja vissza!

Megtörtént a szokatlan vérátömlesztés. Miléna és Sztefán karját tűk és csövecskék kötötték össze. Miléna ismét lassan álomba merült, de előtte még ezt suttozta:

– Úgy, mint Jézus, pontosan, mint Jézus. A vérét adta, hogy megmentse az életemet, Sztefán mindenét odaadta, hogy megmentsen engem, és most én adom a véretem őneki.

Vidics magában hümmögött. Hamarosan levették a rögtönzött transzfúziót. Az ajtó megnyílt, és Horvát lépett be.

– Van valami változás?

Mikor meglátta Milénát, a falnak támaszkodott.

– Ugye, nem láttam egy csomó szabályszegést, ami miatt életem végéig a tinnini kórházban kell majd dolgoznom?

Vidics mosolygott.

– Te jó ég, sohasem szegnék meg semmiféle szabályt sem! De a fiú jobban van, és ha megjön a vérplazma, akkor megmenthetjük.

A nővér még mindig ott állt az orvosok mellett, és az egyik karját Miléna ágyán pihentette.

– Akárcsak a filmekben! A műtőben helyrehozták a lány csípőjét, amikor kivették a golyót, és most ez... Ez csodálatos!

Horvát bólintott, majd odalépett idősebb munkatársához.

– Itt nem történt semmi, és mostantól az adósom vagy, rendben?

Vidics megveregette a vállát.

– Csak tanuld a szakmát! Egész ügyes leszel lassan.

* * * * *

Három nappal később Rádován a tolószékben ült Iréna ágya mellett. Sápadt volt, de már jobban érezte magát. Az asszony is lassan visszanyerte az erejét. A férfi Iréna kezét simogatta.

– Időre van szükséged a gyógyuláshoz. Akármennyire is rossz ember volt Jancsi, mégis a férjed volt. Elmegyek a nővéremhez, de hamarosan visszajövök.

Iréna ráemelte könnyes szemét.

– Kérlek, ne hagyj el megint! Nagyon nagy szükségem van rád.
Rádován megszorította a kezét.

– Elviszlek magammal, de addig nem élhetünk együtt, amíg össze nem házasodtunk. Szeretném, ha megtalálnánk Istent, mint Miléna és Sztefán és Náda néni.

Iréna megcsókolta a kezét és behunyta a szemét.

– Olyan tiszták, ugye?

– Igen, és azt szeretném, hogy mi is olyan tiszták legyünk.
Szeretlek, Iréna.

* * * * *

Dárkó és Mária Sztefán ágya mellett ültek. Az ágy másik oldalán Miléna egy tolószékben. Dárkó kivett a zsebéből egy borítékot.

– A birtoklevél... ó, ez az a birtoklevél, amely miatt egy vadnyugati lövöldözés részesei lettetek. Úgy sejtem, az eredeti megsemmisült, de itt van a másolata. Átnéztem, és teljesen ugyanaz.

Milénához fordult. Először beásul majd horvátul szólt hozzá.

– Miléna! Mária és én vagyunk Sztefán szülei. Úgy neveltük fel, mint a saját fiunkat, és úgy szeretjük, mintha a miénk lenne. Nálad jobb feleséget, kicsikém, nem is találhatott volna, és büszkék vagyunk, hogy a családjunk tagja leszel.

Máriára mosolygott.

– Az egész életemet azzal töltöttem, hogy megpróbáltam elmenekülni a roma világtól, de az mindig utolér.

Mária a karjaiba zárta Milénát. Miléna Sztefán kezét fogta.

– Jézus csak meggyógyított engem, ugye?

Sztefán gyengéden megcirógatta az arcát.

– Igen. Tényleg meggyógyított.

13

Az esküvő

A csoport félkörben állt a fényképezőgép előtt. Középen Miléna és Sztefán. A lány hosszú hófehér ruhában, a fején fehér selyemfátyol, amely látni engedte két hosszú hajfonatát. Kezében egy mezei virágokból gondosan összeválogatott csokrot tartott, amelyet Sztefán szedett aznap reggel. Azt mondta, hogy a lány természetes szépségéhez ilyen csokor illik, és nem bolti virág.

Mellette állt Lídia szintén virággal a kezében, majd a többi családtag és barátok következtek. Jászmina zöld selyemkendőt viselt, és akárcsak Milénának, két ápolt hajfonata a vállát verte.

A fényképész készített még egy sorozat képet, majd a kis csapat indulni készült. Sztefán és Miléna átöltöztek, hogy elindulhassanak a mézeshétre.

Sztefán magához húzta Milénát, a lány pedig befészkelte arcát a fiú nyakába. Az ifjú férj gyengéden suttogta a fülébe:

– Imádkozzunk, mielőtt elindulnánk.

A lány még jobban odabújt hozzá.

– Uram, nincs értékesebb nő a földön számomra az én szeretett Milénámnál. Uram, megígérem, hogy a szívem és a testem csak az övé lesz. Hadd legyek a védelmezője, és hadd ismerhessen csak biztonságot és békességet mellettem!

Magához szorította a lányt, aki a szemébe nézett, mely tele volt szerelemmel és hűséggel. Ajkaik lassan közeledtek egymáshoz.

* * * * *

Iréna a buszon szorosan kapaszkodott Rádován karjába, mint aki nem akar elszakadni tőle. A férfi megcsókolta a homlokát. Mindketten a mellettük elsuhanó tájat nézték.

– Rádován, vissza kell jönnünk ide? Nem kezdhetnénk együtt egy teljesen új életet valahol máshol?

A férfi mosolygott.

– De, persze, biztosan.

A nő lehunyta a szemét és a férfi vállára borulva hamarosan álomba merült.

* * * * *

Dárkó és Mária a temetőben a férfi édesanyja sírjához indultak. Kéz a kézben mentek a temető végébe, ahová a romákat temették. A kis sírhalom rendben volt tartva, mivel a fia rendszeresen látogatta. Kitéptek néhány gázt, majd Dárkó megkérdezte:

– Hogy érzed magad? Elveszítetted a fiadat, vagy kaptál egy lányt?

– Tudod – kezdte elgondolkodva Mária –, amikor odakerült hozzám, azt hittem, hogy így fogom kiérdemelni Isten bocsánatát a bennem levő keserűség és gyűlölet miatt. Amikor rátaláltunk Istenre, vagy inkább amikor Isten ránk talált, tudtam, hogy nem tehetek semmi olyat, amivel kiérdemelhetem az Istenhez vezető utat, hanem csak Jézusért kapunk mindent. Ma pedig az a legnagyobb örömöm és az ad teljességet, hogy valakit jobban szerethetek önmagamnál.

Dárkó boldogan nézett a párjára.

– Én is így éreztem, amikor rád találtam. Olyan ez, mintha nem tudnám, hol végződöm én, és hol kezdődsz te. A szívem teljesen a tiéd.

Mária odahajolt hozzá.

– Az enyém pedig a tiéd, a tiéd!

* * * * *

Náda néni lábánál, a tűzhely mellett Bella feküdt. Az asszony egy bögre forró csokoládét tartott a kezében.

– Nahát, Bella, ez egy boldog nap volt!

Bella fölnézett rá, majd lábára hajtotta a fejét és ismét elszenderedett. Náda néni visszaemlékezett arra a napra, amikor Rádován meglátogatta, és összefonódott a sorsuk.

– Uram Jézus, Te annyira jó vagy, annyira jó, köszönöm, hogy mindezt megérhettem. De elfáradtam, és minél hamarabb haza szeretnék menni hozzád.

Boldogan mosolygott, megsimogatta Bellát a talpával és kortyolt a forró csokiból.

14

Megbocsátani és elfogadni a bocsánatot

Miléna és Sztefán egy a tengerből kiálló sziklán ültek. Lábukat a vízbe lógatták. A lány még sohasem látta a tengert. A nap melegen sütött, de még nem volt olyan forróság, mint amilyen pár héten belül lesz. A fiatalasszony tarkóján érezte a nap kellemes melegét. A víz lágyan csapkodta a sziklát, hullámai a partot nyaldosták. Elképzelhetetlen, hogy ezek a gyenge hullámok hatalmas és romboló erővé változhatnak. A tengeri sirályok távoli rikoltásán kívül minden csendes volt körülöttük. A tökéletesen tiszta vízben Miléna a kis színes halakat figyelte, ahogy a sziklák között úszkáltak. A természetben uralkodó békesség és kettejük szerelme lágyan gyógyította a múlt sebeit. Miléna megfogta Sztefán kezét.

– Csodálatos veled, minden képzeletet felülmúlóan gyönyörűsége. Szébb, mint amiről a könyveimben olvastam. Isten nagyon jó, mert téged adott nekem férjül.

Sztefán szíve együtt dobogott a lányéval. Megszorította a kezét.

– És Isten téged nekem adott, és a te szeretetedet használta arra, hogy meggyógyítsa a szívem.

Miléna mosolygott.

– Tudom, hogy a mézeshetünkön vagyunk, de úgy érzem, Isten azt akarja, hogy tegyünk valamit.

Sztefán átkarolta.

– Bármit, amit csak akarsz.

* * * * *

Az autó felhajtott a hídra és Zágráb felé vette az irányt. Nem beszélgettek útközben, de az egyetértés békessége vette körül őket.

* * * * *

A váróterem csupasz és üres volt. Ridegsége szinte arcul csapta a látogatókat. Tomiszláv belépett. Nem tűnt meglepettnek, amikor meglátta a fiatalokat. Mozdulatlanul állt, és merengően a távolba révedt. Meg volt borotválva, tiszta rabruha volt rajta. Nem ült le azonnal, hanem halkán, félénken kérdezte:

– Azért jöttetek, hogy Hágába vigyetek?

Sztefán szánakozva nézte.

– Nem, nem azért. Azért jöttünk, hogy meglátogassuk és beszéljünk önnel. Kérem, üljön le.

Tomiszláv szelíden engedelmeskedett. Leült és a fiatal párra bámult. Kényelmetlenül érezte magát. Miléna megérintette a kezét.

– Azért jöttünk, hogy elmondjuk: teljes mértékben megbocsátunk. Nem befolyásolhatjuk a törvényt, de mi a magunk részéről felmentjük önt. Mindenki megbocsáthat, és mindenkinek meg lehet bocsátani.

Miléna kedvesen, őszintén beszélt, szavai bársonyosan simogattak. A kijelentés tisztasága és ereje megrázta Tomiszlávot. Néma maradt. Elfordította a fejét és hirtelen világosság támadt benne. Álmai a dicsőségről, hazafiasságról, és hogy majd társasjátékozik Gotovinával Hágában, szertefoszlottak. Meg sem tudott szólalni, arcára furcsa zavarodottság ült ki.

Sztefán szólalt meg.

– Segítségre van szüksége, és mi segíteni akarunk önnek.

Tomisláv a padlóra meredt, képtelen volt tiszta szemükbe nézni. Remegés fogta el. Felnyögött, meg-megcsuklott a hangja, s lassan előtörtek a szeméből a könnyek.

– Jézus, Mária és Szent József... ezek gyerekek! Miért tettem? Miért tettem? – sírt levegő után kapkodva. Miléna hangja is fátyolos volt a könnyektől. Megszorította a férfi kezét.

– Mária és József a mennyben vannak, de Jézus itt van velünk, itt ebben a szobában. Jézus tud segíteni, megbocsát... Van valakije, családja vagy hozzátartozója?

Tomisláv az asztalra hajtotta a fejét és egész lelkét átjárta a fájdalom, mikor nemet intett:

– Nem, senkim sincs, senkim.

A szobában csend lett. A rideg fogadószoba melegséggel kezdett megtelni.

– Mi leszünk az ön családja, ha megengedi, és Jézus lesz a megváltója, ha megkéri Őt erre. Amikor meg akart venni engem, akkor Sztefán mindenét odaadta, hogy megmentsen. Jézus mindenét odaadta, hogy megmentsen bennünket a bűntől. Amikor Sztefán haldoklott, az orvosok adtak neki az én véremből. Amikor halottak voltunk a szívünkben, akkor Jézus vérét adta, hogy megtisztítson a bűneinktől.

Tomisláv halkán sírdogált, miközben Sztefán és Miléna felálltak és csendben kimentek a szobából.

Befejezés

Néhány nappal a baleset után Jancsi hamvait eltemették egy jel nélküli sírba. A temetésre senki nem ment el, azt sem tudta a falu, hogy hová temették. Miléna igyekezett megtalálni, hogy egy táblát és virágot helyezhessen a sírjára.

Nina, a prostituált egyedül, magányosan halt meg AIDS-ben.

Majdnem egy év múlva Rádován és Iréna egybekeltek. Fiuk született, és közel laktak Sztefánékhoz.

Lídia Milénáék közeli barátja lett. Az élete teljesen megváltozott. Többszöri beszélgetés után hinni kezdett Istenben. Férjhez ment és boldogan élt a férjével és gyermekeivel Kaproncán.

Horvát és Vidics folytatták közös munkájukat, és a fiatalabb orvos a sebészeti osztály vezetője lett a kórházban. Gyakran emlegette azokat a napokat, mikor Vidics a saját módszere alapján oldotta meg a problémákat.

Dárkó és Mária egy kisebb házba költöztek Sztefán telkéhez közel. A két család minden szerda és vasárnap estéjét együtt töltötte.

Náda néni hirtelen halt meg, hat hónappal Sztefán és Miléna házasságkötése után. Végrendeletében az egész könyvtárát Milénára hagyta. Bella ezután Sztefánnal és Milénával élt.

Szmiljana szeretett volna férjhez menni és gyerekeket szülni, de 34 éves korában már túl öregnek hitte magát mindkettőhöz. Nem sokkal azután, hogy Rádován és Iréna összeházasodtak, ... de ez már egy másik történet.

Majdnem kilenc hónappal az esküvő után Tomiszláv beteg lett és a börtönkórházba szállították. Gyakran keveredett elméjében a képzelet és a valóság. Az utolsó pár hónap alatt lelke megbékélt

és nyugalomra talált. Karácsonykor Sztéfán és Miléna engedélyt kaptak, hogy ünnepi vacsorát vigyenek neki, imádkozzanak vele és felolvassanak a Bibliából. Ezután agyvérzése lett. Miléna és Sztéfán kitartottak mellette. Egyre ezeket a szavakat ismételte:

– Mindenki megbocsáthat, és mindenkinek meg lehet bocsátani.

A szerző utószava

Ezek a kitalált történetek valós tapasztalatokon alapulnak, amelyeket feleségemmel, Nancyvel szereztünk Európában az utóbbi évek folyamán. Meggyőződésem, hogy a megbocsátás elnyeréséhez vagy adásához szükség van az ártatlanságra. Ha tiszta szívet kapunk, az életünk is megváltozhat, mert Isten eszközei lehetünk. Sokan úgy vélik, hogy az ártatlanság elveszett a mai világban. Isten azonban visszaigényelheti és újraépítheti az életünket az által a páratlan megbocsátás által, amelyet Ő ad.

Ha megérintett titeket ez a könyv, szívesen levelezek és beszélgetek ezekről a dolgokról. Írhattok nekem angol, beás, horvát, szerb vagy magyar nyelven. Legegyszerűbb, ha e-mailt küldtök a következő címre: bob@bobhitching.com

Tartalomjegyzék

Első rész: Jászmina – A szeretet ereje	4
A halál szaga	5
Béke	13
A találkozás	18
A jó ember	28
Szerelem.	33
Vallomás	36
Az igazság.	38
Békére találás	43
Az ajtó.	45
Iván Bibliája.	49
A fehér galamb	54
Sötétség	59
Megváltás.	63
A kérdés	68
A csók	70
Második rész: Dárkó – A viszonzott szeretet	72
A látogató.	73
Az igazság.	79
Újból otthon.	84
Együtt.	91
Hírek.	97
Az Úr adta, az Úr vette el	103
Szemra	107
Erőszak.	112

Élet és halál	120
Az ösvény	125
A testvérek	130
Három héttel később	135
Harmadik rész: Miléna – Mindenki megbocsáthat és mindenkinek meg lehet bocsátani.	139
Az átok	140
Néhány évvel később	147
Isten, az apa.	152
A könyv.	157
A találkozás	162
Tejszínnel kérem!	168
Öngyilkosság	173
A fájdalmas igazság.	180
Fájdalom	184
Az alku	188
A sötétség hatalma	193
A vér általi megváltás	198
Az esküvő	204
Magbocsátani és elfogadni a bocsánatot	207
Befejezés.	210